

کتابخانه مجلس شورای اسلامی	
کتاب: <i>تاریخ طبرستان</i>	
موضوع: تاریخ	مؤلف: <i>...</i>
مؤسسه: ۱۳۰۲	شماره دفتر: ۱۴۹۱۲

۱۳
۲۴۹

۱
۱
۸
۳
۳
۵
۶
۸
۷
۶
۱۰
۱۱
۸۱
۸۱
۳۱
۵۱
۶۱
۸۱
۷۱
۶۱
۸
۱۸
۱۱

 کتابخانه مجلس شورای ملی کتابخانه مجلس شورای ملی کتابخانه مجلس شورای ملی		
اسم کتاب موضوع تألیف مؤلف	مؤسسه شماره دفتر ۱۲۹۱۲	

	۱۲
۲۴۹	

کلام حسن و قبح
الشعر و حسن و قبح

بعد از آنکه حضرت شاه جهان به کعبه حجاز رسید و در آنجا به کعبه رسید و در آنجا به کعبه رسید

باستقامت محترم بنده محمدی سعدی از جندی مولوی محمد عبدالجبار خان متهم طایع ریاست

کتابخانه شاه جهان
در شهر قندهار

۶۵۱		فہرست نگارستان سخن	
صفحہ	تخلص شاعر	صفحہ	تخلص شاعر
۱	آزاد بہا نگیری	۹	افضل سرخسے
۲	آئینہ اصفاخانے	۱۰	امامی
۳	ابدال صفاخانے	۱۱	امیر لکھنؤ
۴	ابوالخیر محمد الد	۱۲	امیدی رازے
۵	اجمل الد آبادی	۱۳	انجمن پٹوے
۶	احسان	۱۴	انجمن پٹوے
۷	احسن	۱۵	انجمن پٹوے
۸	احمد دہلوی	۱۶	انجمن پٹوے
۹	ادائی صفاخانے	۱۷	انجمن پٹوے
۱۰	ارشاد گادروئے	۱۸	انجمن پٹوے
۱۱	اسیر رازے	۱۹	انجمن پٹوے
۱۲	اسیر امینوے	۲۰	انجمن پٹوے
۱۳	اشراق	۲۱	انجمن پٹوے
۱۴	اشکی دہلوی	۲۲	انجمن پٹوے
۱۵	اشرف الد آبادی	۲۳	انجمن پٹوے
۱۶	اعلیٰ نورانی	۲۴	انجمن پٹوے
۱۷	اعلیٰ الد آبادی	۲۵	انجمن پٹوے

صفحہ	تخلص شاعر	صفحہ	تخلص شاعر
۲۱	جذیبہ کاشی	۲۲	حسن شامو
۲۲	جعفری تبریزی	۲۳	حسین ہرے
۲۳	جلال ورکاشے	۲۴	حسین شاہ جہانپور
۲۴	جبال یزید	۲۵	حسینی
۲۵	جلالی اردستانی	۲۶	حضور
۲۶	جمال اصفاخانے	۲۷	حکیم لکھنؤ
۲۷	جلیل فرخ آبادی	۲۸	حکیم لکھنؤ
۲۸	جناب	۲۹	حیدر دوشین
۲۹	جوش نجابے	۳۰	حیدر علی ہروی
۳۰	جوہر لکھنؤ	۳۱	حیرت رامپوری
۳۱	حرف اسرار المہملۃ	۳۲	حیرت الہ آبادی
۳۲	حاجب شیرازی	۳۳	حرف النجار العجمی
۳۳	حاجی محمد قندی	۳۴	خادم اصفاخانے
۳۴	حاجی گیلانی	۳۵	خالدی ہراتی
۳۵	حالی پانی پتے	۳۶	خاور پستانی
۳۶	حائے	۳۷	خرف
۳۷	حریفی ساوے	۳۸	خطائے
۳۸	حزنی ترشیزی	۳۹	خوشید لکھنؤ
۳۹	حزنی اسرار آبادی	۴۰	خوشگو
۴۰	حزنی یزدی	۴۱	خیالی کاشے
۴۱	حسامی خوارزمی	۴۲	حرف الدال المہملۃ

صفحہ	تخلص شاعر	صفحہ	تخلص شاعر	صفحہ	تخلص شاعر
۳۱	رشید گزونی	۲۵	روی ماورائندی	۳۹	سنا جو پورے
۳۲	رشید	۲۶	رموالتی کشمیر	۴۰	سرمدی اصفہانی
۳۳	رشید بلخی	۲۷	ربانی خوانی	۴۱	سراج فرید پوری
۳۴	رشیدی زرگر	۲۸	ریاست	۴۲	سرور گلشنوی
۳۵	رضایہ بدوقانی	۲۹	حرف الزار المجمع	۴۳	سرور گلشنوی
۳۶	رضا	۳۰	زلالی اور گنجی	۴۴	سقا
۳۷	رضی اصفہانی	۳۱	زمہری خیر آبادی	۴۵	سلطان
۳۸	رضی شیشاپورے	۳۲	زینت لبناے	۴۶	سلطان محمد
۳۹	رضی شیمی	۳۳	زینتی استر آبادی	۴۷	سانی غزنوی
۴۰	رفیع لبناے	۳۴	زین خان کوکلتاش	۴۸	سودا
۴۱	رفیع	۳۵	زین خان کوک	۴۹	سوزنی عمر قندی
۴۲	رفیق اصفہانی	۳۶	حرف السین المجلد	۵۰	سیادت
۴۳	رفیق اصفہانی	۳۷	سابق	۵۱	سید گو الیاس
۴۴	رفیق اصفہانی	۳۸	ساحر کا گوری	۵۲	سیری خیر آبادی
۴۵	رکن قی	۳۹	سایع کشمیری	۵۳	سیری جرد بدوقانی
۴۶	روح قزوینی	۴۰	سایع	۵۴	سیری قاضی قصبی
۴۷	روحانی عمر قندی	۴۱	سامی قزوینی	۵۵	سیفا
۴۸	روشنی ہدائے	۴۲	سجائے	۵۶	سینہ
۴۹	روشنی ہدائے	۴۳	سچرے	۵۷	حرف الشمین المجمع
۵۰	ربیع کابلے	۴۴	سجاد موبائے	۵۸	شاکر انطوے
۵۱	رویت رامپورے	۴۵	سجائی اردستانی	۵۹	شاہ بدخشی

صفحہ	تخلص شاعر	صفحہ	تخلص شاعر	صفحہ	تخلص شاعر
۴۲	شاہ	۵۰	شمسی	۵۱	صغیری قی
۴۳	شایدن شاہجہان آباد	۵۲	شمسی بندادی	۵۲	صلی مازندانی
۴۴	شایق دہلوی	۵۳	شورش	۵۳	صوفی
۴۵	شایق جہانگیر	۵۴	شوق فرید آبادی	۵۴	صغیری ہدائے
۴۶	شاہجہان ام قباہا	۵۵	شوکتی اصفہانی	۵۵	صغیری یزدی
۴۷	شاب	۵۶	شہاب بخاری	۵۶	حرف الصاد المجمع
۴۸	شجاع اصفہانی	۵۷	شہید راجہ پورے	۵۷	شہید دہلوی
۴۹	شہر	۵۸	شیر افریز آبادی	۵۸	شہاب
۵۰	شرق کرمانی	۵۹	شیراد دہلوی	۵۹	شیانی اردیلی
۵۱	شرقی قزوینی	۶۰	شیرین	۶۰	شیرام پورے
۵۲	شریف طهرانی	۶۱	شیری کولوالی	۶۱	حرف الطار المجلد
۵۳	شریف دہلوی	۶۲	حرف الصاد المجلد	۶۲	طالب
۵۴	شریف بلخی	۶۳	صاحب دہلوی	۶۳	طالعی یزدی
۵۵	شریف تبریزی	۶۴	صاحب شہزادی	۶۴	طارم
۵۶	شہابی قزوینی	۶۵	صداق	۶۵	طاہر
۵۷	شعب خوانساری	۶۶	صمدانی	۶۶	طاہر ہروی
۵۸	شفق قی	۶۷	صغیری کشمیرے	۶۷	طاہر
۵۹	شکیمی رازی	۶۸	صوبی ہروی	۶۸	طبعی قزوینی
۶۰	شمس جوینی	۶۹	صمد نیشاپوری	۶۹	طیب اصفہانی
۶۱	شمس خراسانی	۷۰	صمد سنہ	۷۰	طیب
۶۲	شمس گیلانے	۷۱	صغیری دلیلی	۷۱	طرزی شیرازی

صفحہ	تخلص شاعر	صفحہ	تخلص شاعر	صفحہ	تخلص شاعر
۵۶	علیم مروزی	۵۵	عباسی	۶۵	عشق خان
۵۷	حرف الطار العجمی	۶۰	عبدالحسین	۶۶	عصمت بخاری
۵۸	ظفر دہلوی	۶۱	عبدالمولیٰ صفہانی	۶۷	عطار ازبک
۵۹	تلویسی شیرازی	۶۲	عبدلواہ غریب	۶۸	عطارشیراز
۶۰	نہال الدین الایچی	۶۳	عبدالوہاب مہر	۶۹	عطائی طہرانے
۶۱	حرف العین المہملہ	۶۴	عاکفی گیلانی	۷۰	عطائی جوہر
۶۲	عابد شاہ جہان آبادی	۶۵	عبیدی جمالگیر	۷۱	عظیم
۶۳	عاجز سبزواری	۶۶	عبید	۷۲	علا خراسانی
۶۴	عارف بخاری	۶۷	عتاسی	۷۳	علوی فراخانی
۶۵	عارف لاہوری	۶۸	عذری تبریزی	۷۴	علی تائب
۶۶	عارف درویش	۶۹	عزت	۷۵	علی شاد ابدال
۶۷	عارف یزدی	۷۰	عزتی	۷۶	علی گیلانی
۶۸	عارفی شیرازی	۷۱	عزیز الدین شروانی	۷۷	علی میر مرتضیٰ
۶۹	عارفی ہروی	۷۲	عذری بیلوے	۷۸	عماد قزوینی
۷۰	عاری صفہانی	۷۳	عزیز عظم خان کوکے	۷۹	عماد الدین شیرازی
۷۱	عاشقی عظیم آبادی	۷۴	عسجدی مروے	۸۰	عمادی غزنوی
۷۲	عالم ہروی	۷۵	عشرتی	۸۱	عمارہ
۷۳	عالی جری	۷۶	عشق امام الدین	۸۲	عمیق
۷۴	عالی دہلوی	۷۷	عشق عبداللہ	۸۳	عنایتی صفہانی
۷۵	عالمی نہاد	۷۸	عشقی کاشی	۸۴	عبدی شیرازی
۷۶	عباسی ایرانی	۷۹	عشقی عظیم آبادی	۸۵	عبدی شیرازی

صفحہ	تخلص شاعر	صفحہ	تخلص شاعر	صفحہ	تخلص شاعر
۶۸	عبدی خراسانی	۶۹	فاخر بہمانی	۷۰	فریدی طہرانے
۶۹	عبدی قرآنی	۷۱	فارسی نجدی	۷۱	فریدی کاتب
۷۰	عیدی سیرخانے	۷۲	فارغ صفہانی	۷۲	فروزی سبزواری
۷۱	عیسیٰ لنگ	۷۳	فارغی استرآبادی	۷۳	فروزی استرآبادی
۷۲	حرف الغین العجمی	۷۴	فارغی تبریزی	۷۴	فرونی
۷۳	غافل	۷۵	فاروق	۷۵	فصیح امینوے
۷۴	غالب صفہانی	۷۶	فانی	۷۶	فصیح یزدی
۷۵	غریب سبزواری	۷۷	فانض گیلانی	۷۷	فصیح جمیل خانم
۷۶	غزالی انجمنی	۷۸	فانض نطنزی	۷۸	فصیح اردستانی
۷۷	غضنفر کابل	۷۹	فائق	۷۹	فضلی جرد باوقانی
۷۸	غضنفر	۸۰	فتح الدین قزوینی	۸۰	فضلی قزوینی
۷۹	غلام مصطفیٰ الدآبادی	۸۱	فتوت	۸۱	فضولی بغدادی
۸۰	غنی نقاشی	۸۲	فخر جرجانی	۸۲	فضولی نجفی
۸۱	غنی	۸۳	فخر الدین رازی	۸۳	فغان دہلوی
۸۲	غواصی یزدی	۸۴	فہمی استرآبادی	۸۴	فغفور یزدی
۸۳	غومی گجراتی	۸۵	فدائی الایچی	۸۵	فکری غیاث الدین
۸۴	غیاث نقشبند	۸۶	فدائی میرزا سید محمد	۸۶	فکری محمد رضا بیگ
۸۵	غیاثی استرآبادی	۸۷	فدائی اشرف الدولہ	۸۷	فکری میرک خان
۸۶	غیرت صفہانی	۸۸	فرد پہلوار	۸۸	فنگاری سبزواری
۸۷	حرف الفاء	۸۹	فروغ میرزا محمد علی	۸۹	فنائی شیخ احمد
۸۸	فاتح میرزا رضی	۹۰	فروغی طہرانے	۹۰	فنائی شہید

صفحہ	تخلص شاعر	صفحہ	تخلص شاعر	صفحہ	تخلص شاعر
۷۸	فنائی چنتائے	۸۸	حرف الکاف	۸۸	لطیف نیشاپور
۷۹	فونی یزدے	۸۵	کاتب یزدے	۸۸	لطیف متوطن گجرات
۸۰	فوز لکنوے	۸۵	کاتبی تبریزے	۸۸	لعلی بخشی
۸۰	فہمی بہارے	۸۵	کامل کشمیرے	۸۸	لوائی سبز واری
۸۱	فیض کاشے	۸۵	کرمی کاشانے	۸۹	حرف المیم
۸۱	فیروز کابلے	۸۵	کلامی اصفہانے	۸۹	مالک دہلی
۸۱	حرف القاف	۸۵	کلامی لارے	۸۹	مانی مشدے
۸۱	قآنی طرائے	۸۵	کلامی قے	۸۹	ماہری کشمیرے
۸۲	قاسم علی طوسے	۸۶	کلامی دکنے	۸۹	مائل دہلوے
۸۲	قاسمی بازدارانی	۸۶	کمال سبزوارے	۸۹	بہکلا دہلوے
۸۲	قبولی یزدے	۸۶	کمال گیلانے	۸۹	مستین الہ آبادے
۸۲	قدرت اللہ شتائی	۸۶	کمالی نیشاپورے	۸۹	مجد خوانے
۸۲	قدری شیرازے	۸۶	کوکب شیرازے	۹۰	مجرم نیشاپورے
۸۲	قدسے	۸۶	کوکب کشمیرے	۹۰	مجلسی ہراتے
۸۲	قرنی دماوندی	۸۶	کیفی	۹۰	مجید قزوینے
۸۲	قزاقی قفقوزے	۸۶	حرف الکاف الفارسی	۹۰	محررون
۸۲	قنی قاسم بیگ افشار	۸۶	گرامی اصفہانے	۹۰	حسن شیرازے
۸۲	قندی ماوراء النہری	۸۶	گلشن دہلوے	۹۰	محسن کاشانے
۸۲	قوسی	۸۶	حرف اللام	۹۰	محمد میرزا حکیم
۸۵	قوسی طوسے	۸۸	لالی سبزوارے	۹۰	محمد
۸۵	قیدی کرمانے	۸۸	لسانی کاشے	۹۰	محمد آملی

صفحہ	تخلص شاعر	صفحہ	تخلص شاعر	صفحہ	تخلص شاعر
۹۱	محمد ککے	۹۱	مستقنی کشمیرے	۱۰۰	مفتون کاکوروی
۹۱	معنی دہلوے	۹۱	میجا کاشی	۱۰۰	مطلع اصفہانی
۹۱	محمود تبریزے	۹۱	میجا سہارنپور پانی پتی	۱۰۰	میر مقبول قمی
۹۱	محمد	۹۱	مشق کاشانے	۱۰۰	مقصود قزوینے
۹۱	مقصود کاشے	۹۱	مشہدی قمی	۱۰۰	مقیاس شیرازے
۹۱	مقصود تیرگر	۹۱	مشق ہزارے	۱۰۱	مقیاس طرائے
۹۱	محمد	۹۱	مصلح استر آبادے	۱۰۱	مکتبی شیرازے
۹۲	معنی حصارے	۹۱	مصور کاشے	۱۰۱	ملکی تونی سرکاشے
۹۲	محب بکراے	۹۱	مضمون عظیم آبادی	۱۰۱	مہمی خیر اندیک
۹۲	مدامی بدخشی	۹۱	مطلع محمد طے	۱۰۱	ممتاز اواناے
۹۲	مذاقی اصفہانی	۹۱	مطلع کاشانی یا قمی	۱۰۲	ممتاز شیرازے
۹۲	مرتضی	۹۱	مطلع خوانے	۱۰۲	ممتاز عبد الغنی
۹۲	مرتضی شامو	۹۱	مطلع متوطن دہلی	۱۰۲	ممنون مؤمن آبادی
۹۲	میر مرتضی شیرازی	۹۱	مطلع کشمیرے	۱۰۲	منجلیک ترازے
۹۵	مرتضی سیوستانی	۹۱	منجلیک محمد نظام	۱۰۲	منشور جہانپالے
۹۵	مردی مشہدی	۹۹	معزی دہلوے	۱۰۲	منشی قزوینے
۹۵	مرشد شیرازی	۹۹	معزی ہروے	۱۰۲	منصف اصفہانے
۹۵	مرادی استر آبادی	۹۹	معنی جابے	۱۰۲	منیر شکوہ آبادے
۹۶	مروی	۹۹	معنی حیدر آبادی	۱۰۵	منور اورنگ آبادی
۹۶	مرست شایمان پورے	۹۹	معزی تبریزی	۱۰۵	منظری سمرقندے
۹۶	مسعود قمی	۹۹	مفتون خیر آبادی	۱۰۶	منصور ہراتے

صفحہ	تخلص شاعر	صفحہ	تخلص شاعر	صفحہ	تخلص شاعر
۱۴۱	وداعی ہروی	۱۲۵	ہجری تفرشے	۱۴۸	یزدانی سید مرتضیٰ
۱۴۲	وصفی ہروی	۱۲۶	ہجری بدلو جهان بیک	۱۴۹	یغما جندقی
۱۴۳	وصفی عراستے	۱۲۷	ہدایت اللہ طهرانی	۱۵۰	یقینی لایحی
۱۴۴	وفائی	۱۲۸	ہدایت حسین ناسخی	۱۵۱	یکتا محمد شریف
۱۴۵	وفائی مشدی	۱۲۹	ہر اسے	۱۵۲	پہن ترکستے
۱۴۶	وقارے	۱۳۰	بلال قزوینی	۱۵۳	یوسف خاں اناری
۱۴۷	وقوفی ہروی	۱۳۱	بلالی شیرازے	۱۵۴	یوسف بیک شامو
۱۴۸	وکیل تفرشے	۱۳۲	ہما	۱۵۵	یوسف جرجانی
۱۴۹	ولی ہروی	۱۳۳	ہمام تبریزے	۱۵۶	یوسف جوہاری
۱۵۰	ولی	۱۳۴	ہمائی	۱۵۷	یوسف لارے
۱۵۱	حرف الہام	۱۳۵	ہمت اردبیلی	۱۵۸	یوسف لایحیانی
۱۵۲	ہاقت صفہائے	۱۳۶	ہمتی نافقی	۱۵۹	یوسف قزوینی
۱۵۳	ہاقت قزوینی	۱۳۷	ہمدی شریف بانی	۱۶۰	یوسفی جریادقانی
۱۵۴	ہاقت صفہائی	۱۳۸	ہمدی میرزا برفورد	۱۶۱	یونس میر
۱۵۵	ہاتقی	۱۳۹	ہند و شاہ جهان بیک	۱۶۲	یوسف محمد خان
۱۵۶	بادی استرآبادی	۱۴۰	ہوشی شیرازی	۱۶۳	یوسف کاظمی
۱۵۷	بادی ابرقوی	۱۴۱	حرف المیار	۱۶۴	یوسف لکنوی
۱۵۸	باشم ابرقوی	۱۴۲	یارک قزوینی	۱۶۵	تاریخ بنامی سرائی
۱۵۹	باشمی تفرشے	۱۴۳	یاس آروی	۱۶۶	صدیق گنج حق چاک
۱۶۰	باشمی کرمانے	۱۴۴	یکم اوزبک	۱۶۷	از مولوی عبد الباق
۱۶۱	ہجری انجلیانی	۱۴۵	یکم حاجی اسماعیل	۱۶۸	صاحب بیل مکرمہ

صفحہ	تخلص شاعر	صفحہ	تخلص شاعر	صفحہ	تخلص شاعر
۱۵۹	ذکر آخذ تذکرہ	۱۴۲	قصیدہ از قاضی و الفقار	۲۰۳	از شیخ محمد عباس رفعت
۱۶۳	خاتم نگارستان سخن	۱۴۳	ذو الفقار	۲۰۴	ایضاً منہ
۱۶۴	قطعہ حصول تشریف	۱۴۴	قصیدہ از مفتی محمد جعفر	۲۰۵	قطعات تاریخ تالیف
۱۶۵	معتد الہامی از کلام	۱۴۵	زمرہ	۲۰۶	وطیع نگارستان سخن
۱۶۶	شیوہ زبان مبارک	۱۴۶	ایضاً منہ	۲۰۷	تاریخ افکار مولف تہ
۱۶۷	جگوال سنگ بہادر	۱۴۷	ایضاً از کلام زمرہ	۲۰۸	صاحبزادہ عالی شان
۱۶۸	تخلص بشارت	۱۴۸	قصیدہ از محمد عباس رفعت	۲۰۹	سیان سید نور الحسن
۱۶۹	تاریخ معتد الہامی از	۱۴۹	قطعہ تہنیت عید شہادت	۲۱۰	جلیل المدبرانی کل علم
۱۷۰	محمد عباس رفعت	۱۵۰	ایضاً منہ	۲۱۱	وفن
۱۷۱	تاریخ نوابی از مفتی	۱۵۱	ایضاً منہ	۲۱۲	قطعہ تاریخ تالیف
۱۷۲	عبد العزیز اعجاز	۱۵۲	تہنیت عید از حافظ	۲۱۳	وطیع نگارستان سخن
۱۷۳	ایضاً منہ	۱۵۳	خان محمد خان شہیر	۲۱۴	از حافظ علی حسین کاتب
۱۷۴	ایضاً منہ	۱۵۴	ایضاً منہ	۲۱۵	تفسیر فتح البیان سلمہ
۱۷۵	ایضاً منہ	۱۵۵	ذیل خاتمہ نگارستان سخن	۲۱۶	المنان
۱۷۶	ایضاً منہ	۱۵۶	خاتمہ الطبع از سید	۲۱۷	ولہ تاریخ طبع
۱۷۷	قصیدہ مولوی محمد حسین	۱۵۷	ذوالفقار احمد نقوی بک	۲۱۸	غزل حضرت مؤلف
۱۷۸	قصیدہ از حافظ خان شہیر	۱۵۸	خاتمہ الطبع از مفتی	۲۱۹	تذکرہ شمع انجمن بک
۱۷۹	شہیر	۱۵۹	محمد جعفر صاحب مری	۲۲۰	اعلام از جابہ طبع
۱۸۰	ایضاً منہ	۱۶۰	خاتمہ الطبع از حافظ	۲۲۱	مولوی محمد عبد المجید
۱۸۱	ایضاً منہ	۱۶۱	خان محمد صاحب شہیر	۲۲۲	خان صاحب
۱۸۲	محمد علی از شہیر	۱۶۲	تاریخ طبع نگارستان سخن	۲۲۳	دست

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله الذي جعل القرآن
العزيز في كتابه العزيز

بعد از آنکه در این مکتب و الیه رسیدند باین حال نشیروکش بهار گلشن مستوفی به

ماستام محزون هنرمندی سعدی احمدی مولوی محمد عبد المجید خان متهم مطالع سبیت

کتاب الفرائض

بسم الله الرحمن الرحيم

بسم الله الرحمن الرحيم و فاتحه قرآن ایقان حمد و تحمید است که گوهر فطانتان سخن را بکلمت بالغه و شریفه
نظم دلا ویز کشیده و اجماع الفاظ منشور را در میزان کده طبع شعر از سحر و گریز لغت شمع نبشیده
و طبع و یوان اسلام و مقطع غزل سل السلام کلمت بلینی است که ذات گرامیش جزو عظمه نبوت
و پیکر سایش خاتم رساله رسالت است و بیت القصدیه حکامه حرمت و حسن تخلص چاکر کمر
منقبت مصائب آل و جماعه اصحاب با محال است که شاه بیت دیوان دین و دگر کین قصه شریف
مبین از صلی الله علیه و آله و صحبه اجمعین عرض میدار و کند فروش و کان پس کوچه سخن
و تازه خروش بر طبع باز دانه کاروان این فن سر کن بر کن نور الحسن ابن کوفه تذکره شریف
که در عین طبع این تذکره جمعی از شعرا معاصرین از گوهر پاک و بیچاره و جز آن تنگی انکار خود را بسیار
تذکره و بواسطه حق آگاه فضیلت و شگله جناب مولوی محمد شاه صاحب متون گینه نزل
کلمت متوسل و اجد علی شاه اود سلمه الصمد بجهت ثنای الیه با جود و العز و اجد فرستاده
اتفاقا تذکره مذکور را در ختم طبع بر رو مالیده بود و نقاب بنجام بر عارض گشام استوار فروخته

لاجرم جمعی از اصحاب بویو انگیزانین اشعار با دیار و یادگار شعر انما در تاریخ حوادث روزگار
نگرد و دست علی الحاقش در آخر کتاب و خاتمه ابواب شدند تا چار بخت قاصد تر تمیاین جواهر
کاشتم و همه را باین نظر بنخیدم دیدم که جمعی قلیل بیش نیست و صرف بسیار از بی خارج از
آهنگ ضبط است پس بفرض کلیل ترتیب و انکال تمذیب پاره را از اشعار شعرا پیشین پیوند
این محال دشین کردم که هر که سخن را بفرض بنم کند قطره از خون جگر کم کند و نظره نظر دین
ضمیمه انور که لطف اشع انجمن با سم سامی نگارستان سخن مضمون است ایماز و انتخاب است انما
خامه عبرت شامه را از کلف عبارات و تعلق استعارات معاف و ششم و یکبار و اشعار معدود
و افکار ستوده شعرا غیر مکرر را کفانوم و قیس از روشن طبعان تقدیرین و پرتوی از آتش فشان
متاخرین در یوزه کردم و لمعه چند از تجلیگاه سخن بدست آوردم و بفرض ضیافت طبع احبب افغان
بزم اعزّه این کلمات بیات را بر بیاض صدف چون خطوط شعاعی مهر بر سپیده صبح کاشتم و گوهری
را که در آیداری او فتوری بنظر آمد از رشته شما را ندانم و بدست و زبانتان شمع این آینه او نشین
نکت خیره شیشه آینه و قلمها جو اهر ز و اهر نعم الهدل اضافه کردم که رنگینی حسن سخن بر خطافون
میشود و هر چند آید و در لونا این نمه نوزون میشود و چشم انظار گیان جلو این چمن و تماشایان
بهار گلشن سخن آنست که اگر گلی خوشبو ازین گلستان هم طرح مینویسد کند و در محراب جایت بدعای
خیر برای این پراز و دست هست رو برو کند و الله اعلم

حرف الالف

از او تخلص سید محمود بن سید اسد الدین حیدر خلت سید علی محمدی خان بهادر از رؤساء
شهر جمالیگر کرد که در گلشت چمن عمرتی ساکی خرامان است و شهاب موزونی طبعش و عفت
استفاده سخن سرالی از حافظ اکرام احمد بنم را میپوری و آقا احمد علی احمد جمالیگر می نموده گوئی
سبقت از تاراب رلود و منتی الافکار شتوی ذوالبحرین بر قوت بحر طبع و فارش دال و قصه
عزاجوت ذهن نقابش را گو او کمال از کلام آزادانه او است

تذکره

از شکست شیشه و لهامی حیرت آشنا	چون شکست رنگ شتابان رخسار صفا
خاکش نشتر غم در برگ جانست کرد	چشمه خون ز دل و دیده رویت کرد
قسمت ابل غرق مست بسته بودن	زین سبب بامی شر در دل رنگ رخا
رنگ آرام گلشن که دنیاست	برگ هر سیزه نوخیز خندنگ است اینجا
و می که روزم سید از حسرت گیسوی تو بود	روی خور در نظرم تیره تر از موسی تو بود
پیش از آن که اثر سر شد عشو قروش	بانی طرز جفا ز گس جادوی تو بود
با گلستان جهان خاطر آزاد ساخت	مگر از خاک نشینان سر کوس تو بود
باجرم در مژدها باز بر خاک مرست شب	چراغ ترجم از سوز و لهام روشن است شب
بیاور رنگ عشرتهای مشتاقان تماشا کن	بجای گل جگر پر کا لهام و دامن است شب
آن مسکن شادی و غم که کین نماند	و آن مونس و همکار و دیرینه نماند
از بس که گداخت ز آتش سوز فرق	فریاد دلی که بود در سینه نماند

رباعی

هوش از سرین قصد پریدن دارد	شکین ز دل اندازد پریدن دارد
از سخت جگر گلی است بر هر فرقه	امرو بهمار دیده دیدن دارد

رباعی

فریاد که از غم و دل خون گردید	از جوش سرشک بید و همچون گردید
چند آنکه گداختم بکدوشی داد	پایندی من چه شمع افزون گردید
آیتی شاعری اصغری حکمت جو شگفت	داین بیت آیت خوش فکری و دست
میان ما کوسب یا فرق بسیار است	چرا که ما سبک او نیمه او سبک یا است
ایدهال در صفایان از شعرای نازک خیال	بود و زمره تلاطم از احوال انعم ماقال
خوش آنکه بند گریبان بنام باز کنی	نظر در آن تن نازک کنی و ناز کنی

دوش آمدن صحنی سوس ملامتانه ام

گفت عاقل میشوی گفتیم مگر دیوانه ام

ابوالخیر حضرت سلطان ابو سعید ابو الخیر قدس سره او دیوانه گیاره و صوفیه صاحب نامه

گذشته ربا حیات و نشین نوشته

آرزو که آتش محبت افروخت	عاشق روش سوز ز مشوق آفرخت
از بیابان دست سوز دایج زد	تا در گرفت شمع پروانه سوزخت

رباعی

پرسید من کسی که مشوق تو گیت	گفتم که فلان کسست مطایبیت
بشست بهای بانی من گریست	کز دست چنین کی چنان غنایست

رباعی

جز در ره عشق تو نیاید هرگز	دل از ترا بکس نگوید هرگز
صحرا می دلم عشق تو شورستان کرد	تا محروم در گرسه تروید هرگز

اجمل شاه محمد اهل غلغله حضرت شاه محمدی عرف شاه باب الله آبادی برادر زاده حضرت شاه محمد فخر زاده از دودمان حضرت محمد افضل آبادی است و در معرکه و مقابل فخر مکی گفت

خورشید و شمع نیم شب تارند ام	آیینة صبح غم زنگارند ام
آیینة نمط و صفت کوران نم اهل	غم نیست اگر گری بازارند ام

احسان معروف بمیر قیما بود و بر طالع بان گوهر سخن باب احسان بدین طرز میکشود

در خلوتیکه بند قیاس تو و اشود	بی اختیار آیینة دست دعا شود
پیدا است دورگی ز قماش سخن تو	برگ گل رعناست زبان دردین تو

احسنی میر احسنی بنی احوالی کلاش احسن و فکرش حسن افزای سخن

طرقه عالیت که آن آتش موزان ترم	زود ترمیر و دود ویر ترم می سوزد
عشق باروی خورشید و پیر این چاک	دست بر سینه زمان در پی تابوت مرست

باد چشم تو دل امی شوغ شکر چکند
 یک سلمان چو در افتد بد و کافر چکند
 احمد مولوی احمد علی دهلوی طبیبی لطیف داشت و سخن لطیف از دست
 ساقی بیا با جام می این طاعت و نیت کجا
 اینجا بهار و دیگر اینجا بهار دیگر است
 او اسیر از صفایان بود و عروس سخن را بخش اوانی منصف آرائی میان می نمود
 کشیده بسیار تیغ آبدار بکینم
 مراب تیغ مترسان که من هلاک همینم
 ارشد گاه دروش و طبعش در شد ابل شعر و سخن
 ز چرخ تر آبی نداشت جام سپهر
 و گرنه دست قصاص را گوی من میر نیت
 اسیر رازی در بند سخن طرانی بود این تخلص سرفرازی فیض
 قاصد رقیب بوده و من فاعل از فریب
 بی در مدعای خود اندر میان نهاد
 اسیر تخلص منشی سید غفر علی ابن سیر علی سکن اهملش بیت الریاسته که بگوست قصیده منشی
 از تو ای آن وطن آبی او از قبایل شرفا سادات و در تشیع از غلات یاوری انحرش پیر
 و ندیمی و اجد علی شاه احترام و شاه انحر نگراوده رسانیده خطاب تدبیر له و له بدر الملک غیر غفر علی
 خان بهادر بهادر جنگ سرفراز گردانیده و در کارم شروانی بوده تا عهد فرمانروایی آن انحر
 برج سلطنت حاکم قصبات السبق اعزاز و اکرام باند و بعد زوال ملکات ملک اوده و انتهای
 ملک بصوب دارالاماره کلکته و قطع سلسله را جافض آن سلطان خاندیشان بدولت سلطنت
 منتقم امتداد و مدت تطل اسیر را در قید پریشانی نشاند تا چار بالتر ام کاشانه تو آب یک طایفه
 بها در فرمانده راسپور رتن در داد و در لقمه ملازمت او برگردن نهاد از آن زمان الی الآن گاهی
 در راسپور و گاهی در شهر که گویا گزاند و بهر جا در فکر صید بر سر نهضتین بگین نیل تا سر آمد شعر
 روزگار آن و دیگر او ستاد و زون طبعان خوش گفتار و ظفر رشاکر و پیش اسیر را سربایان و عیال
 تمذش و اسطی را واسطه عز و امتیاز در فارسی دارد و هر دو سیکوست در هر یکی بر دیگری سبقت
 هر یک دیوان هر دو زبانش یکسب روشنائی از دوده طبع طبع متفوران روزگار را

۱۰
 ۱۱
 ۱۲
 ۱۳
 ۱۴
 ۱۵
 ۱۶
 ۱۷
 ۱۸
 ۱۹
 ۲۰
 ۲۱
 ۲۲
 ۲۳
 ۲۴
 ۲۵
 ۲۶
 ۲۷
 ۲۸
 ۲۹
 ۳۰
 ۳۱
 ۳۲
 ۳۳
 ۳۴
 ۳۵
 ۳۶
 ۳۷
 ۳۸
 ۳۹
 ۴۰
 ۴۱
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰
 ۵۱
 ۵۲
 ۵۳
 ۵۴
 ۵۵
 ۵۶
 ۵۷
 ۵۸
 ۵۹
 ۶۰
 ۶۱
 ۶۲
 ۶۳
 ۶۴
 ۶۵
 ۶۶
 ۶۷
 ۶۸
 ۶۹
 ۷۰
 ۷۱
 ۷۲
 ۷۳
 ۷۴
 ۷۵
 ۷۶
 ۷۷
 ۷۸
 ۷۹
 ۸۰
 ۸۱
 ۸۲
 ۸۳
 ۸۴
 ۸۵
 ۸۶
 ۸۷
 ۸۸
 ۸۹
 ۹۰
 ۹۱
 ۹۲
 ۹۳
 ۹۴
 ۹۵
 ۹۶
 ۹۷
 ۹۸
 ۹۹
 ۱۰۰

چیت از غزلهای فارسی وی درین مرغزار بزم خیر تحریر بسیار و نیزه گلک شکار
 کعبه از مقدم تو خانه ما
 جده رقص بر آستانه ما
 رخ زیبای تو خندان مصحف
 عشق خمیبر زمانه ما
 آب حیوان نصیب خضر آید
 مرگ با همسرا و دانه ما
 سه موفرق نگر دو چوبیزان بختند
 سرو سامان تو بان سرو سامانی ما
 تکلون پیشه ام نیزگی من رنگها دارد
 منم گفتن منم گلشن منم دریا منم صحرای
 کی پسند و کیمیا فقر آید ای که
 کشتن سیاب باش کفر و اسلام ما
 آمد بهار می بسوی من آمده است
 آبیکر نشت بود و بخوی من آمده است
 بیهوش شمس که دل بر سر دل افتا و است
 بیهوش شمس که دل بر سر دل افتا و است
 بلبل سخن از آن لب خاموش میکند
 گل را حدیث او همه تن گوش میکند
 ای خضر جای گریه حال حباب دارد
 در دیده من یک گل رعناست و دو عالم
 سر بر زده وحدت زگر بیان خیالم
 شد غفل از لب و دندان تو و گریه من
 یا هزاران رنگ سر زدمت و الای من
 در قضای وادی عشقش من آن خضر که است
 بکعبه جنت کلی از گلشن زیبای تو
 خلق جان داد و طریقه سخن آرائی تو
 با همه سنگ حوادث از شکستن این است
 کشیدم در غم حجت بهامون که موزون
 اگر بیا نه رنگ من سپید
 اسیر از سبزه بیگانه دیدم
 نهد بر طاق زاهد پارسان
 درین ایام روی آشنای

اشرق سیر و قردا و صفت با صفات و اتق این حد او ش زو مقبلین در زمره محققین است خوش
 شاه جهان یعنی ابو الفدا مقبیل ناما شده در سبب تشییع داشت گاهی میل بشعر مسی که از دست
 بیچسبیدن نگره مال تو نیست نیست حاجت که نظر بر آن ای
 اشکی جگت زمان از کشامه و دلبوی مت و در آه و ناله پیش را که تا نسک و نوازی
 روز محشر چنانند پیش حق و من و امنت گیرم و هم پیش تو فریاد کنم
 و قند و کردی و زلفی سوی اشکی اکنون باز فرما که چگویم که در شش شاد کن
 اشرف سید شاه محمد سن تجلی اشرف این قطب زمان امام مارقان زید و ساکنان قدس
 صاحب دلائل بر مقلد کالان مقرب بارگاه ویروان حضرت سید شاه محمد زمان صاحب شرف القادری
 الحسینی این سید شاه رفیع از زمان صاحب آل ابابوی که از دودان حضرت شاه عبداللطیف که باو
 و برادر کلان مولوی حکیم فخر الدین احمد اکثر کلام ایشان در مع حضرت خدی پناه صلوات و گاه
 گاهی بیگانه فرست از مشاغل مولی بکلام موزون هم می پرداخت علاوه بر آن مقرر غازی
 شنوی سعد فیض در علم اخلاق و یک شنوی دیگر در فارسی دارد و گاهی بشعر آرد و هم تو بنویسد
 اتفاقا در چه حال داشت بعد وفات پدر خود سجاده نشین مست صاحب تاثیر و در ضبط اوقات
 بی نظیر بود از دست

دل نیست که مرا آه رخ و لبر نیست جان نیست که جانانه در آن جلوه نماید
 اندر طلب کعبه وصل تو نگار جان من دل خسته که از قبله نمایست
 نزد یک تر از جان من از میل و ریه افوس که کس محرم این سرخس نیست
 لب بند و کم خنده و خاموش بود ایم هر کس که شود واقف از راز زمان تو
 شیدا می تو هر دم ز غمت سوز و گریه خنجر بگو دست بدل خاک سپرداشت
 از بسکه یار تو بدل و جان من گرفت نطق دهن زنده که ما و من گرفت
 وی شب بختل ز رخس پر و در غمت پروانه سوسنت شمع کن و غمت گرفت

گر چه بیای ششم از دل بیاید طبع در خیال و در دمان توانی آخر سخن
 در دل سوخته آتش ده چون گرمی خاک در دل موج بر کشد شاد از جسم و تو
 در حرم قبله ایرونی تو گر بگویند بقرارت و دعا علی آن جان جهان
 آب بخت ز لبست چشیده کوثر دارد می طبع بعدت نیز چو بهل تر خاک
 پیش او کثرت آفاق بوحث ماند ما جرم هیچ نباشد بزرگو کرم
 اشرف خسته و سرشته و آواره و زار اشرف خسته و سرشته و آواره و زار
 اعلی ملاک محمد توفیق کچین گلستان شیوایی است
 هر که شد خاک نشین برگ و بری پیدا کرد سبز شد و اند چو خاک سرری پیدا کرد
 اعلی شاه محمد اعلی خاندان رشید شاه محمد علیم از دمان شیخ محمد فضل آبادی قدس سره
 همین یک شعر از وی یاد است
 بانکه امی سبقت بر بزرگان غلج جوید بی روی شان پشت باشد فیضان
 افضل غلجی فضل صدود در مخفی نکته می افضل غلجی فضل صدود در مخفی نکته می
 در فراق تو من خسته بجانم چکنم در فراق تو من خسته بجانم چکنم
 اما فی دهر زمان از طبعش غنایست و با غنت ایست و پناه تو پیش در معالی و بیان جوت
 مراد برید و گل ریخته ده می آرد

آب در گوهر ناخته چو سیاه سپید
 صفت آید در عقد کعبه آب سپید
 زن سپید است شره خیز که آید به ماه
 دایم از عشق تو در حلقه گرد آب طبع
 کعبه ز خویش بر زخم محراب طبع
 چه عجب که بختش مشق و عتاب طبع
 گر چه شرم زندان تو گوهر در آرد
 آنقدر شوق طبعیدن دل مضطرب دارد
 طاعت گوشت نشین عالم دیگر دارد
 فقر من ترس اقبال سکنه دارد
 دم سپید و رخ زرد و مژه تر دارد
 اعلی ملاک محمد توفیق کچین گلستان شیوایی است
 هر که شد خاک نشین برگ و بری پیدا کرد
 اعلی شاه محمد اعلی خاندان رشید شاه محمد علیم از دمان شیخ محمد فضل آبادی قدس سره
 همین یک شعر از وی یاد است
 بانکه امی سبقت بر بزرگان غلج جوید
 افضل غلجی فضل صدود در مخفی نکته می
 در فراق تو من خسته بجانم چکنم
 اما فی دهر زمان از طبعش غنایست و با غنت ایست و پناه تو پیش در معالی و بیان جوت
 مراد برید و گل ریخته ده می آرد

آفتاب محمد طایفان هر که به نظر سپهر خندان آید از هر دست
 کشش چو زلف تو در دیده زبانه زد و کرد
 ابرو و تخلص و لوی آمد و علی خیر آبادی در عهد خندان می رسد است نواب تدبیر یکم که تو را چو
 بود و دور زان لک و دست نواب بهر آنکه چندان بهار و صاحب نواب ماندند و در عهد خندان می رسد است نواب
 سکنه یکم چند می ملازم و باز خانه نشین گردیدند نواب نظیرالدوله باقی محمد خان بهار و کادام
 بالان خود نمود و بعد چند می مشتاقی شدند و گوشه گزین گشته نواب تدبیر یکم در عهد خندان
 استحقاق یکم در پویه یومیه محبت که در انتقالش در شکله جبری اتفاق افتاده از هر دست
 هر دم حسن یا من نیز در تخلصی دیگر چشم بود و در هر نظیر محمد شاه
 هر روز خاک درش خورشید تابان و درشیر از هر دست محمد شمس الدوله و قتل است و در
 خندان و شیاگو به نوبت آمد از هر دست با نام خدا آن ولایت و در هر دست سرایست و در
 باور کن قول عدو و سازگاری و شیشه کوه از هر دست محمد شمس الدوله و قتل است و در
 بسکه باید بکنج یکم چشم بود و در دل من مشکف کعبه قدس است و در
 شعله اوراق روشن در دماغ می کنند ساقی مادر و عن از می در هر دست محمد شمس الدوله و قتل است و در
 پرده گوش دلم نازک تر از برگ گل است در فراتش شور بلبل بی دماغ می کنند
 دور گردون پیش هر کس با دمی ریز و بجام چون رسد نوبت من خون در دماغ می کنند
 کو قفنه که چشم تو بر پاشد فی نیست کوه دیده که از در تو در پاشد فی نیست
 سودا زده زلف تو هر شش و بر من آن کیست که در عشق تو پاشد فی نیست
 این عقد لاهل که بکام دلم افتاد جز ناخن شمشیر قضا و اشک فی نیست
 قاصد چه دمی دل کول زار و زمام از بوسه بی پیام و لا ساشد فی نیست
 شاد می کن از وعده و خالص دل نالان کین وعده و فاما دم خرداشد فی نیست

در کوچه خرم و زخم زلفش دل نالان که شد و گریه گشت و پیداشد فی نیست
 امیر شش امیر احمد خلعت کو یکم لوی کرم محمد مرجم که نویست از اولاد امجد شش محمد شش
 او امیر فینده خندان از آغاز سن شعور در علوم متداول مهارتی و ماستی بهر سانی و از زبان
 که ذوق خنگونی و در هر چه به بندش نظر علی که نویست شش کب فتن شعر پر و دخت
 و شاه در من به کلب پایی شیرین بیانی و خوبی بدش و حسن معانی آنای است که نظر را گزینا
 از خوشی تن ربود و بعد زان قدر نواب محمد یوسف علی خان بهار و در کس و از ایل است و علی باب
 عرف را سپور و به یکم شش خلق بر بی و از فتنه طرز خنگونی ایشان گشته از لک و بحال
 شوق و آید و طلب کرده تکمیل کلام اردوی خود پر و دخت چون نواب مدوح از خندان خست
 پر است و نواب کلب علی خان بهار و در کس حال بر مسند است با کرم و خوش و
 و مناسبت و لیاقت ایشان بسیار پسندید تا آنکه ذوق سخن نواب موصوف را هم از جا برد چون
 طبع رسا داشت و او ستادی لائق و فانی بهر سید شش خنگونی پر و دخت و با ستادی خوشی
 پسندیده و اقران و اقبال افتخار افرو و در کتب و محنت شبانه روز امیر و رانک دست دیوان ارد
 مالیت نواب صاحب مرتب گشته علیه طبع پوشید از تصنیفات و تالیفات امیر قراة النیب دیوان
 ارد و گوشت نواب دیوان سفروا آورد و محمد خاتم النبیین دیوان نعت ارد و در صفایین دل
 آشوب و جمود و اسوختها و قضا و بعض شویات مثل نور کلی و ابر کرم و مسدود نقیبه سخی
 ذکر شاه انبیا شکر حال ولادت با سعادت و رضاعت و علیه مبارک و فضائل و شمایل و حلال
 و وفات شریف و خواجه بر دو عالم حضرت سرور کائنات محمد رسول الله علیه السلام و صاحب سلم
 مطبوع بوده است و حکم طبع حقائق پسند کتابی جامع در نعت سخی بهر سید بصیرت بقدر هم می جزو
 کالان تالیف کرده که در آن به حقیقت کائنات عربی و فارسی هر آنچه تحریر و تقریر اعظم زبان قلم و
 قلم زبان جاریست پر و دخت و با شاد کلام اساتذ و متقدمین و متأخرین بهر سید و شش
 جلد او است و علاوه ازین دیگر تالیفات نامتواضع و موطافه و در کتب و در تالیف و در تالیف

۱۱

فقدان فرصت بنو صورت بسته و علاقه از نهاد بعضی فنون غریبه هم بقوت فکر و دست طبع
 مستحق بهر ساینده و شهر و محال را با طراف عالم رسانیده اند و چون علم جزو غریبه اگر چه بذات خود
 و از نام خود بطرف غریبی گفته اند با شغل تعلیم دیگران و آرائش کلام کمینان اکثر اوقات را صرف
 میکنند و همین طبع که در شمع آئین حضرت و اندام محمد هم بواسطه جناب مولوی عبدالحق صاحب
 بن مولوی فضل حق صاحب مرحوم تیره بادی بعضی اشعار و ترجمه جناب امیر را از امیر بخوبی
 شنیده پیش منشی صاحب معز و سه غزل خویش که غزل و اوستی بلاغت و طراوتش چنان فصاحت
 معرفت جناب موصوف لطیف نمودند و نوشتند که ملازمان ساهی میدانند که فقیر را گاهی اتفاق
 نظر غریبی میشود و سابقا بر خود در حافظه علی علیه السلام هر زاد و من که در جوی پال و آب و درین دولت
 سرکار و ملازم انجامد برای فرستادن اشعار غریبی زبان من تحریر کرده بود و بعد و زمانه من
 فرصت فکر بدست آمد که می چاویدم اکنون که آنکرم ایام فرمودند و نیز از جان شیخ فصیح الزمان
 اشعار می چند که از من بدنام یادگار و نوشتند گاشته آورده اند از آن حدست می فرستم و روانه فرمایند
 منکه ننگ بزم ششم تالیف من چنان آن دارد که زبان خامه یا فغان زبان و الا پایه خایجه فلک کاف
 ثواب و الا جاده امیر الملک بهماور بگذرد و آتش دم از آتش شتاب مشهور تر شود و قافایا پیش از آنکه بر دوز
 خاک عجب ندارد و صیت اخلاق و ذره نواز بهیای آن سرکار بهر مقدار از زبان شاکران رسیده است
 و آواز و قدر شناسی در چار سوئی جهان سرکشیده اللهم بدم کیست اقبال زیر بران یاد است
 آری چند اشعار آبدار از کلام بلاغت نظام امیر سبب ضابطه در نجاشتی می افتد پایتختان سخن
 ایشان ازان میتوان دریافت است

شعری نازیب به جگر می مست ازین	ای بقر بان تو عالم نظر است بهتر ازین
سر به پای تو ختم نیست سر است بهتر ازین	روم از خویشش تبا شد سفری بهتر ازین
می بر دول با دای که ندانست که بر د	غفره اش یاد ندارد و نه است بهتر ازین
یوسف و دای و لب خویش کمیدی از ناز	ای شکر لب با دای و اگر است بهتر ازین

در چنین رفتی و بر گل گل دیگر گفت
 هست و اینک بیا و رخ تو در دل من
 هر چه از بیل تو روز جزا پرسیدند
 بر در دل نشین پای من بر در کس
 هر چه تو کشت از سینه جردان رو از دل
 یار هر هست و با هر و دلی تاب بخوش
 مثل قد و وقت که گوید بدست که
 گنگی کردی و دل بر روی و جامت حقیت
 رنجوری بزد بر سر منزل مقصود امیر
 و سیکه وحدت او عاقت آمد و سیکه و
 هنوز حسن پس پرده بود و وحشت من
 تا ز قاتم البسته میشدنی قبول
 مزاج حسن تو که تاب بهتری میشد
 گزشتی از طرف باغ و باغ از حضرت
 اگر حمایت شافی بودی بحال من
 عجب دارد اگر صوفیان چنین میکنند
 بدو قی که بدو دیدم و ره غلط کردیم
 و تیراه که گشت ست سینه افلاک
 اگر در نیست از پیوند عاشقان است
 و فاخته و لا از زبان ست شباب
 ز بهر آنکه بیاران در فغان نسیم

که ندیدم گل نازک که است بهتر ازین
 و در آفاق نوار دقت است بهتر ازین
 او همان گفت که ز غم که است بهتر ازین
 دولت از مصلحتی نیست است بهتر ازین
 نیست در راه سفر سفری بهتر ازین
 ساقیا با نیا سبب سحر است بهتر ازین
 شجر است بهتر ازین و شجر است بهتر ازین
 بیان من کرد تو که در منظر است بهتر ازین
 نیست در راه چون راه است بهتر ازین
 حرم نبود و حرم سجد و چار سوسیکه و
 گل و بو و دلی سرشت و بو سیکه و
 بخون تانده بسبیل اگر و مشربیکه و
 نه یکمندی را و بیل آیین و بو سیکه و
 ز چشم زنده تاشاکت رنگ و بو سیکه و
 ز بهر با نیا چار با و و سوسیکه و
 بکند خویش رسیده و از خود می رسند
 گزیده بکند و افست او و در غر و بستند
 که بر شکستن و لیا چوین که بستند
 اگر ز خویش گشتند با تو چو بستند
 هزار پند کنی نشنوند تا بستند
 در حرم فغان هم بروی مابستند

خ

درین جا که اندر دو غم منیر امیر
 که ام دل که ز رنگ بلاش نشکستند
 و او در دست ابل جسد تو ام در محفل
 بود گوئی ز دو صفت تیغ و دو پیکر محفل
 در جهان تیغ یکی باعث عیش است اگر است
 خون دارا شد و آراست سکند محفل
 میکش ز گیس منور تو بر خاک انداخت
 جام گل در چین و ساغر مل در محفل
 پانی در سلسله اشک و سروای جنون
 شمع سوزان غم و دهر سر سر محفل
 بود هر چند بکلی که هار شمع و چراغ
 یافت نور دیگر از شیشه و ساغر محفل
 به یکس برابر تو نیست گکاس به دیگر
 به یکس برابر تو نیست گکاس به دیگر
 جان ربوند دل و تن هر دو غم مست نون
 شمع افروخته چنان سوخت که شمع
 اندرین تیره و سراسیمه بر سوز امیر
 شمع آسا در نعل گور و کفن در آستین
 تینه چاکان تو در برم جهان آوردند
 از خجالت قیض پوشد که کهن آستین
 در غمت بیند گران سخن خراش سینه ام
 بوی او را جامه زبیلان چین و زویده اند
 امید ی رازی نامش را با سپست و نام برادر دیگر گسپ
 سلطان محمد صدقی استر آبادی چون اسامی این برادران شنیده گفت که مگر فیض او را اینها جلد
 شایسته بوده است امید ی شاعری عالی ضمیر و در وادی قصیده بی نظیر است اگر چه شعر در
 میگفت اما خوب میگفت و در شیراز بغداد علامه زمانی ملاجلال الدین دوانی کتب سی گذر نیده
 و بر بیت امید ی هم زمانی وزیر شاه اسماعیل ماضی اعتبار و اقتدار بهر سائیده آراست
 حتماً خاطر باشد ای به عهد چنان منت
 بسته بر انگشت باید رشته جان منت

رباعی

ای از تو بلند قدر کاشان ما آبا و جد و لب تو درانما

از سایه نخل و درخت چنار ام
 جملای آسمان شود خایانما
 و غنچه مدوی خسته اندامین رحمت الله و غنچه قصیده پند و در طبع بوی گل از تالار و تالار
 عبد الغفور جان بهادر و سلج مست و تالاش مضامین کلین و الفاظ شیرین طریقه او ستار خود
 می بود و چندین میگویی
 شمع جوان پروانه میسوزد و زرقانی نشین
 کن به پیشیت آبله ستون بود پروانه ما
 ببلبل از تیغ چنانکه کلمات سست آید
 شاید ای موسم گل فصل خزان می آید
 انشی مولانا امیر حاجی انو بخاری انکار و قیقت را با خاطرش یاری تو صفایین رنگین ا
 با طبع لطیفش و ناسیت و ناست بسکرت
 شاید که به بیم سر خود درت هم او
 خواهم که شوم گشته به تیغ ستم او
 حرف بار موحده
 با قمر ملا باقر خورده فروغ کاشانی است و دوکان چین رسته باز سخن سخن و خوشی بانی
 ما چه باشیم و چه باشد دل غم پر و درما
 که بهیم و کس که گریه کند بر سر ما
 مدعی گر بر پیش محبت ستم چه پاک
 آه که بهشیا سوسه میفرودش آه و را
 ختم زیرین او بادل و با جلا تم گشت
 چه کنم تنزل و ما و ای دیگر نیست مرا
 یارب آن سوز گلن در دل دیوانه ما
 که کیم آید و آتش بر دوزخستان ما
 اگر چه کو کهن از پیشین فی سقون برشت
 ولی چه سوز کشت سنگ راه پرویز است
 با تو چنان محبت و وفادارستی بر ما
 این جور به استرای دل بیجان گشت
 با تو کی عشق یک و جنون یک
 گوی تمام شهر ز دیوانه پر خنده است
 آری که بهر و ام خفا ویم و رنیدیم
 در دست کسی نیست که مشت پر نیست
 خود را چه مشغول کند آه چسان و
 بسل شده را که طیب ن نگذارند
 ما را برای خاطر جبران محبت ما

مولوی معراج الدین واصف میگذارد اگر چه در دبستان سخن سرای مبتدیانست لکن حدیث
طبیعی تشکیل این فن مقتضی غث و سینش بسیارست و اینک مشتی نمونه از خواص
من نیدانم که گبرم یا مسلمانم که که سجده بت میکنم که سجد فی زبان کنم
بیاد و قتلگاه و ناز خود اشتباهاکن یکسور قص شمشیرست و یکسور قص لبها
قصه مشتی هر گویا دل و لبه بونی لال سکندر آبادی از تلامذه میرزا اسد الله خان غالب است
و طبعش جان موزونیت را قالب است

این اگر گویم که آید یقین
دل که با مرگ آشنای دشت
تقی امیر تقی و دکانی گوهر کلام طبعش روشن تر از گوهر کانی است
لطف با غیر غایت دارد
گوشش بر حرف مدعی ناپسند
هر که بی حکایت دارد

تقی مصروف با غایتی اصفهانی است فردی بود از جرگه تلامذیه رحمانی
بجزرم مذبحم بگفتن گستاخ من
توفیق صدر نشین و سادۀ عز و تمکین شاهزاده بشیر الدین خلف الصدق فرازنده چتر و
کلاه سلطان شکر الله خلف الرشید بنو سلطان شهیدار یکبار امی خلافت سر بگشودن
عن العبادات و الفتن جنگا میک جدا مجد توفیق دوم که جنگ بقایه ارباب فرنگ ساچمه
کلاه فلنگ را حب شهادت یافت و با علی علین شافت و ملکش مسخر و آلات فرنگ گشت
والدش را با جماعه اخوان و عزیزان و قلعه شهر بگلور واقع جهان مملکت محروس نمود با اتفاقا
عسا که آن قلعه مصدر شورش و فساد گردیده بین وراثت و بیهم و گاه را بسور وری برداشتند
و تیغ مخالفت بر سر افران انگلشی آختند آنگزینان قلاطون فطنت آتش فتنه بد آب تدابیر
صائبه منطقی ساختند و بون مستحقان خلافت در آن مرز خلافت مصلحت دیدند چهلرا خانه

کونج بگلته رسانیده مقیم تالیکنج گردانیدند بوفیق موفقی تحقیقی توفیق مبان والد صاحب
خودش خلعت علم و فضل و جلایه اخلاق حمیده و صفات برگزیده عملی علا و دوران فقر و در
در و قیقه نجی و موزونی طبع معلی است و اینک کلام با نطاشش گواه این مدعا است
ولی آدا و داری ازین خوشتر چه بخواهی
لواحق عاشق زاشک سرخ در پانه چشمت
چرا روشن گردانی شب تاریک عاشقی را
شدی توفیق گری چیزا گردون دون ستیز
ندیدم که از شعلۀ مشک میوه تر

حرف التار المشائیه

ثبت فخر الدین فقر شمس مدام باغش از صهبای سخن سر خوشی
چاره مرگ است اگر کار بنا کنی نیست
مشکل نیست که کارم بکسی افت دست
ثاقب شیو پرومان معمار اجری گویا ل سنگ بهادر ولد شمسینی پر شاد از قوم کاجان کشت
ایدون ملازمت و اجد علی شاه اوده و رکله اقامت دارد از صف دیان چنین درهای

غیر مشقوب برمی آرد قصیده

فصل گل آه و بشکفت گلستان زمین
بست خشت سفر ملک عدم حیرت چشم
می برد واد صبا مشوده بهر سوز جبار
چشم و اچار طرف گرم تماشا تر گس
کرد از خویش طرب ز آمدن فصل بهار
طو طیان مست بهر شمع سر ایند سرود
مردم دیده نظاره بر رنگ گلچین
در عدم خاک بسرا و خزان مست در چمن
شادمانی بدل ابل جهان کرد و وطن
نکبت اند و د زمان مست چه صحرای سخن
غنچه غنچه بشکفت از گل صدر برگ و سمن
نغمه در کوچه چشمتار عشت اول مسکن
قریان محو و استیجی کو که بهر تن
کرد و لبریز رنگها همس جیب و دهن

سحر از دانه شبنم بگفت هر گل تر
 ز مهر رست ز نماند چو اگر دانه
 وقت آنست که گلاب رنگ طرب بر دادم
 وقت آنست که در مرغ آهیب می گویم
 اول این مطلع ثانی بجنونیش خوانم
 ای زبیر و عالی جهم و غم زین
 بنام نظم منتظم و عقلت ملک بگو پال
 ذی مروت همه الطاف سر شرفقت
 عالم و تنقی و سید عالی رتبه
 آتچنان نقش طرب با طبع عیش برست
 منعقد بزم سرور است بعدش هر سو
 لطف او موجب افزایش تاب طاقت
 عدل را اگر می بازار زوالتش باشد
 صورت امن شد از خوبی نقش پیدا
 قهر او ز لولیه پاک کن و محشر آشوب
 از دم تیغ غلغری که او روز و فا
 آن شجاعیکه سر بر سر که در زنگش
 از کف او که گلاب رخسار باشد
 بر سر ذره اگر نیز مهرش تابد
 منکب باشم که کنم مرغ چنین حد و ح
 نماید از دست و زبان تسلیم بدحت او

تا اویم است و عقیق است و هیل سینه
 تا بود کوه و بیابان و گلستان بر زمین
 و الهام با فروز شوکت والا جاسه
 شانی میز ز عاشوریک و دیوی از آبیاری فکرش بهار نظم را تا زنگی و نوبی است
 ز جفا می تو خزان بر سر باغم زده اند
 از شتمانی تو دانا که بچشم زده اند

حرف جیم تازی

جامی مولانا محمد جامی الاهی جام آسم صلیب دقیقه رسته و نکته خنجر است
 غم ز نماند که در هیچ سینه جا نگذشت
 جاوید طاعلی جاوید مازندران است و بنجید و گفتاری را باز بانفش بطحا و دانی است
 بر ما ارم کاشکی بعد از بلا کم بگذرد
 چندی نمانش آقا مومن کاشی است جذب القلوب کلامش ناشی است

در مصر دلم یوسفی آسوده که هرگز
 جعفری میر محمد جعفر تبریزی است و لب و لعلش باین طرز در گریزی و شکر آمیزی است
 دوش با من بی سبب بزم نجید چه بود
 آن خراسیدن بناز و باز پس بدین چه بود
 اگر ترا می نبودی سرو کاکیم از پیت
 جلال خواجه جلال در کانی است و جلالت نقش را با نظم و گیران بالا خوانی است
 کند زلف چو بر بام آسمان فگنه
 جلال سید جلال الدین عضد زدی جان فضائل و کالات و از انتساب باو شاعری را

سیاهات

دی ما در روی تو تشبیه کرده ام
 جلالی جلال الدین محمد اوستانی از اجله انتمه سبحان بزم خوش بیانی است

جمال
 جانی
 جانی
 جانی
 جانی
 جانی
 جانی
 جانی

مرغ رومی خود از آن در قفس تن دارم که بگو تو بگو و آزاد کنسم
 و عوی نامش یکن الدین است و معانی لطیفه اش هر نشین از باب نمکین
 دست من گیر که این دست به است کرم با او غنم حیران تو بر سر زده ام
 و قیقی سر قندی او ستا و منور است و طبعش در بندش خیالات پر زور است
 و قیقی چار فصلت دوست دارد بگیتی از همه خوبی و در شستی
 لب یاقوت رنگ و ناله چنگ شراب لعل و کیش زده شستی
 بعد مردن تو معلوم شود مرغ حیات بهر وقت منظر ناله که بمنزل برسد

حرف الذال المعجمه

ذکی نشی احمد مدین بن حکیم فضل حسین معنی پوری نواسه نشی احمد علی رسا سلمه الله تعالی
 متوسل این ریاست و نگارنده این کتابت اندر این یک رباعی و یک قطعه از کلام فصاحت
 نظام ایشان است رباعی

یک صاحب فیض در همه عالم پس کسری در عدل و در سخا تمام پس
 آرایش ملک را قباد و دهم پس مارا بجهان شاه جهان حکیم پس

قطعه

آفتاب اوج عزت ماه انجم انجم است صدیق حسن نواب گردون بارگاه
 خلعت زریا ز نواب گور نرآمدش کا طلس گردون نیز در پیش و یک برگ کاه
 و نه چه خلعت خلعت زریا ترا ز سرین گل و نه چه خلعت خلعت زریا ترا ز سرین گل
 و در رو تا رخ دل پائی تسبیح بر روی گفت خلعت نواب و الا با کلاه آید بجا

حرف الراء المعجمه

را بط مولوی عبد الاصل خلعتا رشده مولوی محمد فائق صاحب انشا فائق شهرت اگر چه
 قصیده امینی از تو ارج که منو مولود و مولفش بود کن در شهر که نشو و نما نمود و در علوم رسمیه

استعدادی داشت شری در صل خواص و مشکلات و تمییز نکات و اشارات و قائل نمیشد
 بکمال لطافت نوشته یادگار داشت در نظم و شرفی از دال و جاد خود فائق بود و در ربط و
 ضبط آلی مضامین زکین بقوالب جوانه الفاظ شیرین و حکامی نمود و سی سال کلامش میگذاشت
 که روش نشانه را بط حکم است از کلامش این بیت یاد است

طبع فرمایا دکنی جسم بحال بسیل گریه بندی برگ گل پر و بال بسیل
 تشبی که چرخه آن با هر نفس راه کنم روم بسوره اخلاص استخاره کنم
 راضی خوشه سی مهد بساط سخن گشتری است

خوش آنکه شب کشی و روز بر سرم گوی که آه این چه کس است که کشته است این
 راضی فصاحت خان را زیست و مضامین جریسته از بندش و راضی
 بندگی کیشم قیصر کعبه و دیرم کجاست دیده ام هر جا دری انجا سجود می کرد و بوم
 در چه ساعت ز نظر رفت که بی او چشمم روز روشن بشمارد و چو چشمم چشم
 و وصل است این دل نمکین سرور ازو ای زندگی بجان تو مریم دور ازو

رباعی

هرگز نشوم از پی رفعت و نخون بر خاک نشاند از چو تیرم گردون
 با گوشه خود ساخته ام همچو کمان از خانه نیایم بکشیدن بیرون

راضی گیلان کلامش مرضی ارباب سخندان است
 بخت گرد خواب کیشم بدم یارم کند دل طبع از فوق چندا نیکی بیدارم کند

راغب ملک حسین تبریزی دانش در مگر تری است
 صد نامه نوشتم و جوابی نداشتی این هم که جوابی ننویسد جواب است

راغب میر یوسف انور دم اردبیل است و خاطرش راغب نظم جمیل
 ای دل قرار گیر نه وقت طعین است ای دیده خون مبار که بهنگام دیدن است

نویسنده

نویسنده

نویسنده

رفت این شخص بهوت لطافت است

درین شباهت که بر وی رافت کاهی کردی که هیچ کانه نگیند

و اقامت شاه و دولت احمد خلف الصدوق شاه و احمد و طین شهر را می پور از اخلاف مقرب
 بایگاه یزدانی محمد و الف ثانی حضرت شیخ احمد سهروردی میر تقی و شهر محمدیال بارشاد و پست
 مشغول بود و هر یکی از رؤسای آن ریاست تعظیم و تکریمش بدیده مقدسای می نمود و پیشه بعضی
 از این شرفین دل از بهیال برکنده رخت بهیوب ملک جوار کشیده و در سفر و راه بعر جیل میشت
 ساگی و در شکر جبری خرقین بخرمست کنی گردید و ناخدا می چهار در رویا بر جلالت شانش منتهی شد
 منش او در بند لیس رسانید و نیز زینش آسوده گردانید تا حکم سپهر گشت صاحب و اوین قاضی
 و از او این چند شعر از کلام او است

قد رعناى تو شعله چه شعله سوزان
بود ز سار تو آفت چه آفت آفت ايمان
برديم شب عجب عالم چه عالم عالم خلعت
به خلعت خلعت كاكل چه كاكل كاكل چچان

رہا شعی

محکم که صد و هشتاد و هشت است
 شکر که قلوب عارفان بهت حضور
 رافت همه لائق خدا نیست که از
 و خلوت جمع و جلوت فرق ظهور

از شنوی فروالجر بن س

مهر و بر از گریه پر خون من نمیداد آرایش صحن حین

و اعلم ان كرمه انزل سوزان خست
آتش اجمه دل عمان بخت

چشم اشک و دل جان غرق کرد دیدن دامن پرده دامن خرق کرد

ماهی صید فنو سه تارین با جرا
مردم و آید دخول آرام ما

رحمت رحمت علی فلو می ست و در طریق شاعری سالکین سراط موعی

من در عساجوان بومی که پشم است او را
بکاشم با چراغی میزد را و سلاطین

در خور حوصله شوق نباشد جامی
بهر ما وقت توان کرد خستانی چیست
سید محمد شاهزاده سید محمد سلطان شیخ پست و شاهزاده بشیر الدین توفیق از بنی عامه
در اینجا کج فلک است بعزت و عظمت میگذراند و مصروف لغت سرانی سرور کائنات سیاحت هفت بند
باند از بهشت بندگاشی در شان حضرت خاتمہ الرسل علیہ السلام گفته و آلی شاد هوا و طمانین
و آئین سفته حتی از آن که گوشش سیاحت گردید

آنچه از تو قهر و عزت شد بلیان را نصیب
 هم بقیض صورتت نصیر سلطان شهادت
 زترین نامش سید ناصر طبعان ذوالقدر بهادرست و رایش زین و انکارش بی بهادرست
 رنگین کرد که در خجسته مرگ نامش پنین
 معل و محکم کرد که رخت بد نامش انجین
 و انم که مرگ هم نتواند سلاص داد
 دست جنون گرفته گریانم انجین
 رسو او درویش علی خراسانی درویشان میگذازند بگلشت بندوستان جنت نشان آمده
 شهر فارس را بر گزید و بی آنجا آسود و میرزا باقی شاهزاده تیموری تعهد و تفقد حالش میفرمود
 بعد زمانی از آنجا رفت و راه وطنش گرفتند

از من ای طائر دل غم رسیدن داری
چشم خدیو من آنچه ز جبین تو دید
یاوت آمد گراز قتل من خسته زار
دختر عقل بشو از من گلگون سوار
رشکی مولانا شرف الدین بزواری از رشک ریاحین مضامینش شفته خاطر گلهای بهار است
بسیب بیوفایان تا نگردد دستم یارم
تیره بختی بین که تشنای کافغان است
بشیدگان زونی ست و کلام رنگینش را لباس بو قلوبه ست
ز فریاد مگست شهباز خون در جلب باشد
که چنین در قفس سینه پریدن دارم
شبه گویم اگر گوش شنیدن دارم
که بدندان لبافسوس گزیدن دارم
اگر از حیا بهمان شکسته بهین دارم
بهر کس بیسم شکوفای یازم گویم
بعد عمری غافل اگر گشتی بفریادم دهی
مبادا بر سر کوی تو غیری در گذر باشد

7.

برج

۱۰

4

مرد آرد و گیتی کند پس دو چید
 هر چه عسر و آفت بسلامت باشد
 زن نخواهد اگر کشد و خیر قیصر نیست
 و ارم نشاند اگر و عده قیامت باشد
 روشنی بهانی روشن گشتستان الطاف و معانی است
 در بزم از آن بهلولی و خجالت بهر
 در است سوی او تو انجم نگاه کرد
 رونقی بهانی است و آتش صفت بود صفت بهانی است
 حرفت از شوق زبیر با چه کس بگویم
 با تو که میفرم اول بپس میگویم
 ربیعی طالع عالم کابل ملای شیرین ادا خوش طبع سوزون حرکات بود زبان بحث نمینا میگفت
 که از خنده ملاک ناستی شد و منتخب التواضع برای او ترجمه طلالی نوشته بود که با نام
 ویسی از توابع کابل بود چندیگاه تخلص خود بهاری میبخت باند است که از آنهای کنیز کا
 سید به خیر داده و زبیری می نوشت آرد و است
 شکست شیشه غیرت بهر که نشستم
 گشت رشته صحبت بهر که پیوستم
 برای کشتن من تیغ کین بگفت بر کفایت
 بهر که یک نفس از روی مهر نشستم
 رویت تخلص مولوی سیب با هر خلعت الرشید شاه در وقت شاکر و دایه خود بود
 و در علوم متداوله خراب و بد نظار و غافل و بی وسوسه اسرار معرفت بهانی حضرت محمد
 البت شایسته مولد فطانت شهر را پیوست با وجود حادث من و تلاش کات برست او را نیکو
 سلیقه و شعر بود و با و ستادی قرار و ای ملک به پال نواب علی القاب شاه جهان بگویم حساب
 او احسانه و اقبال امتیاز داشت در بیوپال همین شباب بهای عام ازین دار تا پادار خیم
 بهادی الاولی شد و بهیچری انتقال نمود از تاج اعجاز است
 شب که با حسن حیرت بکشت ماه و سپید بود
 هر فغان کرد و دل کشیدم بهر آیین بود
 نیل دل رم خورد و در زلف تو دام است
 این آهوی من صید گرفتاری تو دام است
 قوی به پیچیده به کتوب فرستادم من
 یعنی از محنت بهجرا ان تو چون جوشده ام

در بزم از آن بهلولی و خجالت بهر
 در است سوی او تو انجم نگاه کرد
 رونقی بهانی است و آتش صفت بود صفت بهانی است
 حرفت از شوق زبیر با چه کس بگویم
 با تو که میفرم اول بپس میگویم
 ربیعی طالع عالم کابل ملای شیرین ادا خوش طبع سوزون حرکات بود زبان بحث نمینا میگفت
 که از خنده ملاک ناستی شد و منتخب التواضع برای او ترجمه طلالی نوشته بود که با نام
 ویسی از توابع کابل بود چندیگاه تخلص خود بهاری میبخت باند است که از آنهای کنیز کا
 سید به خیر داده و زبیری می نوشت آرد و است
 شکست شیشه غیرت بهر که نشستم
 گشت رشته صحبت بهر که پیوستم
 برای کشتن من تیغ کین بگفت بر کفایت
 بهر که یک نفس از روی مهر نشستم
 رویت تخلص مولوی سیب با هر خلعت الرشید شاه در وقت شاکر و دایه خود بود
 و در علوم متداوله خراب و بد نظار و غافل و بی وسوسه اسرار معرفت بهانی حضرت محمد
 البت شایسته مولد فطانت شهر را پیوست با وجود حادث من و تلاش کات برست او را نیکو
 سلیقه و شعر بود و با و ستادی قرار و ای ملک به پال نواب علی القاب شاه جهان بگویم حساب
 او احسانه و اقبال امتیاز داشت در بیوپال همین شباب بهای عام ازین دار تا پادار خیم
 بهادی الاولی شد و بهیچری انتقال نمود از تاج اعجاز است
 شب که با حسن حیرت بکشت ماه و سپید بود
 هر فغان کرد و دل کشیدم بهر آیین بود
 نیل دل رم خورد و در زلف تو دام است
 این آهوی من صید گرفتاری تو دام است
 قوی به پیچیده به کتوب فرستادم من
 یعنی از محنت بهجرا ان تو چون جوشده ام

بجای اشک چشم همیشه خون آید
 ازین صدف بهر با قوت برون آید
 باج را ویدار تو را بیک حیران کرد است
 غنچه دست از شاخ گل بر زلفان کرده
 سوز عشق افسرده طبعان را دو آمد و او
 آتش آب زندگی بخشش شمع هر دو را
 در دلم با و میان بار است
 کاسه جویی من بود است
 چشم و دلم در ویش با من فراق گشت
 این هر دو خانه روشن از یک چراغ گشت
 روی از مردم با و را از هرست و غافل و حید الدیر است
 زهر سویر سرد روی و اندوی و سودا می
 کبابی امی اجل آخر تو هم سرزدن از جان
 رسوائی پس عالمی یادگار است پدر بیا به هر دم را از مادر بخطائی زهر او و حکم خفته الزامی
 از کشیده با بهر آمد تا کو قوال و ابقاص من ساند طبع و نظر و شکر است
 تا غمزه خود زین و غمزه نگر جان است
 چشم اجل از دور حرکت نگر است
 ربانی از شکل شیخ یونس خوانی ست خوانی دارد از دست
 سفر کردم که شاید خاطر ام از غم بیایند
 چه و نشتر که صد کوه و لاله و پیش آید
 بشکر آن دهن تنگ و ابروی چو بلال
 چنان شده که نیاز و مرا کنی بحال
 ریاضی گلبا گشت خوشتر از تنفات طبع ریاضی است
 من جدا از یار و یار از من جدا افتاد است
 این چنین شکل که من دارم که افتاد است
 حرف الزار المبحر
 زلالی او گیتی است و از زبانش صد گونه لطافت و خلاوت در زلال سخن خجسته طلالی خوان است
 و سوادش در خوش گفتاری است
 غمزه ای کرد یاد از غمزه پسته پاکم
 مگر روز یک گیرد و دست غمزه سر خاکم
 نه بختی شکسته خفته از غمزه است
 درین چمن بچه دل خوش کند از غمزه است
 ز محضی نامش محمد جعفر این شکسته کرد احسان محمد زمان مستولی از و ساسی خیر آباد مضاف

در بزم از آن بهلولی و خجالت بهر
 در است سوی او تو انجم نگاه کرد
 رونقی بهانی است و آتش صفت بود صفت بهانی است
 حرفت از شوق زبیر با چه کس بگویم
 با تو که میفرم اول بپس میگویم
 ربیعی طالع عالم کابل ملای شیرین ادا خوش طبع سوزون حرکات بود زبان بحث نمینا میگفت
 که از خنده ملاک ناستی شد و منتخب التواضع برای او ترجمه طلالی نوشته بود که با نام
 ویسی از توابع کابل بود چندیگاه تخلص خود بهاری میبخت باند است که از آنهای کنیز کا
 سید به خیر داده و زبیری می نوشت آرد و است
 شکست شیشه غیرت بهر که نشستم
 گشت رشته صحبت بهر که پیوستم
 برای کشتن من تیغ کین بگفت بر کفایت
 بهر که یک نفس از روی مهر نشستم
 رویت تخلص مولوی سیب با هر خلعت الرشید شاه در وقت شاکر و دایه خود بود
 و در علوم متداوله خراب و بد نظار و غافل و بی وسوسه اسرار معرفت بهانی حضرت محمد
 البت شایسته مولد فطانت شهر را پیوست با وجود حادث من و تلاش کات برست او را نیکو
 سلیقه و شعر بود و با و ستادی قرار و ای ملک به پال نواب علی القاب شاه جهان بگویم حساب
 او احسانه و اقبال امتیاز داشت در بیوپال همین شباب بهای عام ازین دار تا پادار خیم
 بهادی الاولی شد و بهیچری انتقال نمود از تاج اعجاز است
 شب که با حسن حیرت بکشت ماه و سپید بود
 هر فغان کرد و دل کشیدم بهر آیین بود
 نیل دل رم خورد و در زلف تو دام است
 این آهوی من صید گرفتاری تو دام است
 قوی به پیچیده به کتوب فرستادم من
 یعنی از محنت بهجرا ان تو چون جوشده ام

صوبه انترنگر و ده بابا اگر از جانب سلاطین دلی بر عهده تولیت سکا خیر آباد منصوب
 و این عزیز را از بد و شوم کمال علی مرغوب و مطلوب اکنون که در چندستان می ساکی بهار باشد
 در خوشن و زمین باقی باشد یا عوایس یا کاهکاکیم آفوش است گری طبع گزینش که در مهر برادر کاهکاکیم
 و زمانی فکر راسش کند اندیشه برنگرد و عرش برین اندازد از بهشت کشور و بهشت نظر سائل
 نشرش شاد طبعش را بهر هفت توان دانست و ازین چند اشعار بهجودت طبعش می بیند که توانست
 بوقت نزع آید که با لیس هم نگار من
 تپش سی و طم و در کمان
 لومش آمد تراکت بهر دست
 نمک من تا کست تاثیر
 محض یک ماه خون بر دست
 اگر خنجر کش از نوک خار
 خون جوهر زنده بر عرض نامه
 خنجر و بانی خنجر خنده
 مسن بشو رنگش بسته
 ماهوشی ماه شکا بش خدا
 مهر در نشان بجایش نشان
 فتنه گری فتنه فویش نگاه
 از لب شیرین ز شکوهان خوا
 مو که بپوشش ربانی پرست
 چون بهر از عیب سر آید
 زینت لبانی زینت افزای بزم خورشید بیانی است
 گرد عده دو و فیض است و اگر خلد شاد باش
 بیرون نمی برند ترا از دیار و دوست
 زینتی است آبادی در زمین شعر از حسن فکرش آبادی است
 بدو نمک بود و وصل اهل در و را
 بگذارت حاجت جسد تو خوش کنند
 زین خان گوشتاش در عالم لفظ و معنی خوش تلاش است
 بیگ شب به عشرت توان کرد با تو
 تماشا گزینم بخورم را که گویم

زین خان
 زین خان
 زین خان

زین خان که که در وادی نواختن سازهای مهندی و دوت و سا که اقسام بی نظیر زمانه بود
 اگر چه حیثیات دیگر خیر از خطا و سوا نداشت اما گاه و گاه و جیتی از سوسر بر میزد
 آرام من نمیداد این چنین کج خرام
 تارشته تار و بسوزن در آوایم
 حرف السین المله
 سابق نداشت فریدون است و دلهای سخن شناسان بکلامش مفتون است
 هر چه دیدم من زین دشمن جانم دیدم
 غیر دل و زنجار با در گم کاری نیست
 قاصد بخدا آن بت عیار چه میگفت
 قریان زبان تو گویا چه میگفت
 با آن رخ زیباک در آیین نظر کرد
 خود نام خدا تمام خدا میگفت امروز
 ساحر محرم جودت و کافشی غلام مینا از عشیه و مخدوم زاوگان کاکوری نوال شهر لکن بود
 و در حدت طبیعت و زمانی فکر از آفران گوی بهشت ربوده و طمذش مصحفی را سرایه افتاد و شاکر
 قنیل را راس المال عز و اعتبار کفیی معنی آفرین و دهنی دقت گزین و داشت شاعریش مسلم الشبوت
 ایاب کمال است و کلام سوز و دلش همه بحر حلال از دوست و چه نیکوست
 زین رفیق و افسرد و شاد چمن بیتو
 قبابی گل شده بر دوش گل کفن بیتو
 مراست کج قفس خوشتر از چمن بیتو
 چراغ گور به از شمع انجمن بیتو
 گل مزار مرا هر کس که بوسیکرد
 ز لبس فسرده ولی مردن آرزو میکرد
 بسوی قبله اکویت و سیکرد و سیکرد
 باب دیده تر مردمک وضو میکرد
 زینم بخت تیر تیر کاک صورت کرد
 شبیه رادم تقوی زنی گلو میکرد
 ز خوشگوار می آید که بخت میداشت
 بیکد گرب بر زخم گشت گلو میکرد
 ز بوستان گل تر چیده و آشامی بخت
 یکی رنگد لیباس باغبان اینست
 ساطع ملاطع کشید است و در اقامت طمذش زینامیری است
 دل باخته مشتم گفتیم غم و نیار
 قصه کج کش همان من خانه کجا دارم

زین خان
 زین خان
 زین خان

ندانم نقد دل ز من که دوزیایین قد و اقام
که در درگاه حسنش شاد آویزست گیسوی
سپاسش نامش ملا محمد حسرت و سامع اصلائی بساج کاشش ازین **س**
چکتم خاطر صیاد عزیزست مرا **چ**
ورنه از شکش دام به تنگ آمده ام
سامی سعد الملک عزیزیست و فکرش در معنی آفرینی **س**
شفاش را ز عشق من و کار از ان گذشت
که بیم غیر بر سر آن کو توان گذشت
سبحانی نامش ملا کمال الدین است و خودش صاحب رای رزین و طبع ستین رباعی **س**
و در هر که جهان من شیدا می
چشمی کیشا دم از سر مینداید
دیوم که در و نبو و بیدار که
من تیر بخواب فتم از تنهائی

رباعی

دوشین ز سوز گریه تابشدم
چند آنکه ز پای تابشدم **چ**
دل از دست تو سرگشته سرگرد
آسوده چنان شدم که خوابشدم
سپهری میرزا بیگ برادر زاده خواجہ سیاست شہو ریخا جہان ست و صاحب دیوان **س**
دل غریب بکوسے بلا گذارے کرد
غریب کوی تو شایس غریب کاری کرد
از تبسم دفع زهر چشم خون آلود کن
کز نمک سازند شیرین چون بود با دام تلخ
چون لالہ یام گیر سپهری بد و رشاہ
اکنون که گل شکفت و گلستان معطرست
سجاد سید محمد سجاد خلف سید اکبر علی طیبی حاوق تجر بہ کار شکوست وطن آباد اجدادش و جای
سیلادش قصبہ میوان از قوالی لکنو باوجود صرف اوقات بمطرب شبانہ روزی گاہ گاہ ہے
بہ نبض گیری سخن موزون می پردازد و برای تفریح طبع سخن طرازان از گلہای مضامین
رنگین و فواید نکات لطیف و شیرین سفر می دکشا و همچونی نشاط افزا و تزیین ساز و قائل سخن بین
آہنگ می نوازند **س**
حبذا سرور و نیاہ رسول عربی
ای فدایت دل جان من و امنی و سلمی

رحم فرما کہ بعدت بود و آمد و ام **چ**
گر چه شایا تو وجود تو جهان را سببی
بسکه گفتا تو خوش آمد ای شاہ عرب
حرف زو با تو حرف را ہم زبان عربی
جز دوا بر و شب سراج ندانم تو سین **س**
فرق کم بود ازین نیز باشد و سبے
سبحانی اردستانی ایر طیر طبعش در در افشانی است **س**

کنون که دل ز تو گندم و فاقہ فاند و اد
نوازشش ل بی دعا چه فاند و اد
سقا سید سخاوت علی از سادات جوینور و جو انور دی خوش فکر دی علم و شعور بود از **س**
گرید از بس گھر آشک بدامانم کرد **چ**
در شب وصل تو شرمندہ احسانم کرد
بیتیک چشم زون ویدہ بطوفانم داد
شمنہ از گل روی تو بہ لب لب گفتم **چ**
آن تنک حوصلہ رسوای گشتانم کرد
زلفت او بود سخا حاصل سرایہ عمر
شادہ آخر ز کفر برد و پریشانم کرد
سرمدی اصفہانی شریف است چند گاہ چو کی نویس کہ پادشاہ بود بہر او شریف آملی در بنگا از نقد سخن
تسکین گردید طبع شعر دار و ازوست **س**

تمامی نازان بت مغرور شد بلند **چ**
صد گردن نظارگی اند و ورش بلند
می در سوگم و بغل آلی چو و کا شادام **چ**
بہر تماشا بشکفتد غم آشاک محنت فاندام
تا بر سر کوئین غم دایم متدم **چ**
دستی نبود بدول ما شادی خوشم
سراج مولوی سراج الدین ہر چند مولد و سکنتش فرید پورست مگر اقامت ضلع مرشد آبادش
از بد و شعور و محول و دستور در عربی و فارسی وارد و حرف موزون نیزند و چراغ نظم بین

و تیر و روشن میکند **س**

حیران و سر سیمہ منم در کویت
امید بدل بستہ کہ نیم رویت
بکشایکی عشق و گرہ از کارم
بر بند گوی من بہ بندہ مویت
من توانم و تو نامل بہمان و فلان
بخشای تو ام و تو بخشای دیگر **س**

دعا

دعا

دعا

دعا

سرور چندی که نام گشوی از نده کشته مرده است و تقو و عزت خاطرش جید و سرور است
 بنو بدین بریم و ذوق چیدین باقیست یک نفس فرست و صد اگر کشیدن باقیست
 سرور شج و مراد علی گشوی از نده غلام بهانی معنی بود و در شکره جبرجی ازین در الشرف
 بدار المور ملت نمود

سیکند بکشکان شمشیر کین قاتل چیرا
 یار سپید غم ناله و افغان مدد
 آتشیان در چمن و هر بندهیم سرور
 این خط کاخر که چون جلی غلام پیشیت
 سرور این را از اگر پری پیرل زبیلان و
 ستقام در ویشی غالی مشرب است از مریدان شج سالی محمد خوشانی است خالی از چند بنو
 پیوسته در کوچه ای اگره باشا گردی چند آب جلق خلق تدارسانیدی و دران حالت زبان او از
 اشعار آبدار تر بودی از اگره راه سرانید پیش گرفت و در راه سیلان فناخت هتی اورا در پو
 سقی اندر شاه چند دیوان جمع کرده بود و هر مرتبه که جذب بر غلبه میکرد یکان یکان را می شناسید
 اسامی پارسائی را شکست تا چه پیش آید
 دل دیوانه را اگر گشته از روی قومی نیم
 از اگر پیشتم غرق خون جگر امروز
 عشق آن گل پیرین بازم گریبان سیکند
 سلطان محمد سلطان محمد و نکته رانی خدیو تعلیم خندانی شاهزاده انظرالدین برادر خلایق
 شاهزاده بشیرالدین توفیق جگر گوشه سلطان شکر الله شمره الفوا و سلطان شهید میوه پیش
 لطیف و کلامش نیکو انچه گوش سید نقش صغیر گردید

مژده که بر سر سید چتر سحاب از هوا
 چون خم می شد روان پر آب از هوا

ابر سید دل رسید لاله لب بود سید
 دل به او در فتنه رسم و رخ بر فتنه
 از غم نسیان دران کز دم سلطان است آن
 بسکه غم تو زد و آید سینه را
 عشق تو ای ساقا با محرم فرود
 غم بر سر غم فرود مارا
 صد چشمه خون کشته مارا
 هر خشک و تری که بود مارا
 هر نقش زبان و سود مارا
 حق ز آینه رخ نمود مارا
 بر هر خار و خس کشید مارا
 چشم زخمی از آن سید مارا
 شاد کافر سید مارا

ما که خوشیم با غمش با خوشی و اگر چه کار
 ز آتش آن روی روشن آب گلشن می بر
 قهرمانت جباب است تو هم سیدانی
 چه دی تو بهر ازای و بی کاین باب
 هیچ من آتش و نظم آب کلام دیگران
 سلطان محمد ساکن بسکی موضع از قندهار بود و بشهر بادون آمد و سیر کنان در اطراف سیکند
 بدکن رفت و در سالی که چهار پادشاه با اتفاق جمعیت نموده ولایت حیا نگار بعد از جنگ عظیم و
 کارزار صعب فتح نموده و بتخانه مشهور را که کان کفر بود شکست سلطان محمد دران لشکر بود

شادی صد هزار دل یک غم آن گاریس
 آب گلشن صیبت تاب مهر روشن می بر
 زندگی نقش بر ابست تو هم سیدانی
 لازم عهد شباب است تو هم سیدانی
 در خور آتش و آب است تو هم سیدانی
 سلطان محمد ساکن بسکی موضع از قندهار بود و بشهر بادون آمد و سیر کنان در اطراف سیکند
 بدکن رفت و در سالی که چهار پادشاه با اتفاق جمعیت نموده ولایت حیا نگار بعد از جنگ عظیم و
 کارزار صعب فتح نموده و بتخانه مشهور را که کان کفر بود شکست سلطان محمد دران لشکر بود

در خور آتش و آب است تو هم سیدانی

شربت بیدار گرفته باز گشت و دیگر خبر از منتظر کرد به آرزوست
 ز به از خزان بخت بجز و سواک نیست عشق پدید کن که اینها و اعلی و اعلی نیست
 چون کلمه تنبیه ابرو بخت به ماه لا کرم بر سر سوختی در ابرو بخت بلالی وید و ام
 سنانی حکیم ابو الجود محمد بن غزالی صاحب حال و حال است و حدیقه او بر کمال شایسته
 باز گشت و آنچه گشت از آن گشت در سخن منسی و در منسی سخن به
 بهر چه از راه و دانی چه کفر آن چون چنان بهر چه از راه و دانی چه کفر آن چون چنان
 تا ز راهی بیاید بهر چه در چون نداری گرد به خوبی مگرد
 خیر باشد چشم نایب و باز به زشت باشد و حق نایب و باز
 آسمان است در ولایت بان کار فرمای آسمان هست
 در ره روح پست و بالاکت کو بهائی بلند و صحرای است
 سودا نامش ملاطی اکبر است و سودای شادمان بجز از شمشیر زبان را در است
 از چاک دل فطر بخ یاز می کنم سیر بهر چه ز فتنه و یاز می کنم
 سوزنی حکیم محمد بن محمد بن قندلیت و از سوزن فکرش در اطلال نظم تنبیه می بر دل بهر چه
 غالب بیاده سرانی غالب را غلبه است
 چاییز آلوده ام بایب که در گنج تو نیست نیستی و حاجت و نذر و گناه آلوده ام
 تا کی زگر بهش فلک آگینه در فلک بر آگینه خانه طاعت ز نیم سنگ
 بر آگینه سنگ زون کار ما در قسمت نیم بر فلک آگینه در فلک
 سیادت غیر میرزا جلال الدین سیادت و او را در خوش بانی بروی زیادت است
 تا کی کشی از آری بی سبیل و سلم گشت شوی در طلب خیل و ششم
 تا چند چون قافله خیال از پی هم گوید جلال قریب و اسب آوم
 سید بهر چه از الدین عطار می گوید ایاری از راه و سادات جعفریه و جعفریه صافیه

و غنچه خواران سرگاه و سوار و کابل و مسلسل تنبیل را به واسطه شمع محو غوث گو ایاری شمع
 خرد الدین عطار از اقل سال و شمع عطار و الا تنبیل و استوار است بهر صافی و سلم
 خلیه و علی ایثار الکبار است و در شعله جوی بشهر جلال بخت بی بخت و در خفا من صوفیای بخت
 می بخت آرزوست
 کردی نگار نه بیری دل مارا ۴ یکبار نگاه و گرا می جان حسد را
 است ترک بری چه اگر و بجا است بهر چه بخت کشتور و عمار و خط را
 عاشقش را در و شانی دیگر است محو و نقش را نشان دیگر است
 بوستان خیزان عشق را بزرگ و بار و باغبانی دیگر است
 در ره عشقش خاتم دیگر است سیر این منزل بکام دیگر است
 میکشش خفته است تسلیم را شیشه و صبا و بام دیگر است
 شنوای عرصه لاهوت را مرکب و زین و زام دیگر است
 سیری غیر از ای شمشیر مرغزار سخن بکام او ستاد است
 اگر چه فاش بگردد و سرست نیست مگرد بولی بدین که بگردد و علم بهی مگرد
 رقیب تا خبر دپه بودی و صلت بهائی پا به جاسر تنه می ایم
 سیری میرزا حسن جزی باوقانی است که شمع لا تان است
 دل محمود شد اسیر ایاز کار خود کرد عشق بند و نواز
 مسیحا چاره دار و رحمت را ندیده اند بیارید از عزیزان بر سرین چشم چاره
 سیری قاضی فقیه خوش معنی بود بهنده آمده و بشرت زیارت حج اسلام مشرف گردید و در علم
 عروض و قافیه و معانی نظیر بود آیین باعی از دوست ربانے
 سیری بحریم جان دل منزل کن قطع نظر از صورت تاب و گل کن
 جرم صفت از آنکه بیست است بگذر و زنده صفت حاصل کن

عین
 عین
 عین

سیفا حکیم سخن فہم و سخن است

مجنون خوش نامہ لیلی بہر قدم
عرض نیاز او زبان بر سر کند
سیفی میرزا کا رت و بیفت نشان خاص و زبان در تخیل ملک نشو نظم کا رت استوار
عاقبت سرگز میان تو بیرون آورد
دوئی پیر این یوسف ز جهان کم شد بود

حرف الشین المجد

شاگرد انوری شاعر اہل زبان است و معدود در ذمہ لغز گفتار ان

بچون برس ز دوری یا پر گناہ ام
قرینہ خیزد از دور و دیوار است نام
شاہ معروف بلا شاہ بخشی عارفی بود با کمال صاحب و جدو حال بدست شاہ میرزا پور
قدس سرہ نیاز و ادوات و پشت اشعار عارفانہ یادگار گذارشت ر با

از بستگی خویش اگر و اگر دی

بر وادی خویش میاگردی

و اگر و بگرد خویش مانند صباب

تا و اگر دی ز خویش در یاد دی

شاہ شہود شیخ شاہ فرید شاہ شیر گاہش فکر و معانی مسخر

یک جور را ہزار دلیل آورد و بعد
یارب کہ دل را بای کسی نگاہ دان بہار
شیون حافظ سید کبر علی از مردم شاہ جهان یاد و سخن سخن سراپی استاد است
کشتہ تیغ نگاہ تو بخون می خطیب
جان ہی داد و در گزینہ تناسک
شد بندہ کسی کہ گرفتش بہ بندگی
باید بحال زار ز نیست اگر بستن
شائق محمد جواد خان دیو کی و تنگابش بر بہر قسم نظم قوی و راہ اخرا تہ ثانی عشر از ہجرت
بہد شاہ عالم پار شاہ دہلی بود و از اشغال گوی بہت بود

حسن خط خوبت و اسیریم
خدا بخوان باین خوبی ندیم
بر وفا ہم اعتمادش آنقدر حاصل شدست
صلحت ہاں کند کہ رجعت مایل شود
نی شکوہ از قیام فی شکر یار دارم
کنم چو دل نہ لبر دیگر چہ کار دارم

در دلم کہ چہ لذت تو بہر زبان نیست
ایک چون گل صد برگ بخت نام
را بطور کہ دمی با دوہ بطیور لازم است
پوستگی جسم و دگر و را یکی بہین

شائق خواہ فیض الدین معروف بخواجه حیدر جان ابن خواجہ غلیل انداز قاضین شہر جاگیر
و ہا کہ طبعی موزون داشت و علم تہ اسد اند خان غالب می افراشت بہت و چہار سال
میگذرد کہ ازین جهان گذران گذشتہ این یک شعر از و رسیدہ

ہین بسس بود و خوبا بند قلم
بفرما کہ اگر کشکان من سٹین
شاہ جهان خاص بہاب علی القاب ذواب شاہ جهان یکم صاحبہ بیستہ مظلوم ملک بہر حال خاص
جی این دارالاقبال لقب بہ نائث گراہ کہ اکثر آفت دی موت اکرا اللہ آفت دی ہشتا

آفت اندیاست ہر چند کہ شمع تھن بذر شرفیش اقتباس لوامع قبول کردہ لیکن بقتضای
رع هو للسلک ماکس کہ بتضوع و دین نگارن سخن پر توئی از قباب جالش و حرفہ از
کتاب کاش زبان فارسی پرون آفتش تا دیہ شکوہ بعض لغتنامی او بہتین بہت و درین

رو سادہ قلم بہر غالب محو تیر یک تماشای عالم انداز غایت بطعی ماکس و دوری از علوم و ادب
خلافت آدم ذات گزیش سراپای عدل است و قیادہ تقوی و فضل و در شہ جہری سواد
و اولاً در شہ و ثانیاً در شہ و بعد از شہین ریاست شدہ و در شہ جہری سنت عقدا و الہ ماجد

بجا آورد و در شہ بہ مقام مہنی در بہ نیمی و تہ اشبار نشان شاہی یافت و در شہ انفعہ حدیث
در وارا الامارہ کلک از شاہزادہ و نیز ساندین گزاش پیرانہ و دین بہر و سفر مراد بود
ایشان افتخار میرازی خیل است جدو اعلامی این ریاست اسیر دوست محمد خان و در شہ جہری

و از دین الکہ شد و بلکہ بچو مال دار الامارہ گراہ اندی این شہر نوآباد از اقلیم دوم ملک ہند است
خوش یکھند و یا زہد و در ج عرض بہت و سدر جہین و تہا و کہ و را بہتہ امی این اقلیم و دیشہ
قریب بوسطا دوست غایت طول شمار در دنیا سیز و نیم ساعت و ربع باشد و گوئیم در شہ میان
سواد و سمر کہ گویند بالی نخستین اورا جہر و الی او جہن معاصر حضرت مصلی الد علیہ و قد و علم

بچون

بچون

بچون

نیو اهد لم تخی که با هر چه بود کارش / من آسایش درو یکم از دربان بود عارش
 شرف مولانا شرف الدین کرمانی اگر بگامش / واری معنی شرفش دانی
 خنجر اهرم گذر دوسوی چین با دانه کوش / مباد ایوی او گیر و گل و غیره کند بوش
 شرقی ملا شرفی قزوینی دلش شرق مهر نگینی است
 آرزوگی اهل و قاپیش تو سهل است / باید که دل بوالهوس آزرده نباشد
 بیمار تر کار رسیده است بجای / کمزردن او بچاکس آزرده نباشد
 شریف میرزا شریف طهرانی قدر شناس شرافت معانی است
 چشم یعقوب بره چشم زلفی در پی / نکبت مصر دین بادیه سرگردانست
 دل حبش لب شکوه و انگند / شیشه تا ننگند صد انگند
 شریف مولوی سید شریف حسن ابن مولوی نظام الدین سقطه الکرامش دلی و مقطع الانش
 فرخ آبا خود در طیفه خواران نواب / در غایت کینه بود و وفای طبیعت بعض احیان اشتغال
 بنظم اشعار همی نمود و برادر کترش شرف حسین / نصیب ابد و بهوای شست از شرافت کمال طبع است
 برق یا صبح تلی یا بخ زیاست این / ماه یا مهر و خشان یا دیر یقیناست این
 روز من یا شام هجر قفس یا گیسوی تو / یا سواد زلف لیلی یا شب یلداست این
 مشتری یا زهره یا ماه است یا خورشید یا بحر / آینه یا لوح سیمین است یا سیماست این
 چشم سوزن یا گره یا نقطه شک یا دهن / یا سما یا عدم یا رمز ناپیداست این
 قند یا تیغ کشیده یا قیامت یا بلا / یا خال بگش جان یا قدر خناست این
 شرفی طبعی در طب و موسیقی استعداد کامل و معج سلاطین بدیشان سرایه سعادت است
 حاصل داشت
 از بسکه سینه تنگم از فغان پرست / گرتا برو در مشربتم لم جان پرست
 شرفی تبریزی غایب شیر شرافت تبریزی است / تقو و دار العباد زنده نش اشرف از وادی

ابریزی

کدشت تمام از سر و گفتم نیازم اینقدر است / کشید پا ز من و گفت نیازم اینقدر است
 کی غم عاشق ز سیر مرغ و سحر امیر و / عشق تا با اوست غم با اوست هر جا میرود
 تو گردون مرگ میخا هم جیاهم سید آری / فلک بسیار ترین سان لطفای فی محل از
 آستان مگذر از سر خاک من ای رقیب / دارم هنوز شعله آست که در آشتم
 شهاب منی ملا عبداله قزوینی شهب سا ز فکرش را که است دل نشینی است
 در آرزو تو شو تو شو تو شو تو شو تو شو / اجل بکار خود من در انتظار تو بودم
 شعیب ملا شعیب خوانساری است و برآمد شیرین گفتارش خوانسانی و خوان سالاری
 با هر که حرف دوستی اظهار می کنم / خوابیده و دشمنی است که بیدار می کنم
 شغف آغا عبداله قزوینی مشغوف حسن کلام است و نظش و لغزب خواص و عوام
 بر وصل یار رساندی مرا و جیب را غم / که این بکار تو ای آسمان نمی ماند
 شکایتی از منی است در زمره شکایتان / شکایتی از منی است در زمره شکایتان
 دارم دلی که دارد هر ذره آتش هوای / چون خرقه گدایان هر جا راه بجای
 شمس خوابه شمس الدین جوینی فاضل اجل / شمس خوابه شمس الدین جوینی فاضل اجل
 یا تو من جفا بسیار سوزم / یا تو من جفا بسیار سوزم
 یا تو فایا جفا ازین دوسیه / یا تو فایا جفا ازین دوسیه
 شمس قاضی شمس الدین طبعی خراسانی از ملای حد سلطان سعید با سینه و شمول طبع
 سلطان بوده
 از شرم خطا غایب بودی تو فتاد هست / در وادی غم با جگر خسته که هو
 آن زلف شب سواد رخ روز نهایت / چون غم و کافور بهم ساخته بود
 جانان دل مخزون مرا چند بر آرس / زنجیر کشان تا بر سطاق دوا برو

در آرزو تو شو تو شو تو شو تو شو تو شو
 شعیب ملا شعیب خوانساری است و برآمد شیرین گفتارش خوانسانی و خوان سالاری
 شکایتی از منی است در زمره شکایتان
 شمس خوابه شمس الدین جوینی فاضل اجل
 یا تو من جفا بسیار سوزم
 یا تو فایا جفا ازین دوسیه
 سلطان بوده

تو خوشی و تبسم هزار ناز کردن
من بجز جهان فشانی ز سر ناز کردن
چو غار زده آرد چو خوش است ساقی
بی جام باده و سستی بوس دراز کردن
ضیایا و الدین محمد صابری ضیای طبع روشنش در شبستان آیات معصوم و شکر سی
ناز ناز است اگر خوشی است بر آتشا کرد
سخن را دل نخواست که از آن لبها جدا کرد
ضیائی اردبیلی است و رای بیضا ضیای و ی نخل ضیای چرخ نیل
خوش آنست که آید ترک من شکر کینا او
رقیبان جلد بگرزند من نامم همین با او
ضیغم حافظ اگر امده خلف حافظ قطب الدین در اخلاف یادی سالک خدا دانی مقرب
حضرت جهانی محمد دالت ثانی قدس سره معدود و نمید و اماناد شاه رؤف احمد رفت بود
زاد و بومش رام پور است و سیر و سیاحتش دور و دور در اکثر فنون ماهر و نظم عربی و فارسی و
ارد و ترکی و پنجابی و ناگری و پشتو قادر است آواز دانه زندگانی می نمود و مقید به نیست نبود
در شش جری بطن بر سیال مبتلای چرخ نیغم اجل گشت و ازین واقعه نامرئی غم بسیار زیاده
که گشت و فقر کلامش در جزوان عدم پیچید و جز این یک بیتش سماعه نواز گزیده است
پیان و مل ساقی و گل منفس ما
آسایش جان بازوی مرغ بوس با

حرف الطار الممله

طالب مشهور به بابا طالب الفاظ و کلماتش بمن لطافت معانی و شرف الفاظ مطالب است

رباعی

زهرم بفراق خود چشمانی که چه شد
خونریزی و استین فشانی که چه شد
ای غافل از آنکه تخی جسمه تو چه کرد
خاکم بفشار تا چه دانستی که چه شد
طالعی یزدی خوش خلق استعلیق نویس بود قدری طالب علمی داشته در اگر مصافی میکرد
آزوست

ساقیا چند توان خورد غم عالم را
باده پیش آر که بیرون کنم از دل غم را

بقصر خود ترا ای نازنین بزم میخوانم
ترا میخوانم و غیر خود در عالم میخوانم
گر بصد در دل از من خنی گوش کند
باشند و قول غرض گوی و فراموش کند

رباعی

زاهد اصلاح و زهد خود دمی نازد
عاشق بر دوست نقد جان بگذرد
دارند امید نظر این هر دو دوست
تا دوست بسوی که نظر اندازد
طاهر علی محدث برادر ملا صادق علم حدیث در عربستان تحصیل کرده و بیست شتی و پرنیز کا
بود و دیار بند آمد و در آنجا رحمت ایزدی پیوست به واقفیت سلیقه طبیعت شوق را
نظم اشعار کار میفرمود

تن غمگین چنان فسرده شد از دل غم
رو و بیرون چو گرد از جامه که در این بزم
در رون روضه جان قامت نهال است
نهال قد تو تا رنگ از خیال من است
در میان مردمان چون نیست ما را اعتبار
بچه اشک خویش سخا بهیچ از مرد کم
طا چهر بخوبی درین فن ماهر است و غیر شندی و اعفای و بخاری و هروی و دیگر مشاهیر

از طواهر

من آن صیدم که خون خوشترین او قفسم زخم
بر دگر پیش صیادم کس نام ربانی را
طاهر جردی است و انا و ستادی صنعت می زمین اشعارش گزیده
گفتم به ازین فکر من بی دل و دین کن
در خنده شد و گفت که فکری به ازین کن
طاهر ناسخ محمد طاهر است و کلام پاکیزه اش طاهر از صوبه باطن ظاهر
در حضور و غیر با من این همه دشنام هست
ای بقربان تو من این لطف بی بگام هست
طبعی آقا قزوینی است و در گذار طبعش بهار رنگینی است

نید هم نگه نصرت نظر را یا ر
درین زمانه چشم خود اعتمادی نیست
تنها بیده می توان داد که بیداد
چون ابر باید از همه اعضا گریستن

بیزست گری ایم نام از خیاری ترسم
 زخوی نازکت میترسم و بسیار می ترسم
 عبدالمولی الصفا میست و عداوتش سرشته دیده سالی نجیب و بیاض
 چنین که نگید بستاند یار و دل
 و که بگذارد بر کسی که در دل
 عجز من و غرور خوش است شام
 رسم نورست الفت شاه و که ایام

آسان بر آن گاه نتوان رفتن	بی عید و اشکبار نتوان رفتن
گر نیست میان او جان تنی	نه نشیند غبار نتوان رفتن

عبد الوارث جلی عزیزی از شعرای ماهر است و در توسیع و اندک صنایع و بدایع
 لفظی و معنوی در نظم و دیوان اقدم نشان برین صفایین عرب و عجم مخالغ فاخره الفاظ شریفه
 و معانی تازه و فارسی ناب و عربی از تصانیف غریبه و اشعار و در سفر قدس و مدینه

در میگرد و غنیمت و دل و خرقه و سوگند
 و او میزد و نهاده و شکستیم و گر بار
 تا که در راهم باله سیراب تو شکاه
 تا که در راهم بزرگس بر خواب تو نظر
 گاهی چو لاله ام و صفا شکفته روی
 گاهی چو زخمی رسم ز ذرات فکند و
 عبد الوهاب محمودی است و فیض و باب بیست و شش
 و محمودی است

پس شعر که شب در خواب چو بوی تو جا کردم
 ز پیش دیده ام نهان شدنی چشم و اگر دم
 از آن تلاش در خانه چو ارم درون آیم
 که خود را برین گردانم و خود درون آیم
 خاک کنی از شعرای گیلان است و بیست و نهم
 همیشه گاهی زبان لغو میگوید
 اسرار دل به سبب جهان خور است گیر
 بار طربت بمنزله که دست گیر
 امکا و بران سبز و شبنم
 بنفشه و باد و ابر و خاسته گیر

بیزست گری ایم نام از خیاری ترسم
 زخوی نازکت میترسم و بسیار می ترسم
 عبدالمولی الصفا میست و عداوتش سرشته دیده سالی نجیب و بیاض
 چنین که نگید بستاند یار و دل
 و که بگذارد بر کسی که در دل
 عجز من و غرور خوش است شام
 رسم نورست الفت شاه و که ایام

علیه سی نامش علیه الله فرزند امین الدین احمد است شنبش شیخ شهاب الدین مهر و روی
 می پیوندد و درین عهد و رسد به جا نگردد و با که به تمام رای روزیش نقش بر گردن ترقی می پیوندد
 مولدش در قصبه جیوه امضاقت شهر میدی پویششم جادی الاثر و سنده الف و تاتین و نیز
 از هجرت سیدالمسلین اتفاق افتاد بعد سن تیز و شوق کسب کمال و در جگه نهاد و بخت بلوغ
 رسائی نهی کرد و داشت و راند که فرستی از هر علم حکمی و فنی برداشت و در بعض علوم کتب ریاضی
 نگاشت از حایره تصانیفش مثل طراز الاذکار فی سیر الفلاسفة الکبار و تجمیع الاذکار فی حقیقه
 حرکت الارض و وجود الافلاک و درایه الادب فی لسان العرب و انال الصافی فی مسائل فقه
 بر سیل شان عیش توان رسید و بطلان جراتش و صفای نقشش باید دید که زمین شعرش آسمان
 پیوندد و کسی نشرخ عرش است بخت و دلش و خرقه

ابلیس کو دند از خنجر خدا را طلب	خار از گل طلبی خسته ز خرم طلبید
تا بخورشید خیزت دیده بدوز و گشتاخ	دل دیدار طلب دید با حرا طلب
کوین یوسف من بنید و نظم شنود	هر که اول کعب موس و دم صبی طلب
از پی خویش عبیدی دل شهابی شک	سر شوریده ز سو و دل شهابی طلب
بوسیدن پای سنگش دار و لب من آرزو	مس کردن خاک و درش دار و لب من آرزو
چیز در علم آن ماهر و غم است که داری غلو	غیر از هوای روئی او و غم است که داری غلو
خون که از دیده چکیدت مثل آب است امروز	دل شوریده نمک بود که آب است امروز
جایی یک حرف چو در نامه اعمال نهانند	هر گنهی که گفتم صین تو آب است امروز
اگر فلک نه خیال بالا که ما دارد و	چه است نیز و بگفت در فلک نمک نگر
چاره کارم نیاید از کسی ای داد و دست	نمکسار و یار غار و چاره کارم توئی
ای دل بیار یار خویشین و دستت	آه از نادانیم در آستین یارم توئی
دخ وانی جامه است سرخ از پشه و شرخ پرش	ز آنکه هر دم اندرون چشم خویشم توئی

بیزست گری ایم نام از خیاری ترسم

از مثنوی شرق الانوار

هست طالع از بلی قلب سقیم بسم الله الرحمن الرحیم
 در دولت را به دای لبیب بهتری از اسم آسمانی طیب
 نام خدا طریقه پیشگی است بان و ده چه پیشگی که سیاهی جان
 سرور و سر حلقه پیغمبران شاه عرب در تاج شمان
 شتم رسل نامت نفس وجود گوهر تابنده محسوس شود
 حبیبی جوانی نورسیده بود چنگاه در لاهور این بیت او شور و هر طرف انداختن
 تقریب حکیم ابو الفتح گیلانی تعریف او بسیار کرده به از دست اکبر یا و شاه برویت این سریت
 مستلح در دگر پرسید نم نمی آرد کرشمه که پرسید نشنیده از م
 عثمانی عبد الوهاب فکرش دراری نظم را اصطلاح است
 ذوق جان بازی اگر نیست نغمه ترا در میان جان دم جا چون الفت تیر ترا
 بگو چون رسد موی که زلف ضعیف چاش ز دل نگار تالاب هزار جانشسته
 خون شد دل خندنگ تو تا از تو دور شد او نیز رفته رفته بهلوی مرغ نشسته
 خدای تبریزی در فریاد جزیش شورا انگیزی است
 آه بهار گل شد و نوروز هم گذشت گرو سرت گشتم و اهر و ز هم گذشت
 عزت نامش سیف الدولاج علیخان بهادر است و هر دانه از دُر و انهای اصداف
 افکارش بی بهادر است
 بر فغانم گرد به گوشه تالا تا آسمان بخود باله
 عزتی میرزا جانی شیرازی طبع و گانش را در بزم عزیزان نکته دان عزت عالی تراوی است
 فی صبر و وفای قرار نه سپید وصل یار چون من کسی بگام دل و زگار نیست
 دور ز انصاف است بر قیاس این من مشت خاشاکی بصد محنت فراهم کرده ام

دل و امن تو در نفسی باز پس گرفت کام تمام عمر در آن یک نفس گرفت
 شایدیم از بهالی مرغان هم نفس شایدیم که بیایم رساند دعای ما
 متاع هستی از گریه دادم سوخت بهار این چنین از قطر پای شبنم سوخت
 نیا فتم که غضب بود مدعا یا لطف مرثیسم و دشنام هر دو با هم سوخت
 عزیز الدین شروانی عزیز مرشدانی است
 ندامت هیچ در گنج که با آفتابا باشد دمی پیمان ما جوئی شبنم همان بابا باشد
 عتاب از پیش بر داری خیار از راه باشد من از عالم ترا با شتم تو از عالم مرا باشد
 خدای دین زاده مولوی حیدر بخش باین تخلص معروف است و به زونی طبیعت بنجید
 سمیت موصوف سکن و موشش قصیده مملول از توالیع و اراکام است و در بیوت
 بهشتا سال کا پیش سن و سال اوست فارسی را لب و لعل ابل زبان بیگانه اردو بر هر گو
 نظم قدرت دارد و با مولوی محمد یوسف علی صاحب تخلص بیوسف بگام قیام کنش طرح
 گرمی بگام صحبت می انداخت و هر غزلی و قصیده و قطعه و رباعی و مثنوی تازه که برشته
 نظم میکشید نقل مجلس ایشان میبایست با نیمه اشعارش مصرعی هم محفوظ حافظه شان نیست قصیده
 نعتیه کفی الحال درین شهر بگویند بدیهه فرستاده اشعارش حسیه دیده و شنیده می باشد
 جز مذاق اهل معنی در خرابات وجود کام هر غامی چه داند لذت مسباحی من
 نغمه پر از ان شلخ سدره و طوبی بودند سایه پرور و پهای همت والای من
 تاریخ از طبایع خلوت سوی خلوت کرده ام شد زیاده نگاه مردم گوشه آگاهی من
 کی نشیند در مقامات تجرد و شرب گرد حرص و آرزو دامن اشتغالی من
 میشود در مجلس ارباب معنی ستادام باعث تقریب دل نظم نشاط افزائی من
 صلیح کل با هر یکی از خاص و عام و زکا خصلت خاص نیست و سنت آبا من
 آواز کان عدم مآورد و کافی کن فکان گشته زین تاج امکان گوهر کتیابی من

حسب امره انما بدوی بود بر ذمه شان حق اوستاوی است و تیر زانوی ادب پیش مولوی است
مرا دلی شاکر و شید مولوی این اندر من در سه کلمه صاحب قصیده عظمی که کرده و قاف
از سیر زامیر نیک ال آبادی فرار گرفته درین زمان یکشش آب روانه تخم شهر جوی پال است
و ملازم بارگاه جناب کسب خطه این دارالاقبال هر چند از السلاک در ملک شعر آینه بنیاید
لکن احیانا از زبانش کلام موزون بر می آید از انجاست که

ز کاکوش مشره شونخ چشم حیرانم / کز شتری زند اندر رگ دل و جانم
نگاه طلت تو باشد رقیق جان بخشم / مذاق درد تو باشد بیاس و رانم
فغانه که کو زمان دریا و آن سر بستم / عند لب خوش نوادر ذوق و دیارم
و کلاش روزی و فکر عیش و شمع و شام / کو کیه آواره گشت در حسد و یار
این نیدالی که طلاق جهان رزاق طلق / از ساء و زوی رسا زهر تر ایل و نهار
عظمی میر عبد الغنی تفرشی است و تخیله داری نقد کلام خجیده دلش غنی و دلم از صدها کس
سمن در سر خوشی است

غنی از بیت پرستی باز مانده / سر شوریده تقوی بر تابد
عظمی از غنی جوانی نورس بود مدتی که گجرات با خواجه نظام الدین احمد بسیرده اول غنی تخلص
سیرد خواجه تغییر نموده این تخلص داد و ملازمست بهما گیکر بادشاهی ماند خالی از خوش طبعی
نیست از دست

منم که غیر خشم اند و ختن نمیدانم / تمام رشکم و واسوختن نمیدانم
بخور خاطر اگر روشناس خود شدیم / چراغ بخت خود را خروختن نمیدانم
غواصی از وی است و خواص محور ز غار افکار سجده می
گر نه هر دم ز سر کو تیا اعم اشک برو / عاشقی با کتم انجا که خاک رشک برو
غوثی حسن گجراتی است و زبانش انفرادی سخن رسیدن به سبیل و سبیل فانی است

سوی یار زده دل میروم و می آیم / قاصد و نامه و پیام نمیدانم نیست
غیاث نقش بند است و نقوش خیالش و پسند است

برویم سبزه خط و گران می آید / این بهار نیست که ز بوی خزان می آید
غیاثی است آبادی است و بخشش پیش کشته رسان از جور زنهان فریاد است
ناست ز رشک پیش کسی چون نمی برم / آید سداغ از که کنم منزل ترا
شر سارم ز رفیق شب هجران تنگ / او گریان مراد و زود و من پاد و کفر
غیرت میرزا محمد جعفر اصفهانی است عروسان جلا و دلش غیرت افزائی و لبران اهل کتانی
انوس که تا بوی گل بود و بگشتن / صبا و نیا و نیت بگشتن نفس با
شنیده ام که غم را کسی بجان گفت / چگونه گفت غمی را که باز توان گفت
جن و دقتش ز شوق اسیری ترانه بخ / صبا و در گمان که گستاخم آرزوست
چشمش ز فوش ترا غیر بهما نشاند / ورشتا سد چو لب تشنه مان نشاند

حرف الف

قلع میر زار غنی از سیار کان سار فکرش عالم خاطر مستغنی است
هست در کوی یار خان ما / کن تراست بود ترانه ما
مطلب ما دیگر و مقصود موسی دیگر است / عاشقان را با نظر بازان مانند کارها
رسواست هر که شیفته لک خان شود / در پرده بوی گل نتواند نشان شود
فاخر بهیحانی سرایه افتخار ارباب بکت راسنت است
باز از شراب غیر برافروختن چرا / مارا با تش و گری سوختن چرا
دروش مری بر خند این بیکشید / ای نمیشین شکاف دلم و ختی چرا
فارسی ضیاء الدین خجند است و کلام فاسیش را کمال از جند است
شب تاب روزگار من و روز تاب شب / نایدن است از خشم تو یا اگر نیستن

یافت چون از آب صدای حسن / نعلت رخشان چه مهر تابانک
 از ملک ایل زمین راستند / آسمان ناز و بارش تابانک
 فیهی اکش و یانت حسین باش / هایت علی لو نعل خط بحارست و چین طبعش باغ و بحار
 بشاگردی عبد الغفور خان / بهادر نسل خمت زود رفتی وار و دامن پرواز نکست فیهی ایلین

اشعار فیهی

سید نعتی عشاق حزین را / سواد زلف خوبان نام کرده
 بر و ز اولین زهراب غم را / بکام فیهی ناکام کرده
 در هفت فلک ز نیم آتش / آبی اگر از درون بر آیم
 منت کشیم باره گر را / دل داده در عشق یاریم
 صید دهر یک قدمی دام کند / ای وای بر سر که پروبال ندارد
 فیض حسن کاشی است و جل فکرش بخوش تلاشی

بمن بودی منت نمیدانم / یامن بودی منت نمیدانم
 رفتم چون از میان ترا دادم / تامن بودی منت نمیدانم
 غیر و ز کوی خانه زاد میرزا احمد یکم بود / مجلس از طالع انکاه است خالی از طالب علمی ناقص
 حلی نبودنی با کلام و موسیقی و قوفی داشت / و طنبور را بطور تازوی داشت و سخن فیهی طبعش عالی
 از شوخی بود اکثری از دواوین متقدین / و متاخرین را دعوی میکرد که جواب گفته ام تا چه
 یافته باشد مگر دران عالم شصت یا دوازده است

غیر منظور نظم ساخته ایسنی چه / بنده را از نظر انداخته ایسنی چه
 کس ندیدیم بد و بر تو باین حسن جمال / قیمت حسن بر انداخته ایسنی چه
 طلق این تن بیار صیت جز مردن / بر و طیب مکن سرخ خوشی تن جنال

حرف القاف

قآ آلی قآن قمر و شعر و سخن قافان / خط کلام فصیح و بیان روشن مکیم سیر از صیب فرزند سیر
 ابو الحسن خلیفه گلشن است و خاک پاک شیر از شیر مولد و موطن در غرخت سالکی / گرچه بی بی و دوا
 نشست و بیدار است لیاقت فطری درین تیر خست / بعزیت خراسان بست و دامن شوق تیر
 علوم کج کرده از هر گونه علم و هنر قسطی / وانی بر داشت و بیوزونی جلی در جان عهد صبا ناطق را
 تضرع و نغم و شرمیداشت با آنکه درین طریقه از سخن سخنان / محمد بسابق الاقدامی شهرت گرفت
 و آوازه خوش کلامش بیامع جمیع بارگاه شاهزاده شجاع / سلطنت حسن علی میرزا رفت
 با حضارش امر فرمود و منسلک زمره ندای خاص / نمود بعد زمانی تقریباً حسن و حضور پاشا
 بهم جابجاء علی شاه رسانید و خطاب بمحمد الشعرانی / طلب گردانید و پس از شفق آن شاه عالیها
 واریک آرا بی محمد شاه یا شاه او را بجلعت / تقرب سلطان فانی نواختند و به لقب خسان العجم مقلد
 با بجله به جلالت نام نظم کمال طلاقست / قاف و از فن شاعری بخوبی ماهر است مقلداتش قطعات
 خیایان باغ از یار صبر صنادین / خطه کین خطه رای شام سخن سخنان و گلزارین قصایدش
 فضایی مرغزار و سرخ از گلنای نکات / رنگین نظر فریب مناظر نکته نمان نکات و حشیانه از
 لطیف تالیفش با قوسان معانی بیگانه / از بیان سحر از اش یکانه مطالب است به پیشینیا
 از بندش تین او چیست الفاظی را بطرا / درست گذشتگان از حسن ترتیبش مربوط و درست
 مهارت در قصیده گوئی مجددی دارد / که از غزلیاتش انداز وادی قصیده می بارد و در سبک
 قآن جانش از سلطنت تعلیم جسد و کشفه / و بهال بنفتم ازین واقعه کلیات نظم و نثرش
 در مسموزه می روی بقالب طبع و سیده / آرزوست

عید شد ساقی بیا و گردش آور جام را / پشت پا زن دور چرخ و گردش ایام را
 خلق را لب بر حدیث جانم نوهست / من از شراب کشته میجو لب لباب جام را
 هر کسی شکر نهد بر خوان و بر خوانه دعا / من ز لعل شکر نیت طالبم و شکر نام را

قاف

مخو و اندر عید میوزند من لاله چو محمود
 دی بقی که خال بند و روزه زنده اسلام را
 خیر آن که خال تو ماه و در پیشتر را
 خجالت و بدخ تو گل نوش گفتی را
 تا که بگریه آب و چشم بسان باد به
 گری خرد و آتش عشق منفرد را
 شمعک و آتش سست بگناه را
 حیران زاده که بر آن روی چون بهشت
 تو غم نری گهی کسان کلاه من است
 بر تو نیک قدم قاتی از خوشیش
 تیره شد حال دل قاتی از آشک
 تو در بانی پیشش شراب است شود
 لکه که مسکن و امانت زلفت مشکینش
 ز جان شاکر زلفین اوست قاتل
 چون ابر در فراق تو از بس گریتم
 غم عشق تو از او مژغهای جهان دارد
 تو می تو بروی تو عبیر است بجز
 زاده گفت ز دین شرم کن و داده مخور
 جام می ده که ترا عود هم از جهان
 بجزم عشق تو که میزند بر دلام
 گو که جان مرا با تو آشنائی نیست
 که بدانم در بهشت می برند
 پای قاتی در سبزه ساق عشق
 صد خرمن جان را یکی جلوه بسوزی

ولی بقی که خال بند و روزه زنده اسلام را
 خجالت و بدخ تو گل نوش گفتی را
 گری خرد و آتش عشق منفرد را
 بر دوشش تا فلند و دو مار سیاه را
 از لبه گناه شمار و نگاه را
 زمین بساط و دور و شست بارگاه من است
 که از قید و عالم میتوان رست
 ز جوش سیل ویران شد عمارت
 در آن زمان که می از شیشه در ابلغ کند
 که هر که دل خود را در آن سرخ کند
 تو عند یب نگر کن که موج زان کند
 در چشم من چو چشمه خورشید نم نماند
 بدان غم کرده شادم خلیفه شادمان دارد
 خال تو بجز تو پسند نیست بر آتش
 می حرامم بوداری خبر از دین دارم
 که من اندر دل خود جام جهان من دارم
 گمان میکردم عشق تو دوست بر دارم
 که با وجود تو دهر چه هست بیزارم
 کافرم گر پاکشم از کوی تو
 گر نه سر و سر زانو می تو
 صد که در آن را یکی غمزه بکاس

مادر از گنجت از چیت با سبانه
 ابر از نه بخت از چیت پرده داری
 شب وصال تو دلم از چه کو به است
 تو خود سار و روزی چو پرده بکشی
 تا چند سرانی که چنین است و چنان است
 آن که بجز نام دیگر هیچ ندانی

رباعی
 آن ز گسست فتنه انگیز نگر
 آن خنجر مرغان بلا خیز نگر
 در عهد ملک که با دوستی نه بد
 اندر کفست خنجر تیز نگر

رباعی
 گاهی بوس باد و رنگین دارم
 گاه از روی وصل نگارین دارم
 که بچه پست و گاه ز ناز بوش
 یار بچه کسم که چه آئین دارم

قاسم علی قصه خوان طوسی است و دشت یوزولی کلام مانی و مانوسی است
 چو توئی بنده هرگز بوفاد و صبر بمانی
 بتو بچکس نماند تو بچکس نمانی
 قاسمی مازندرانی است و خط زبانش از حضرت قاسم ازل قسم خوش بیایست
 چو بجز ز آتش سودا بر آید و دوازدهم
 بوی آنکه بر سر گسترده لطف تو دانا غم
 قبولی یزدی است و کلامش قبول پسندیده ارباب مغربی
 نام رقیب بر لب جانان من گذشت
 واقف نشد کسی که به بر جان من گذشت
 قدرت لای شتاق رای است و قدرتش در نظم معاصران را مسرت افزایست
 نشد در زندگی چون از قنق غافلین
 چه حاصل بعد مردن که گل گیری بدین
 قدری شیرازی است و گماندار طبعش به تمام معاصی منجید و در قدر اندازیست
 بهرگاه تو صد خون اگر کنم و دوح
 زاندا بهر خصی گواه من باشد
 قدری بر نظم قدرت داشت و شعر خوب میگفت و در قنق توانی و در کرش کرد و داری
 بیت از و آورده است

قاسم علی
 قاسمی
 قدری
 قدری

بهینال قدر معانی تو ای غیرت گل
سرودی است که از سینه گلشن برکت
حرف اللام

لالی میخورد و سوزداری سخن خوش و حال است و زبان خرد و بزرگ در وصفش لای
این شادوم که باشد یا سرگرم چای من که یادی سید جان و اعتمادش پر دانی من
آورد جواب از من من مفضل از ده در صیرتم که چون عظیم کام دل از ده
مسانی کاشی زبانش شیرین و کلاش گلین است

توبان کشید از کف مظهر پر چشم
بمسلمه و شاه گلد از هم
هرگز شرمند و غلبه بیابان ما
بشد بزرگ بید زبان مردمان ما
لطیف نیش پوری قابل غیر طاعت است و حقیقه امسال لطیف سلیم اکامه
چه لازم است تو به نام قتل ما باشد
ستاره و سحری در روزگاری است
لطیف میر لطیف بنم ندیم پیشه نیک بود و چند گای در گجرات مانده ایات اساتذہ بسیار بخاطر
دشت تا آنکه شبی هزار بیت بقره بی بخواند از دست

و لم گر شعله آتش شود افسردگی دارد
گل ختم گرا از جنت و دهر مردگی دارد
آه که در حسرت بالایی تو کردم
نخل چین آرای پشیمانی من شد
احلی میرزا علی بیگ و شاه قلی سلطان
بخشی است جوانی در نهایت شرافت و لطافت
بود و بحسن صورت و پاکیزگی سیرت معروف از ملازمت شاهزاده سلطان مراد بلا هوارد

این شعر از دست
بر بگذارد چون خاک ره شدم ترسم
که گذری من و بگذری بر او و گر
لوائی پیرزاده سبزواری طبع شعر داشت و مدتی در خدمت آستانه اکبری بود و در لای
بچه دیواری از تنه با و حوادث بر سر او افتاد و نقد حیاتش بر باد رفت پیرزاده از جهان
رفت تا یخ است از دست

دست
دست
دست
دست
دست
دست
دست
دست

در پیش غیر زبان نگفتم که می تو
بجای دروش کند آرزو تو
آبل بوس ز شوق چو کام جان بر شد
بزرسم که نام او بقطره در میان بر شد

حرف المیم
مالک و دیست و ناظم ملک ناظمه
بهر فریم اول و دوم و فغاناوی
پای و لم چو بستی دست جفا کشادی
مافی شمشیدی است و غصه محبت مطالب موجدی است

مردم بزبان کنند فریاد
فریاد و زبانی من
ماجرای کشیری کارش در کلام ساحری است و از زبان این فن در عهد اکبری
در حلقه ناز مزه سور نباشد
ما غمزدگان را دل سرور نباشد
ویرانه دل چون سر تعمیر ندارد
بگذارد که این عکله سور نباشد
ما مل میرزا قطب الدین از مردم دلی است و یسوی اقطاب کلام بر خنق قطب ناطع
را میل دلی

جوش زبان از زبان شاهستان شومیم
شور کن ای عشق لب تابا همه نالان شومیم
بستی مرا قضا و دشت کسانه قبا
جلوه کن ای ملقاتا همه عریان شومیم
بمسلمه منشی احو و بیایر شاد و دلیوی است و در انشا مضامین و دستگاهش قوس
شیخ چون در بزم گرم صحبت رانی شود
سوزش غیرت بجان آتش زنده پرواندا
مستقیم کاغذی سهای آبا دوی است و بر تانست و کلاش منادی

من چو بچم چه یادیدم نه و انالی متین
ای خوشا و قتی که حاصل بود و نادانی مرا
از دست من چو دامن و لمار سیر
کارم ز دست و دست من از کار سیر
عجب خواجده محمد الدین خوانی چه کبریا و شاد و دهنه و شان نهاد و چین جابجانی او را
چو سبزه یاد اعل شیرین فریاد
میکرد و زلفکافی خود و سیر یاد

دست
دست
دست
دست
دست
دست
دست
دست

جان داد و دنیاقت کامل از شیرین
 شیریست نیکست بجان خلقی برین
 مجرم میرزا جعفر نیشابوری است در وقت که جبری جلالت بند و ستان بیت نشانی رسید و
 و دینی میرزا بیست بود و بولین باز گردید
 قنیل نب در گمان شدم انداختم
 که خنجر سید از بر یکش یا سینه خنجر را
 در دو کشته آید و یا بر بیز
 گفتند بگو شش او عیار مگر چرب
 مجلسی از خط سیرات جان مکالمات بود
 هر زمان که می زد می دوست سر یکند
 تا که دم افتاد و انجاناک بر سر یکند
 مجسمه رویش عبد الجید قزوینی بزرگ منش بیکال دور اندیشی و دور بینی
 آه از شب بجران تو روز قیامت
 کاین راشی از پی نه و آن را بحر فیست
 مخزون نامش محمد حسین است و شعله آوازش بخونان نورالعین
 چرا بود و شادی در دل سر خانه یسازد
 بهین دم میل غمی آید و ویرانی سازد
 محسنا از مردم شیراز بود و در دست سخن نجی ممتاز است
 سر و مجلس عشاق آه و افغان است
 در و پیاله لبریز چشم گریان است
 خیال بوسه بران گردن بلند بسند
 لبی که میرسد انجالب گریان است
 محسن کاشانی بطریق قد مادر خوش بیانی است
 از ان رحمت یاران کشیده دامانم
 که صحبت و دگر سیکند گریه نام
 محمد میرزا حکیم نظامی بود و در شادی عشق سرمد
 مرثیه عشق را نامم که از جبهه علاج او
 مسیح ابر بر سر بالین رو و یار میگردد
 محمد بدش سخن را حکم می بندد
 بیل افغان من بخوشه غم خود را
 هر کس بزبانیکه توانست ادا کرد
 محمد آملی بشرب صوفیه متقی است و با وجود محبت اسم و غلصه از طریق قنیه بیکانه بود و از بخت

جان داد و دنیاقت کامل از شیرین
 شیریست نیکست بجان خلقی برین
 مجرم میرزا جعفر نیشابوری است در وقت که جبری جلالت بند و ستان بیت نشانی رسید و
 و دینی میرزا بیست بود و بولین باز گردید
 قنیل نب در گمان شدم انداختم
 که خنجر سید از بر یکش یا سینه خنجر را
 در دو کشته آید و یا بر بیز
 گفتند بگو شش او عیار مگر چرب
 مجلسی از خط سیرات جان مکالمات بود
 هر زمان که می زد می دوست سر یکند
 تا که دم افتاد و انجاناک بر سر یکند
 مجسمه رویش عبد الجید قزوینی بزرگ منش بیکال دور اندیشی و دور بینی
 آه از شب بجران تو روز قیامت
 کاین راشی از پی نه و آن را بحر فیست
 مخزون نامش محمد حسین است و شعله آوازش بخونان نورالعین
 چرا بود و شادی در دل سر خانه یسازد
 بهین دم میل غمی آید و ویرانی سازد
 محسنا از مردم شیراز بود و در دست سخن نجی ممتاز است
 سر و مجلس عشاق آه و افغان است
 در و پیاله لبریز چشم گریان است
 خیال بوسه بران گردن بلند بسند
 لبی که میرسد انجالب گریان است
 محسن کاشانی بطریق قد مادر خوش بیانی است
 از ان رحمت یاران کشیده دامانم
 که صحبت و دگر سیکند گریه نام
 محمد میرزا حکیم نظامی بود و در شادی عشق سرمد
 مرثیه عشق را نامم که از جبهه علاج او
 مسیح ابر بر سر بالین رو و یار میگردد
 محمد بدش سخن را حکم می بندد
 بیل افغان من بخوشه غم خود را
 هر کس بزبانیکه توانست ادا کرد
 محمد آملی بشرب صوفیه متقی است و با وجود محبت اسم و غلصه از طریق قنیه بیکانه بود و از بخت

نام و کوشش تجار
 مجلس عاشقان غلصه
 شیشه هم طربست و هم ساقی
 و آملی از جبهه جبین غلصه
 خود فروشی از من نه آید
 محمد کسکفی گفتار میرزا یار و از توصیف سستی است
 مشربان از ان و کس سستی که تو داری
 آه از دل بیکانه پرستی که تو داری
 گل نیم شب شکفته شود و در حریم باغ
 تعلیم کوفران بیا اینقدر پس است
 محسنی ابو الفیض بدوی است و از صبا و انفاش گلزار من را از دل و قوی
 با تو کل گر درین بحر آشنایی می شود
 با وجود دوست و پایی دست و پایی میشود
 محمود و از مردم تبریز است و جام دهنش از باد لطف تبریز
 سیاه بختی ازین بیشتر نی باشد
 که مجلس و گران روشن از چرخ من است
 محموی محمد یکم خوجا مال خوبان معانی و آمینه حسن معذاتی است
 از حال محوی آرزو دل چهره
 جگر نگار استید و بی نوازی هست
 دیگر که در آید بفریب تو که محو
 از دست غمت مرد و گوی یاد نگردد
 مقصود و کاشی برادر باقر خرد و تکیه میر حیدر معانی و مصاحبه میر غیاث الدین منصور
 و گنج شاکان نظمش ناخان زمان را مقصود و منظور
 کام جهان دامن عشوق وارتا آرزو
 ورنه لیلی دوست را خود و من محراب است
 صبا دار و بخت چو گمان زلف جعفر افغان
 بیاز می میرند بر خط بر گوی زندگانش
 مقصود و تیرگر هر مضرع اشعارش تیرست جبرگر باقی
 گر باغم عشق سازگار آید دل
 بر مرکب آرزو سوار آید دل
 گردل نو و کجا وطن ساز عشق
 و عشق نباشد چه کار آید دل
 محموی میر محمد و دست و چشمال منشی مالک محروسه کشور هندوستان بود و صبیحه او در حباله کلات

جان داد و دنیاقت کامل از شیرین
 شیریست نیکست بجان خلقی برین
 مجرم میرزا جعفر نیشابوری است در وقت که جبری جلالت بند و ستان بیت نشانی رسید و
 و دینی میرزا بیست بود و بولین باز گردید
 قنیل نب در گمان شدم انداختم
 که خنجر سید از بر یکش یا سینه خنجر را
 در دو کشته آید و یا بر بیز
 گفتند بگو شش او عیار مگر چرب
 مجلسی از خط سیرات جان مکالمات بود
 هر زمان که می زد می دوست سر یکند
 تا که دم افتاد و انجاناک بر سر یکند
 مجسمه رویش عبد الجید قزوینی بزرگ منش بیکال دور اندیشی و دور بینی
 آه از شب بجران تو روز قیامت
 کاین راشی از پی نه و آن را بحر فیست
 مخزون نامش محمد حسین است و شعله آوازش بخونان نورالعین
 چرا بود و شادی در دل سر خانه یسازد
 بهین دم میل غمی آید و ویرانی سازد
 محسنا از مردم شیراز بود و در دست سخن نجی ممتاز است
 سر و مجلس عشاق آه و افغان است
 در و پیاله لبریز چشم گریان است
 خیال بوسه بران گردن بلند بسند
 لبی که میرسد انجالب گریان است
 محسن کاشانی بطریق قد مادر خوش بیانی است
 از ان رحمت یاران کشیده دامانم
 که صحبت و دگر سیکند گریه نام
 محمد میرزا حکیم نظامی بود و در شادی عشق سرمد
 مرثیه عشق را نامم که از جبهه علاج او
 مسیح ابر بر سر بالین رو و یار میگردد
 محمد بدش سخن را حکم می بندد
 بیل افغان من بخوشه غم خود را
 هر کس بزبانیکه توانست ادا کرد
 محمد آملی بشرب صوفیه متقی است و با وجود محبت اسم و غلصه از طریق قنیه بیکانه بود و از بخت

لقیب خان در آینه نظم و شست و شما بنشاید یکسان آردست است
از مشکل آب غالب بر یا سون بکس بر گرد آید آب خطه برین بکس

رباعی

شونی که بود خاکش منزل من جزم بود بنامش و حاصل من
از گوشه بوم چون ریش به ابرم پیشش فکند بترسیت بزل من
حقیقی صبا بی طالب می بقدری داشت و در درسا و بی بی بود نصب قضا و سهر به سید
و تخلص به کور از حضور پادشاه یافت و بعد از آن بلده از محنت مدای دنیا در گذشت آفت
یا فخر در گداری باقی بکف پایش چون عالم رخ خود یافت امر پایش
بفکر موی سیانت دل کسان گشت دل شکسته با هم دران بیان گشت
محبت شمع لب علی دگر ای دولت جوده سفید و درین کتاب می صلا شد آورده و بهاریت
در پست ایراد کرد و صاحب مدتی و متقا و والی دیار الله تعالی است این به میان کتاب و

رباعی

از بهر فساد و جنگ بعضی مردم که نه کوی گری خود را که
در مدبر هر علم که آموخته اند فی القبر بضرتم و لایحه

رباعی

از نسب نیست نسبت مردم هر کسی را نفس خود شرف است
شرف در بجهت خویش است نه زبانی که بر بند است
بسته و گفته بعضی از ادبیا که چون ابو حامد سودرنگی و ابو الفتح حبشی و کوفی پدر شیخ سهروردی
و توفی پدر و النون صری و ابونصر سراج و ابوالحسن نسلی و عبدالملک سکانی و ابو محمد
خفاف و ابوجعفر طبرستانی و ابونفس جواد و ابوالعباس قصاب و محمود قنصاری و ابوالحسن دقانی
و ابوجعفر سناک با وجود هم شرافت نسب بر تیره عالیه ولایت فائز گشتند اتقی رباعی

خواهی که شوی خلاصه نوع بشر باید که فراموش کنی نام پدر
در فضل و بهر کوشش بیان ادب از اهل کمال معرفت گوئی ببر

رباعی

انسان که بصورت همچون لکڑه باید که بعین مهر در چشم نگردد
نام پدر و مادر صوری نبرد کین قوم نیک در نیک پدرند

رباعی

ای طبع بخت مرشد با کبر و منی و هسته تمام خلق را وون و دنی
بر خاک رودی لاف اصالت چه چون اصل تو از گلست یا آب منی

رباعی

ای طبع تو خورده باین خلالت تا چند زنی از نسب عالی لاف
در نفس تو کفایتی هست بگو باقی هم از قبیل خسوف گزاف

رباعی

ای کرده سلوک در بیان طلب ز نهان کن مغاخرت بهر نسب
چیزی که بان فخر توانی کردن عقل است و حیا و عفت و علم و ادب

رباعی

چیزی که ز روی در بقا باشی زو آخر بدت تیر فنا باشی زو
آن هر که بزدگی جدا باشی زو آن هر که بزدگی جدا باشی زو

س

کز غوغای نفس اماره از حلیه نباشد چاره
شوایی کن بهای نفس از نهانی الزمان خیر طبع

رباعی

دیار ساریت ابرو و از این	زنده شود تسلی از مصیبت زن
کافر بنار حیات میرون آید	چنانچه شش و شش سر از جسد میزن
رباعی	
و ششام اگر چه نیست	چاره بود بهر ششیدن
گریای کسی که گزیده	بایست خوان عوض گزیدن
رباعی	
باشند زان بعل که ایمان نیست	مهر کن کنند عهد و عیان نیست
شکل که شود با خرت زایل نمیشد	مهر کن که خلاص خود ازین قوم نیست
مدا می بخشی سید شمر داشت چند گاهی در ملازمت میرزا عزیز که بود از دوست	
و لایحه فتنه بر پا از آن قدیلاست میگوئی	
درین زمین بسیار از شعر گفته و بهر گوشت و پیش یکدیگر می گردیدند و با هم می نشستند و در بعضی هیچ	
شعری بهتر ازین بیت نیک و بدیده نشده است	
راستی فتنه انگیز است سر و قاسمیت	راستی با جزیره و مصیبت آمیز نیست
مذاقی اصفهانی که پارس فروشی بوده در شش و شش می چرخیدند و تنگ بود	
اگر گردی نشیند از روی آن نازنین برین	بود با و صبار است روی زمین برین
مهر قاضی قاضی یک دوش خوش گفتار است و او را قاضی عشق در شکست خورده است	
و میان چو رفت با شمر کینا خواهی آمد	چو کار من نیایی که کار خواست آمد
مهر قاضی قاضی پارس خوان شاموست و طریش رسا و کاشش نیکو	
چنان جوش محبت گرم و از آشنائی را	که گر صد سال دوری بستم نمی فهم جدائی را
سماخ و دوش که سکنه خانه خراب	ویرانه شود که از توبه نماند و نیست
میر قاضی شیرازی نیز سید شریف جریانی قدس سره است و معلوم ریاضی اقسام حکمت	

دیار ساریت ابرو و از این
کافر بنار حیات میرون آید
و ششام اگر چه نیست
گریای کسی که گزیده
باشند زان بعل که ایمان نیست
شکل که شود با خرت زایل نمیشد
مدا می بخشی سید شمر داشت چند گاهی در ملازمت میرزا عزیز که بود از دوست
و لایحه فتنه بر پا از آن قدیلاست میگوئی
درین زمین بسیار از شعر گفته و بهر گوشت و پیش یکدیگر می گردیدند و با هم می نشستند و در بعضی هیچ
شعری بهتر ازین بیت نیک و بدیده نشده است
راستی فتنه انگیز است سر و قاسمیت
مذاقی اصفهانی که پارس فروشی بوده در شش و شش می چرخیدند و تنگ بود
اگر گردی نشیند از روی آن نازنین برین
مهر قاضی قاضی یک دوش خوش گفتار است و او را قاضی عشق در شکست خورده است
و میان چو رفت با شمر کینا خواهی آمد
مهر قاضی قاضی پارس خوان شاموست و طریش رسا و کاشش نیکو
چنان جوش محبت گرم و از آشنائی را
سماخ و دوش که سکنه خانه خراب
میر قاضی شیرازی نیز سید شریف جریانی قدس سره است و معلوم ریاضی اقسام حکمت

و مطلق کلام فائق بر جمیع علمای آن ایام بود از شیراز بیکه منظر رفت و طوطی از شش این حجر
نکی شامی را خند نموده اجازت ندید پس یافت و از آنجا بدین و از دکن تا آره به اکثر از
علمای سابق و لاحق تقدیم یافت و بدرس علوم مشتمل شد تا آنکه در شش و شش و شش و شش
خرا سید شمس و را از جوار امیر خسرو و لکوی بشیر و در دکن این بیت از دوست
خاکسار جمیع اسباب میسر نشود
تمام جمعیت دل تقریر اسباب است
غالباً ماخذ این شعران عبارت است که جمعی گمان برده اند که جمعیت در جمیع اسباب است و تقریر
ماندند و فرقه جیشین دانستند که جمیع اسباب از اسباب تقریر است و دست از هم افتادند
مهر قاضی سید سلیمان شافعی است و سالها قاضی شریف ایامی آن دوست است
یکی رو داد و دل نیال یار و یار یار
نایاب شد ز لبیک سخاوت در بخان
مردمی محمد شامی از مردم شریف است و با شمس و اصحاب و او این مردی وی و شاعر و فارس
و هست مستند است
کنیم هر که رسم شرح بیوقاست تو
آدمی باید که بی حالت نباشد هیچگاه
هر چند از طباعان شیراز است و مرشد مغروران و سارس
پهلوی سنگ تو جاست ناز
جاست به ازین کجاست مارا
مراوی استر آبادی از طبقه اسوات اثبات است و هندوستان آمد و در شش و شش
نمای طبع او فطری بیادگار ماند از انجمن است
بنمود و رخ زهره که صبح صفاست این
طالع نشسته شبی ز رخسار کوکب مراد
زنها خوشدلی و فراغت طبع مداد
یعنی کمال قدرت صفت است این
بطاعتی و تیرگی بخت است این
در خاکه آن دهر که محنت سراسر است این

دیار ساریت ابرو و از این
کافر بنار حیات میرون آید
و ششام اگر چه نیست
گریای کسی که گزیده
باشند زان بعل که ایمان نیست
شکل که شود با خرت زایل نمیشد
مدا می بخشی سید شمر داشت چند گاهی در ملازمت میرزا عزیز که بود از دوست
و لایحه فتنه بر پا از آن قدیلاست میگوئی
درین زمین بسیار از شعر گفته و بهر گوشت و پیش یکدیگر می گردیدند و با هم می نشستند و در بعضی هیچ
شعری بهتر ازین بیت نیک و بدیده نشده است
راستی فتنه انگیز است سر و قاسمیت
مذاقی اصفهانی که پارس فروشی بوده در شش و شش می چرخیدند و تنگ بود
اگر گردی نشیند از روی آن نازنین برین
مهر قاضی قاضی یک دوش خوش گفتار است و او را قاضی عشق در شکست خورده است
و میان چو رفت با شمر کینا خواهی آمد
مهر قاضی قاضی پارس خوان شاموست و طریش رسا و کاشش نیکو
چنان جوش محبت گرم و از آشنائی را
سماخ و دوش که سکنه خانه خراب
میر قاضی شیرازی نیز سید شریف جریانی قدس سره است و معلوم ریاضی اقسام حکمت

کبریت بی خاک مرادی و گفت یار / در راه عشق کشته انگ جفاست این
 ای میل غم زنده و غبار پریش مشوی / مار چو باد کار از ان خاک پست این
 در آن گل مجره چون غنچه رنگی / گرفتار جنون دیوانه با سایه هم جنگی
 هر وی این علی نام دارد و ملازمت کبر / پادشاهی مانند دوست
 سزانش بران رخ از نسیم آه مال زد / چو دود و شمع کز آمد شد باد صبا از د
 مسرت لاله عوض دای شا جان پوری / از مناسط طبع ادش زمین سخن را معور نیست
 فتنه وقت تماشا است تباهم / کمر یاسایه تازنگاهم
 عشوه هر زنگش بسند و خونریز کند / فتنه بر سنگ نشین تنم تیز کند
 جو پوشید و فتنی باز می آید غم / دل حبش شکوه آن زلفت دلاور کند
 رقص معنی جمعی نیست مسرت امروز / که صریح است لغت قهریز کند
 مسعودی است که را با نوز و بی همدی است /
 گفتش سادها بخاک رست / سوده ام روی خویش گفت چو
 بخت چون در گریه خواهم می بود / خواب می نیم و آبروی بود
 مستغنی شمری موله لا بوری موطن است و شاعر مدحی مایه فن شعر و سخن رباعی
 من خنده نیم هیچ عاشق تابان / یا گریه که بروی روم چون نماز
 یا ناله که هر گوش بیگانه نیم / من خور و دلم غلوتی محرم راز
 سحرهای کن الدین سحر کاشی است و اشعارش شعر خوش تلاش
 بیا پیش از جان و بدن خود برین سالان / که سینه پر پرده نزدیک هم دشواری نیم
 بفری سواد و حسد تمام سجاد / در نیصورت توان کرد و سر غماز کردین
 آنقدر که در دست به لاله و بست ق / که اگر یاریم این چرخ و غم آید بیرون
 لب لنگان در روز و از بهیستی گیرم / نگذارم که از غم آید بیرون

در راه عشق کشته انگ جفاست این
 مار چو باد کار از ان خاک پست این
 گرفتار جنون دیوانه با سایه هم جنگی
 پادشاهی مانند دوست
 چو دود و شمع کز آمد شد باد صبا از د
 از مناسط طبع ادش زمین سخن را معور نیست
 کمر یاسایه تازنگاهم
 فتنه بر سنگ نشین تنم تیز کند
 دل حبش شکوه آن زلفت دلاور کند
 که صریح است لغت قهریز کند
 سوده ام روی خویش گفت چو
 خواب می نیم و آبروی بود
 یا گریه که بروی روم چون نماز
 من خور و دلم غلوتی محرم راز
 که سینه پر پرده نزدیک هم دشواری نیم
 در نیصورت توان کرد و سر غماز کردین
 که اگر یاریم این چرخ و غم آید بیرون
 نگذارم که از غم آید بیرون

مسیحا ملا سعد احمد اصلش از سنا پور است اما پانی تی مشهور مسیحا انقاس و قیقه شاست
 فتوی رام و سینا از دست و کمال غواق درویش
 دل از عشق محمدشید دارم / رقابت با خدای خویش دارم
 منته و تعریف سیتا
 تنش با چهرین عریان تدیده / چو جان اندرین و تن عیان تدیده
 در بریم عاشقان چو برآرم ز سینه آه / چون بیزمی که دود کند و دودم افکند
 مشفق از اعیان کاشان است و بریان سخن از القاش اسان
 قاصدم مرده و بیماری اختیار آورد / جان فدایش که رساند خبری بهتر ازین
 مشمدی قی مصروف ترا نهانی خوش با کمال یعنی است
 بر رویم از قفس و فتنی توان کشد / من هم ز آشیان با مبدی پریده ام
 مشفق نگاری جلدش از مرگ است بعضی مردم در قصیده او را سلمان زمان دانسته اند
 و غلط عظیم کرده و در تبه بهند آمد و رفت از و است
 در عاشقی ملامت بسیار بوده است / آسان خیال کردم و دشوار بود است
 چو نقد هستی مجنون غنیم نگاری بود / خنای نقد بیا مر زدن که یارے بود
 کشور هند شکرستان است / طوطیانش شکر فروشنده
 هندوان سیاه چون کیان / چیره بند و گلو چه پوشیده
 مصطفی محمد صالح استرا وادی بود و بهد شاهجهانی در ولایت دکن گوی کامیابی می بر بود
 مجروحان چه عیب گز و رطیخبر اند / که دست و پای شاد و رو آب عریایت
 غمگین نشین ز تنگدستی / چون دست تخی کشاده رویش
 مسعودی کاشی است و قصا ویر خیالی را گلکش در نقاشی
 من عزیز زلف تو بملاکشتم / باین وسیله یک عالم آتش گشتم

در راه عشق کشته انگ جفاست این
 مار چو باد کار از ان خاک پست این
 گرفتار جنون دیوانه با سایه هم جنگی
 پادشاهی مانند دوست
 چو دود و شمع کز آمد شد باد صبا از د
 از مناسط طبع ادش زمین سخن را معور نیست
 کمر یاسایه تازنگاهم
 فتنه بر سنگ نشین تنم تیز کند
 دل حبش شکوه آن زلفت دلاور کند
 که صریح است لغت قهریز کند
 سوده ام روی خویش گفت چو
 خواب می نیم و آبروی بود
 یا گریه که بروی روم چون نماز
 من خور و دلم غلوتی محرم راز
 که سینه پر پرده نزدیک هم دشواری نیم
 در نیصورت توان کرد و سر غماز کردین
 که اگر یاریم این چرخ و غم آید بیرون
 نگذارم که از غم آید بیرون

مضمون میراثم ساکن عظیم آباد است و میراثم موهبتان اورا و ست و میراثم موهبتان بود
و بهر حق موهبتان

آخر ز رفیق پر بقصد جوان رسید این تیر ز شانه بزرگمان رسید
تینج نمیه نه شد مشرع چیده زلفت سو بوشن کن ای شانه چپسنی دارد
تروا عیسای بیل از ملاقات گلست صحبت یاران رنگین کار صبا میکند
مطلوع مودل در فن نظم از موهبت و طبع موهبت شمشیر موهبت
ما انتقام پیشم و دل خویش برده ایم زین جام و شیشه طلب و پیش برده ایم
تخن بر موهبت اشارت تمام گفت و گفت بکین مقابل من کرد و نام گفت و گفت
مظفر مظفر حسین از مردم کا شان باقیمت بالباس ویشی مظفر و موهبت و موهبت
خاشم با توفانی گرچه بر ساعت پانتم که وقت رفتن از کوشش چرخم بیا تم
مظفر از خوف بود و ابراهیم و متعلی صاحب تریات است
شبی که رونق بود و روی رخشان ز پسته تنگ شکر بخت لعل خندان
میان آن رخ و خورشید فرق نتوان کرد چو سر بر او و از مشرق گریانش
مظفر میرزا غلام علی متوطن دلی است و حاضر میرزا مظفر جان این در حقان شب
و آن در کملی

کرد و تنفر و کم شاهی که در دوران او ناز و ستورست ناظر شیم و ابر و حاجت
مظفر می کشیدی صاحب دیوان است حالت او ازین آیات میتوان دانست
تو صاحب استوار ندانسته که چیت بودن یک قرار ندانسته که چیت
اقبال حسن کار ترا پیش می برد ورنه صلاح کار ندانسته که چیت
قندای آینه گردم که در لستان مرا درون خانه بگلگشت لوتان دارد
محبته نامش محمد نظام است و با عجاز فکرش در خط موهبتی از عظمی است

در گریه ناله که بکوی تو سیاکشم فریاد و سیکم که مرا آب س برد
معز میرزا الدین زیدی است وای علم و فضل عاز سعادت بدی است در عهد جهانگیر
به بند رسید با تاتی شانه از او پرویز مفتخر گردید

وحشی که جان و مدبدن لغدنی است آبی که خاک بر سرش کند می ست
معز می هروی از سعادت طباطبایست و ایام طفلی کا مران میرزا نجم سبق بود و غریب
چناه سال در بند گذرانید و در وقت از عالم رفت

چند داری ای فلک چون زده سر گردان تا کی داری بغیرت بی سرو سامان مرا
گفتم بآه در دودل خود بروی کونستم در دم بآه کم نشود آه چون کونستم
معنی جامی جام طبعش با الیه صبا بی عالی سامی است

از صد سخن بجنده یک گوش میکنی آن حسم گفته ام که فراموش میکنی
معنی وجه الدین خان از قاطنان حیدر آباد است و خنق را به موزونی ایالات اتحاد
صبح چگونگی در دور و بنا که بچنین شام چو رنگ سوزند زلفت کشا که بچنین
شد چو رنگ غنچه را و دست صبا که کشا از سوزانها بندت بکشد که بچنین
معز می نامش محمد شیرین است و در شهر تبریز از اکمل عارفین بود و بدینا مغرب رفت و خرقه خلا
از مشایخ سلسله حضرت ابن عربی قدس سره یافته و در وقت هجری به عرب عقبی شافیه و پیشتر
که و دردت اندر وحدت اندر وحدت است بهارش مشرق آفتاب معرفت را

در غلوت تاریک ریاضات گذارم در و اقد از سبع سموات گذاریم
دیدیم که اینها بهر توبت و خیاالات مردانه ازین خواب خیالات گذاریم
بر آب حیات تو جهان همچو جایی است او نیز اگر با تو و از مشرق آبی است
مفتون نیاز علی خیر آبادی فریفته کمال مضامین ابد است و ایجاد می ست
برگر فتاری من طبعه چرا حلقه زلفت سیاهش نگردد

ناله

معز می

ناله

ناله

معز می

مفتون

مفتون شیخ موسی علی ساکن حصه کاکوری کلام کنیش در منزل کمال شوره اشوری است
از شاگردان قلام میزبان بود با سایرین سخن میفرمود

فردوق خوشگوار بیای آینه خورشید هر دم
 حدیث تلخ گزین اصل شکرین برکت
 رنگ پیکر تصویر احد بر عرش
 جز تفرقه در این جهان هیچ نمی بینم
 مقلع از خط اصندانست و بجهنم معانی صلح و فداش عیانست
 بهشت انجا که آوازی نباشد
 میر مقبول شاعر است از قلم و نفس مقبول قلوب مردم است
 یک سیکه بهر دردم درود و طیب جوید
 یک سیکه اگر میرم گفن غریب جوید
 مقصود ملاقر زنی نیمه شعرای خوش طبع زمان خود بود دیوانی مرتب دارد و اگر چه در
 مردم از دوست است

عشاق را تمام نظر بر جمال تست
ای شاه حسن ویتو ماه تمام هست
نمای آرزوی او نشاندم در زمین ال
وزان مثل کج جز با غم چیزی نشد حاصل
بود امید کارم حلقه زلفت او بگفت
و ه که درین خیال کج عمر عزیز شد تلف
مقیمما از مردم شیراز مست و در سخن تحریر و از آواز مست
نباشد تو شیراز بر گمراه باب هست را
چو پر و از نبودنهای سلمان سفر دار
مقیمما برادر نصف طهرانی هست و اراکین و اینیه سخن اقمیم و بانی شاعری خوش فکر بود
در پایان عمر چون در کلان دانش اقامت نمود
از کثرت و جمال و با غم و جمال صیت
چون باغبان پرست و با غم و بلوی گل

آن گریه می کرد که ابر بهاری نگر و دست
وستی که بی پیال بود شاخ بی گل است

شبه روح بر آسمان حشر بر نورانیم
شده روز بخیزد آنگاه که شب شریف شده
شیشه بر دارم بپایش وید و روشنم
چرخه باغبانی که گلشن آب داده
و در شویایی می چون خوش بخت طبع است
در شیشه برین گاه میشد
دسته مزاج آفرینش

ملکی توفی سرکاری پادشاہ ملک تھوڑی ست و سلطان الکای نظم گسری و درہندستان
بناجاب علیا سر فرازی یافت و درہندہ بحر می ملک آخرت شافقت سے

گر دشتی بقتل کسی تیغ او سری
چون شریافته ام لذت تنهایی را
مانند انیم گویا زگر خناران کیست
گلغذاری که بخون جگرش پرورم

ملهمی میرزا خیر المیریک غالباً غیر ملهمی تبریزی است و از شیرین مقالی و شوکرین بی بی است
و می گفت که فردا بگذارم بستر پا
ممتاز مولوی احسان الله مولود مولوطن قصیده از ابواب شهر گنوه مصفا صوفیه
اخترا کرده بود و با حوای فضائل صوری و معنوی محی المراسم اب وجد شوی بحر مروج اواز
غایت لطافت مطبوع طابع و مطبوع مطایع در اقران خود بکمال استعداد ممتاز بوده و
نیمت سال کما بیش گذشته که طائر روشن از قفس عنصری پرواز نموده اند و در دست

بوسه بر بوسه زخم و صفت منی نه هم
دین تنگ ترا قافیه تنگ است اشب
ممتاز از خط شیراز بود و در هند سیده شهر پیشه عظیم آباد را برگزیده و هاجا در کتب اجمری
نیز زمین آرمیده است

چون دعای مستجاب آخر بجای میسر
مرغ قدیم دامن پاکم بود بال و پر
ممتاز عبدالتی در زمره ممتازان ممتاز است و سحر طالش بهلوزن اعجاز
طییدن دل و پرواز رنگ و گریه آه
ممنون تو جانان از غنای کوشش بادست و گویهای شتاقان کلامش اینک منون
صریح خاتم بادست

پیش آتش حسنت چه تاب آید را
اگر پناه نمی بود آب آینه را
مگر که زشت بود کفر با سلا
که از دورنگ بود خوشنمایان
خون و لعل خور و نه پر سیزد
نگس با طرفه بیارست
منجیک ترندی از شعر از تقدیرین بود و طبع عالی و کلامش متین در کلامش حقایق است
و مضامینش نازک و دقیق است

بهر صفت که وصف کرد را بر انگیزد
قرن باز نیست کام او و بای قنار
رگی زابر شجاعت کفش بر آرد و تند
بلوغ غمگفته شود و گل آصال
منشور حاجی شریف صفایابی است و مناسبت شایسته اش حکم عقیدت او عالی است
میر و مری اختیار از خویش می آید بر آن
جز روی هر نفس مانند دریا می کشم
منشی او هم قزوینی و دانشی شریف و شایسته است و از انشا و نظم و نثرش بسیار است
انوشیروانی را طفر لشکر کش و نصرت یزد
فایض بر طول و در عتق بود و واقف در رنگ
بسته که در کتب صدر پرده بر روی سما
مکرده و عمل بر کتب صدر غنیه و پشت پاک
مشتت خیرات و صفاتی هیچ انسان پسندش من را مدامن و امامی است

است و در از عقل و سپیدان جام شرب
میوان خوردن اگر زهر است یکس چنان
منیر سید اسمیل معین از سادات قصیه شکوه آباد شاکر شیخ نافع و رشک گنویست در قله
دیوان در اشعار را در و ششتر اقسام سخن دارد و و شغوی سیزده هزار ابیات تقریباً درخت چنبر
گفته در شتر هم مناسبتی دارد و صاحب طایفه اکثر است و جمله و بصاحت امر او و سلاکت
و کانی و وفی آباد و باند و گدازانیده عالی مشبث با زبانی نواب کلب علیخان بهادر رئیس
را میوست گاه گاه بزبان فارسی هم صحت نیز نازد و مست

بر پای یار ناصیه سالی است دین ما
پیوسته سجده بوسه زنده بر حسین ما
خوش و سرای و بختی آرمیده ایم
بیرون در نشسته یسار و حسین ما
در جبهه یار تیغ اجل جسم نمی برد
برگشت همچو بخت دم و داسین ما
خون در دل و گریه و حسین که افکنیم
در وصل غیر مانود و در کین ما
بحر گریمین چو شستیم او منیر
جز طفل افشاک کس گرفت آستین ما
تکبیه بقدر من بود و پیری است رای
داده ام این عصابت ضعیف شکسته پای
باد و خور و دست یار و گدازان شو
خیز و پیروزه بگیر سرگرین پاس را
بول بکف من و من از نشاء اجل غنیم
بخت بدست کور و او جام جهان نای را
تکبیه بقدر من بود و پیری است رای
پای طلب بریده با طالع نار سالی را
باد و خور و دست یار و گدازان شو
در بر خنده و پروری گریه با ساس را
در شب هر چه گفت که در بند عمر را
عمر خضر و همداد امر که گریه کشای را
بر سر سجده با نغمه یار کین جسان تنیم
از رویا چیده و از نغمه گل نقش پای را
گدازان غنیم نشتر بر برگ و یار نازد
که خون تو به جوش از سینه پر یزدگان زد
علاج جوش و حشمت چون نیاید بود و شد خور
گر بیان خنده با از چاک بر تمیز یاران زد
رو آه و فغان کم کرده بودم بعد مرگ اما
خوارم دست خواهش مرا کاپ میوزان زد

بخود چون آمدم غرق غرق سوز پاشتم
 سوزی میخاندای ساقی چه بینا با می آید
 ز خود ز فتنه چون دلدادگان طرز قمارش
 شکست افتاد بر فروغ تنها با چه کثرت
 غبار کس بشوئی تا نغیزد بر سر پاش
 در یک زخمی نمیشود شده در دار ناکامی
 منتنا شد میسرستان جان سید نگار و او
 تو می از غلبه چو زان رخ انور فرو چکد
 خون دولت گرانین بر هر چکد چه حفظ
 عسر ابد زمرگ خود افسوس شد عشق
 یک قطره خفا هم از می بینای عشق پاک
 صده چکد خون دل من گریز شوق
 ای مرغ نامه بر خنده را ز چشم ست کن
 در فارسی چه هرزه سرائی کنی منیر
 از برم گردم نزع آن ستم ایجا درود
 از تماشا می تو محروم همین چشم من است
 کس ای سر وقت غریبان گدازی نیست
 ز هر جانب که آن ترک بری مثال می آید
 در حرم حوصله سعی به تنگ آمده است
 قی آید و خون بچکد از تیغ کجایش
 گل چاکلی که به پیران یوسف بشکفت

آتش پیران هر تیغ از صند جا
 آتش راه وصل بعد فنا گمان شدم
 تن من کیسک شب اورت رسید و پاش
 پس از آنکه خود به پری گذار نشنیده
 بهت من نیتواند که بر قلم تراشد
 تو بیهوده و گل که روی خالی ای گل
 گریخته با گرد و مکر بوقت جان سپردن
 سپند تا بحرمان و خویش باز گیرد
 آب و تاب مگر گوش تو دیدن دارد
 کوئی از کن دست فتنه است کس
 لذت عیش نیز زویشیدن زخما
 بکشت بام صندل شکسای را
 چشم گرم ز کج و عیب ما دارد
 چادر معنی بهم رنگ سنگ است اینجا
 منت اهل بهم ز جسم خدنگ است اینجا
 مشرب صلح کل از حلقه مایه و نیت
 اینقدر بر غلش عشق خود ای غلش منانه
 منور احمد یار قان او رنگ آبادی مخاطب بنورالدوله و تما ز جنگ از شعرا عهد میر آزاد
 اگر می ست است

گفتیم و خیال رفت خواب
 آیمیند و دید آن بهت حاضر جواب
 منظری سحر قندی شاعر و شکو است با گره در ناز است بر تان می بود و نظم شاهنامه

شکوهی سر پای محبوب و محبوب قلوب و اختراع طرز مزج زبان پرسی یعنی در تعریف او
مرغوب است

نار انجیل هزاره و انجیل بوی و قیام	آب حیات خرام سرور و ایم
خیزی که بسته بسند اگر دانی و امانه	سکین سلسل زلف که پریشان الصبا
لا یکنفین بهانه الا بفصل خزانم	مکرار عشق که عین سیر و قیام
آشنای می شوم دست بر و نظار و ارم	بعد از این یک گلی بخت بربان چارم
جلوه نماز تو چون آب حیات	آب حیات چاک و شیرین حرکات
موت سست شمع طافوس چین	و ده چه بسود و بر آهوی عشق
بست و قد تو سر و آواز	دل زلف و آواز و سر و تشاد
شکل گل سرور و انجیل ارم	و ده چه بخت و بخت در باب کرم
نار از و شسته شود و آید ماه	چون پهرت سر و شب بوی سیاه
کرسیه نیست بر آیه سیله	و ده چه سرور و آواز و سیلی
جدولی کرده روان در خطرات	شانه بر فرق تو از آب حیات
بدول فقره و عشق و تفسیر	و ده چه سوخت و کلب تقدیر
نغمه حلقه حلقه چه کند	آدمه تا مگر نه لعل نژاد
آمد سر رشته پیدا و دستم	و ده چه حلقه چاک و زلف چه غم
هر قدم خاک نشین سلسله	در بخت از غم گیسوی رسا
سوی حشر شده باش گیسو	و ده چه گیسویت من آه چه سو
چو هر حسن تو آفتاب زده چو ش	سوی حسنت بچین و دوش و ش
آبشار عرق مشرق و حیا	چو بچین سویی چمن چادر ما
نگر دست تو شمشیر کشید	از دم ابروی سیه بر خورشید

و ده چه ابرو و کج و نازکمان	که بر و بسته زده و زشت جان
چشم بیا تو خوا چه برسا	از اشارات و ابروت شفا
چه اشارات معنی گفتن باز	شربت بیت الغزل گلشن از
کرد و نبال ابروی رسا	با بنا گوشش تو سر گوشیها
و ده چه و نبال سر تیغ ستم	سر من چشم غزالان حرم
و ده چه رخسار و نه حال افزون	میه تابنده و صبح نور روز
گل تر رخسار و ات افزون	لبس از آتش تو سوخت
جام پیشانی از حسن کمال	گشته لبریزت و غنچه و دال
و ده چه جام و چه بچین طلع فجر	لوح سیمین دم صبح و شب قدر
چون کشی و سر بر ابروی تو	طوطی باز شود بال کشا
و ده چه و سر و نکست بهر صاف	بسته شمشیر کج سبز غلاف
چشم مست تو بهنگام خرام	سرور اگر دخت الی ادم
و ده چه چشم آفت دل دام غزال	و حش آید نگه بر و نبال
نگه گشت با رم خیل آید	میکند کار بستن جاده
چه نگه نشاند بهایی و رنگ	بند به محراب تیر و رنگ
و ده چه گردش بوی حلا ناز	جلوه گر خیل عروسان طراز
گردش چشم تو چون دو پیر	که کمین بنگار و گاه بجه
می خورد ترک نگاه تو قسم	که دندان صفت مرگان بهیم
چه مرده خامه قصه بر پر	بال مرغ بگره مشوه گرس
بست بر کشن مرگان سیاه	اثر رجعت انسون نگاه
و ده چه بر گشته مرده چکل باز	نعل و اثر و ننگ و همناز

مرده شوق تو گیر است چندان
 ده چه گیر ندکی افسون افسون
 ز غم از پیشش مرگ کان دراز
 چه مرده چمن آشوب سستم
 چشت از سر نه نایه بنظر
 ده چه سر نه ز سواد خطایار
 پیش گلگون ذرات است نایه ناز
 ده چه گلگون زنجار گل ناز
 خال ز مرگ نیست بران چه خال
 ده چه خال از سر تا سر بیکان
 نه چمن حسن و سیاه است داری
 چه نیک نایه شیرینی جان
 تن خطائی ده و گوشت سمنی
 در شب تیر و عشاق و سید
 ده چه گوش و چه بنا گوش نگر
 چه بنا گوش بجز از سخن
 بینی از غنچه زینق رقی
 ده چه بینی ز دو طاق ابرو
 غنچه پیش و هست با صد تنگ
 ده چه غنچه دهن حلقه سیم
 لب نوشین تو در شکر خست

که نگه نیز گران خیزد از آن
 قسم حق نیک شود چمن
 زبون بال بری در پرواز
 از دو سو بختن صفت برجم
 مغزی دادم بخشه پرو
 مژگانی تو گرفت است هیار
 رنگ می جوید و پرواز
 صاف صبا شوق صبح بهار
 انتخابت ز دیوان خیال
 نقطه مرده یک چشم بتان
 یک نیک زار است داری
 شور دیوانه عشق بتان
 که ز جسم رسیده نایه سینه
 از بنا گوشش تو صبح امید
 از زمین بسته دور گیگی تر
 برگریزان شکوه و کسین
 بار آورده و در زینت قلعه
 سرنگون برگ گیگی سینه
 و عاز شمع شود و نیک نیک
 دل عاشق صدق در سیم
 دل و جان بر صد مکر و توند

از بنا گوشش تو صبح امید
 از زمین بسته دور گیگی تر
 برگریزان شکوه و کسین
 بار آورده و در زینت قلعه
 سرنگون برگ گیگی سینه
 و عاز شمع شود و نیک نیک
 دل عاشق صدق در سیم
 دل و جان بر صد مکر و توند

از زبانت چه نسیم گلشن
 چه زبان شعل جز از زبان
 لب و دندان تو آید بنظر
 ده چه دندان و چه یک شست پند
 سخنی زان لب پر شکر خست
 چه سخن گوید سلطان سلطان
 از زلزل کرده آواز تو بود
 چه صدا باشد پاینده راز
 نمکین خنده است از جوهر شربت
 ده چه خنده اثر صوت حنین
 بتیسر سکنه لب شیرین
 چه تیسر بملک دل تار
 بوسه از چه می چمن است
 ده چه بوسه می چیده ز خند
 ز قند با نصف افشرد
 چه ذوق قطره که خواهد بچکد
 قطره آب دران چاه ذوق
 ده چه چاه و چه ذوق از دندان
 در ذوق غنچه تا ز موج زلال
 ده چه غنچه با هوای برودش
 از خمر تار و زلف چه حسن

ریزد امر و زبید رنگ سخن
 بیک لاله شده در غنچه نمان
 درین سبزه که بود پرز مگر
 در شفق صبح گوهر و زایه
 ریزه نقد که ریزد از وقتند
 در چمن بوسه گل مگر زبان
 ناله بیل و سخن داود
 قوت جان پاشنی عمر دراز
 خوشتر از قهقهه لکنت شست
 قلقل شیشه آب شیرین
 قند بار و ز شربا یزین
 شطاب شیر به ناب تار
 در سحر و اشیدن یا سمن است
 شغل شفا لوی سمن پیوند
 از میان گوئی لطافت برده
 کاشش تخری لب آب بکند
 می ناید چه سبزه ز سمن
 ماند بر سبب تر خند نشان
 بر سر یکدگر انگشت طلال
 باز کردست نزاکت آغوش
 پر چلیپاست بیا فز گر دین

ده چه گردن بس بخوار و نور
 چه گوشت از ده زکشتی آغوش
 ده چه آغوش وصال احباب
 تا ز کس یک تراورین هست
 ده چه تن خسته بوی کباب
 نرخی از این قنط یافت راه
 ده چه زنت چه تن باریش
 بسکه آتش بطراوت بدشت
 چه طراوت گل شبنم دیده
 اگر شبنم ز کس است شبنم
 ده چه بود و دیده مشک خن
 بتن از کس رخ چون شفت
 چه عرق بسکه ندانه قرار
 تو چه پاک از غم بجران دار
 ده چه چاک آینه روی بهار
 از غم سینات از شک بهار
 ده چه سینت بلال کوش
 سر و گوشت من آرد بار
 ده چه پستان و درنج سیاه
 ساعدش باهی در بایستی صفات
 ده چه ساعد بشستان سرور

ده چو سایه ز چشم مهر و روان قالب چشم سیاه و پریشان
 سعدن سینه و از پیکر عضو عشق بود از هم خوشتر
 چه غلط بلا سر ایاست نکوست کی توان گفت کاین بهتر است
 روز و شب مهری بی تاب و خون کرد و نام خوش تو در زبان
 آدمی نو که پرسد حور لغت که بدایت فرستاد خدا
 دوستی گنجی از شرف ابارگاه سلطان بخت بختی بوده و در بندگی و طیفه گوئی از اقران
 قصبه سبق ر بوده رباعی
 قاضی چو زرش عالم شد خون بگریست گفتا ز سر غصه که این واقعه چیست
 من پریم و ایر من نمی جت بدست وین قبه نه مریم ست این بچه چیست
 معنی در زمره شعر اهل بیت و مفاخر فکرش عقده صفت نظم نعل است
 که بر احوال قرار من نگریست که بر احوال زار من نگریست
 میر غازی با شلک در سلک سخن بختان گوهرش از نسب و نسبت بی نیاز است
 فی نسیم گل نه سیر لاله دارم آرزوست یک گریبان و از چاکم ز بهارم آرزوست
 میکش میر احمد حسین از ساکنان بی بی است ساغر زن صبا می مضامین را که سبلی است
 گفتش دی با که میر فی خزان منی بلوغ گفت میکش بوده باشد کان که قنار است
 میلی حصاری از گفتار دلکش مایل سحر کاری است
 جفا همین نه ازان شوخ بی وفا دیدم زهر که چشم وفادار شتر جفا دیدم

احرف النون

ناجی تبریزی کلاش را کمال دلاوری است
 ناجی اندر دست شاعر و زبیدان سخن
 مصرع رنگین کم از شمشیر زهر آلود نیست
 تا و را تبریزی بنادره بنی در شور انگیزی است با

آنی که صفات شست رحمن و رحیم یک نام تو قرار و در گرام کریم
 و انهم یقین لطف تو پیش از هر است زیرا که نسیم هست و بهشت است
 تا و ز بهشت شکر نامه کشیری به نام مضامین تا و ز بهشت دلها و سیری است
 مارا بسیر لاله و گل دل نیکست اسر چهره بچار فرب تو باغ ما
 تا دم گیلانی در برابر سواد اشعارش سواد اشعار غزل مویان پیچ و تابیشانی است
 کشتی مراد کشته شد از رنگ عاقل هر خون که می کشی تو بصد خون برابست
 معشوق با بند سب هر کس جفاقی است با ما شراب خورد و بر احمق ناز کرد
 ناسخ طاعیان ز مردم این من و هلاکت لسان ناسخ قصاصت و بلاغت اهل زبان است
 هر کس که با خیال تو یکدم بسر برد بوی بهشت از نفسش میتوان شنید
 ناصر بخاری ناصر و حسین مذہب صوفیه صافی و خوش مستحق بدلق طایفه بود
 مارا جوس صحت جان پرور یار است ورنه غرض از باوه نه سستی نه خار است
 آتش نفعان قیمت میخی نشاستند افشاده دلالان را بخوابات چه کار است
 بیکش نیست که پنهان نظرش با او نیست تا نظر با که و خاطر بکدام است او را
 ناصر خسرو اصفهانی از علوم حکیه نصیبه وافی وافی ر بوده و در صناعیت شعری از ایشان فانی
 بوده اعلام زمانه اش با محاد و زندقه او را مستهم داشتندی و کلامش را کلمات کفر کاغذند
 قطعاتش مشهور و اشعارش در اسفار قدیمه و جدیده مطبوعه

همی آمد ترکان از بلخ ز بهر پرده مردم دریدن
 لب و دندان این ترکان چون بدین خوبی بنایست آفریدن
 که از حلق لب و دندان ایشان بدندان لب همی باید گردیدن
 ناصر ترندی معروف بسید شاه ناصر خواج بود در عهد اکبری بنصرت طالع بهار ج علیا
 ترقی نموده

این کتاب از کتب نفیسه است
 که در کتابخانه
 مجلس شورای اسلامی
 تهران موجود است
 شماره ثبت کتاب
 ۱۳۰۰/۱۰۰۰۰۰۰۰

نادر

نادر

نادر

نادر

صلح علی و آل سے بر زبان است گویند بان بانی چون در دیان است
 ناصر شیخ ناصر علی بنی آفرین بدید عروس سخن باریش علی بنی است
 بی گریه و زاری و اوجی خندد بسیار چون کفن با من مگر عادی خندد
 ناصری خواجہ ابو نصر از منہ بود حضرت طبع رسامعانی خامنه را علی بنی نمود
 از زود و زلفت ببرد دست ما تم و زود بر آمدن به شب ما تم و اگر
 رسم اگر مکانیت عنای خود کنم نگین شوی ازین غم این غم جسم و اگر
 ناطق باش از زبان است و نشان و نشان او شعر اصغر ان است

منطق تر شوی ز قلمگر نرید است کس رشته را از آب گریز نرید است
 تا زک تان نقش صیر آستانید او راق گل شکفته مسطر نرید است
 ناطقی از قبیل ابله اندر دی است و طیب انفاشش ریحانی و وودی ریاسی
 بر حاضرتی تو ای کون ملک است یا روی بروم از پیش قافله است
 در شان تو کرده آیتی من نرید یا مصطفی زنده تر باطل است
 ناظم خان شاه فارغان قماش بدید و دست و زبانش نظم قلم و نظم و شعر و حرکت
 حکیم بهند از حضور شاه فرخ سیر خطاب ناظم خانی مخاطب گردید و باید عید عید بلگرامی
 محبت می و زریه

ندار و میل آمیزش بهستی رنگ تخمیرم چو گرد از دامن قاتل توان افشا تصویب
 تماشای سیرتاری باعث آرام شد دل غمیدن بال پرواز سبک و می است بل
 ناظم سادقا تبریزی است و نظم و شعر و رنگ ریزی بهیست در عطر گردید و انانجا رخت
 بهند کشیده ریاسی

در وادی عشق آنکه کاه فال نیست چون سایه ملاقاتش به نال نیست
 در هر قدمش چپی بگیرد سحر راه چون مور شعیقی که به بال نیست

کلیه این شعر
 در دیان است
 گویند بان بانی
 چون در دیان است
 ناصر شیخ ناصر علی
 بنی آفرین بدید عروس
 سخن باریش علی بنی
 است بی گریه و زاری
 و اوجی خندد بسیار
 چون کفن با من مگر
 عادی خندد ناصری
 خواجہ ابو نصر از منہ
 بود حضرت طبع رسامعانی
 خامنه را علی بنی نمود
 از زود و زلفت ببرد
 دست ما تم و زود بر
 آمدن به شب ما تم و اگر
 رسم اگر مکانیت عنای
 خود کنم نگین شوی
 ازین غم این غم جسم
 و اگر ناطق باش از
 زبان است و نشان و
 نشان او شعر اصغر ان
 است

د

د

د

ناظم نظام شیرازی و بیعت حماری معروف کار سازی است و گل سخن از حسن قفاش

سفر نازی

خرامش گرچه در هر گام عید و کسین ارد نگاہش چون رسیدن تو سنی و وزیرین ارد
 ناظم نرود و جواہر نصیب در رشته نظم کشیده و بدی در ملک بهند گردید
 سرو پای در افتاد و چین را چکند آدمی زاده بی چیز وطن را چکند
 نافع از موزون طبعا کشمیر بود و بخش لطیف و دلپذیر

همه تن تنج زبان می شود و سیگوید خون خور و هر که درین معرکه جوهر دارد
 تا کام سیدی بود و خوری و با وجود کاسیانی از سر پای سخن علی العکس بنا کام شتهاری
 در ساغر عیش با ناصان ستانند از سیکه رخت خویش می باید برد
 کو طاقت آنکه بار هر شک کشیم تا کام درین زمانه می باید برد

نامی افضل طهرانی از شاعران نامور ایرانی است

همیشه دایع غم بر دل حزین باشد گلی که چیده ام از عاشقی همین باشد
 کی را زول خود تو گفتم که پس از من چون دعایان با در و دیوار نجف است
 نامی بید یونگد و لوی طبعش با انواع سخن متوی است

آن ز مدخره موزم که مستی و مدبوشتی در کعبه پرستیمت در ویرانه آرام
 نامی در نواح گیلان تو وطن داشته و سخنان موزون برای نام و نشان باید که گشته
 مارا فریب عافیت از راه برده بود نامی از می زمانه بفریاد من رسید
 نامی میر محمد محوم بهکری مردی با نام و نشان از اعرار اکبری بود

رباعی

در عشق تان شوق جنون باید کرد جان را بطریق زنجون باید کرد
 چون شیشه تمام پر زخون باید شد و اگر زود و دید و برون باید کرد

کلیه این شعر
 در دیان است
 گویند بان بانی
 چون در دیان است
 ناصر شیخ ناصر علی
 بنی آفرین بدید عروس
 سخن باریش علی بنی
 است بی گریه و زاری
 و اوجی خندد بسیار
 چون کفن با من مگر
 عادی خندد ناصری
 خواجہ ابو نصر از منہ
 بود حضرت طبع رسامعانی
 خامنه را علی بنی نمود
 از زود و زلفت ببرد
 دست ما تم و زود بر
 آمدن به شب ما تم و اگر
 رسم اگر مکانیت عنای
 خود کنم نگین شوی
 ازین غم این غم جسم
 و اگر ناطق باش از
 زبان است و نشان و
 نشان او شعر اصغر ان
 است

شماره سیرت الطیف اندرین را پشت پناه است و علم کند عبد الطیف همان تنب در دلی اند
اکابر و ایمان تو را یکی سلطان سنجع ایشان و همان طبع بظابط نصرت برغان بود
کشتی و دولت هنوز نگشت بر کوه مزاری نویسم
فکر کسی که ز یک دل از آب تنج برو به که غبار دیده فنا گشت می شدیم
سراشتگی در راه عشق چرخ دارم بشیر خرابی شست خاک که بر بوی ادم
شماره سیرت شار علی و بوی و شنگاه سخن طراش قوی است
بزلفش گفتم آفرید و آن سخت پیش چه شود است کن هند و زبان من نیت
شماره سیرت قوی از شهادت است بیدیل و سلم ریاضه بود از دست است
ای درد کوی دوست نمی از بوی اشین همان مردمان شود و در دیدن بشین
ای تیر ز ناز نظرش گرفت آرد ما هم فتاده ایم پهلوی باشین
نجاتی و الهامی کرمان است خوش میان شیرین زبان بود
لا اله الا الله و کون بر بیتون سدر میزند دست خون آلود فرما دست بر سر میزند
نجاتی عبد الله از مردم شهادت و شیش بانب جوید بیامی
ای کاسه تو سیاه یک تو سفید از آتش و آب هر دو بریده امید
آن شست می شود مگر از باران دین گرم می شود مگر از خورشید

رباعی
اگر خواه که عمر تو افزون از شصت بر خوان تو هرگز گشتی شصت
تا تو مگر شکر چنگر خان است که را به عزم عمرش نکست
نجدی طبایع بود از سادات یزد است
رفتی تو جوان بسته از خمیر پلا ماند حسرت گری چند شد و در دل ماند
نجدی قلی خان ایرانی میرا خورشید بر شاه عباس نهان بود است

شماره سیرت الطیف اندرین را پشت پناه است و علم کند عبد الطیف همان تنب در دلی اند
اکابر و ایمان تو را یکی سلطان سنجع ایشان و همان طبع بظابط نصرت برغان بود
کشتی و دولت هنوز نگشت بر کوه مزاری نویسم
فکر کسی که ز یک دل از آب تنج برو به که غبار دیده فنا گشت می شدیم
سراشتگی در راه عشق چرخ دارم بشیر خرابی شست خاک که بر بوی ادم
شماره سیرت شار علی و بوی و شنگاه سخن طراش قوی است
بزلفش گفتم آفرید و آن سخت پیش چه شود است کن هند و زبان من نیت
شماره سیرت قوی از شهادت است بیدیل و سلم ریاضه بود از دست است
ای درد کوی دوست نمی از بوی اشین همان مردمان شود و در دیدن بشین
ای تیر ز ناز نظرش گرفت آرد ما هم فتاده ایم پهلوی باشین
نجاتی و الهامی کرمان است خوش میان شیرین زبان بود
لا اله الا الله و کون بر بیتون سدر میزند دست خون آلود فرما دست بر سر میزند
نجاتی عبد الله از مردم شهادت و شیش بانب جوید بیامی
ای کاسه تو سیاه یک تو سفید از آتش و آب هر دو بریده امید
آن شست می شود مگر از باران دین گرم می شود مگر از خورشید

طعنش چو آینه بساط اندازد صفحه آینه را قطع بر جان سازد
تا جبین اصل تو مگر گشت آینه و ا کرد طاعت ملک شک بود آینه را
آنکه در فکر عدم چند مگر گشت بیش ازین نیست رو آمده را بر گروی
نظام مشدی حردی قانع بود بود درویشان در دلق بی تعلقی و لباس مجروری
هزل کبوتر شیوه فقر آیش باشد رخسار نیز زینش
مروانه و دهن عروس امید طلاق محصول و کون را و دهکانش
نجیب از نجبا شیراز است و خجسته اش خوش آواز است
ز غم نیست خطا از ادب است در در جزا این شهادت نام را با خود عالم می برم
نجیب الدین جریا دقانی از مسلمانان مجیر یقانی است و از مدافعان ابوالقاسم زریسط
سخر بود و طعش و طعوت قند مکرر
سبحان الله بزرگروین کس داشت ولی کر آن نشخون

رباعی
از خار چو آید گل رنگین بیرون اندوه کس ناز دل نگین بیرون
کرد و خطاره عروسان چین سر باز و دچمنای خونین بیرون
نجیب طعنه اندریک ما بر نظر خزل و غنوی است و از سوالی مشاه سلیمان صفوی است
بر قمار آورد چون ناز آن سر خوانان از رفیق باز میدارد و فحالت آب حیوان را
نجاتی بخاری بخند گستان خوش گفتاری است
طریق زنده گشت او شش و پنجم آموز کرد آتش دل خود تا بوقت مردن شست
نجاتی از زبان برده اند که شود از حد حیا حسنه عذره که در پای آسمان بسته
نجاتی از زبان برده اند که شود از حد حیا حسنه عذره که در پای آسمان بسته
نجاتی از زبان برده اند که شود از حد حیا حسنه عذره که در پای آسمان بسته
نجاتی از زبان برده اند که شود از حد حیا حسنه عذره که در پای آسمان بسته

طعنش چو آینه بساط اندازد صفحه آینه را قطع بر جان سازد
تا جبین اصل تو مگر گشت آینه و ا کرد طاعت ملک شک بود آینه را
آنکه در فکر عدم چند مگر گشت بیش ازین نیست رو آمده را بر گروی
نظام مشدی حردی قانع بود بود درویشان در دلق بی تعلقی و لباس مجروری
هزل کبوتر شیوه فقر آیش باشد رخسار نیز زینش
مروانه و دهن عروس امید طلاق محصول و کون را و دهکانش
نجیب از نجبا شیراز است و خجسته اش خوش آواز است
ز غم نیست خطا از ادب است در در جزا این شهادت نام را با خود عالم می برم
نجیب الدین جریا دقانی از مسلمانان مجیر یقانی است و از مدافعان ابوالقاسم زریسط
سخر بود و طعش و طعوت قند مکرر
سبحان الله بزرگروین کس داشت ولی کر آن نشخون

سین شمع جاگذازم تو صبح جانم از دست
سوزم گرت نیم نیم میم چرخ نمایی
نزدیک این چشمم دور آفتاب که گشت
نی تاب وصل دارم بی طاقت جدا
نرسد کسی سلطان الشایخ حضرت نظام الدین بدایو نه قدم اندر سر راه

تاکی ایدل فکر در بید و ای من کنی
از برای خود چه کردی که برای من کنی
آز تو نتواند پریدن کس با سانس مرا
گر نید انم کسم آخر تو می آید مرا
آز سیدی به یقیان و سیدی از ما
باید گفتیم چه کردیم چه دیدی از ما
شکر کسی مرا غنی مولد و منشای کاشغریست و خوش از مرا جان سلطان شجر باغی
گفتی که مرشد تو چرا گلگون شد
از خون نبود ولی بگویم چون شد
در دیده من خیال خسار تو بود
اشکم چه گند کرد در آن گلگون شد
نرسد بهت و استغاثی تنزد و گشتان در پیش زینت روحانی است

شهادت می تراود از منون چشم خورشید
نگر داد از صورت مرگان فلاوریش
نشان دست نوازش زلفت یار کش
که از بهر و لهای بقیار کش
نسبت محرم صلاخ شویتریست و طبعش را نسبتیست خاص با شعر و شاعری
ز بس تشنیده ام حرف و شربت از فیض جوی
زبان نرم و بر نرم ادب شد پنبه گوشت
سیم استر آبادیست و در داستان سرائی و معالگوئی یعنی استاد دی رباعی
بآن گل تازه رو یقیان نسیم
گویند که انکلاط کم کن نسیم
ایشان سخنی برای خود میگوشند
گل را نسیم اختلاطیست قدیم

سیم بود اوق بیگامو جلاطف لطفیه و منویر است و از ملازمان دو زمان مصوفیه
خود را از ملک غیر گزینم که منویر است
خوشی فیض دارد و سخن پر از میباید
این یک سپند و فغ گزند که می شود
نخستین هر که ساکت میشود و منویر میگردد

سیم مولوی سیم اند ساکن کول فغانش ریزنده ناله مرغول
هر طفل سرشک در نگاهم
نشان عبد الرزاق از مردم تبریز و با ده پر زور کلاش سرخوشی انگیز است

نشان محنت دیده داند قدر محنت دیده را
بسی نعت بهتر از معشوق عاشق بی نیت
ترا شیرین مرا فریاد گفتند
مرا سوا تر اید نام کردند

نشان مولانا علی احمد ولد مولانا حسین نقشی و بلوی مهر کنست و عالم هر سوز و فتن است و
شاهزاده بزرگ بود و در عراق و خراسان و ماوراءالنهر سکنا و راه تپین و تبرک می بردند و از
امرا نامدار بود علم هیئت و طبیعی را خوب و ورزیده و در جمیع خطوط و مدلولی داشته و در نشان
و املای نظیر بود و نیزم شاهی و در هنگامه گرمی سلع برین شعر امیر خسرو بلوی سروده نهاد و جان
بجان آفرین داد و این دانه درخت بلجری اتفاق افتاد چه خوب میگفت و لای نظم

چنین می گفت

هر قوم راست رای دینی و قبله گاه
من قبله راست کردم بر طرف بکله ای
ترا تا سبزه خطایرب جان بخش میداد
میجا بود تنها خضر بهر او میجا شد
مرا بر شیب چو دران خواب گزیده میزد
دل مرا با نعت بیدار میداد باز بر گرد
مارا دل مجروح و بتان را انگیز لب
تار و زاجل به شدن این ریش نباش
خبر از یار صبا بردل تا شاد آورد
احتمال می توان بر سخن باد آورد
مقتضی خم شکست و آب آتشاک خجست
خاک من بر باد و داو خون من بر خاک خجست
ز سنگ حادثه دل نشکند بسینه ما
که ساختند ز الماس آبکینه ما
شکر خدا که پیرو دین پیبیم
حب رسول و آل رسول است پیبیم
بیزارم از برمن و ناقوس و اهرمن
ملک دین را لب و شیس و آرم
قابل بروز مشرب سیم قیام ممت
امید و ارجست و حور او کوثر ممت

نشان مولانا علی احمد ولد مولانا حسین نقشی و بلوی مهر کنست و عالم هر سوز و فتن است و شاهزاده بزرگ بود و در عراق و خراسان و ماوراءالنهر سکنا و راه تپین و تبرک می بردند و از امرا نامدار بود علم هیئت و طبیعی را خوب و ورزیده و در جمیع خطوط و مدلولی داشته و در نشان و املای نظیر بود و نیزم شاهی و در هنگامه گرمی سلع برین شعر امیر خسرو بلوی سروده نهاد و جان بجان آفرین داد و این دانه درخت بلجری اتفاق افتاد چه خوب میگفت و لای نظم

دی شب بر شب گردورت یگشتم
 بر باد تو بر برگزمت می گشتم
 با سرت بسیار جو در غواب شدم
 دیدم که بفرمان سرت یگشتم
 نظر شاه نظر یک توشی از ستو لیان
 در وضع الامر رضا علیه التحیه والناس است در جودت
 طبع وحدت چون خلقی بود در پند آید
 و بیستق زنی فاحشه جان و مال باخت و جان تمیدی
 و پریشانی این بای میوزون ساختن بای
 گر بند شود کعبه شوم سوی گشتم
 دو ترغ طلبم اگر چه بند است بشت
 نوا هم ز غلط کردن خود برگردم
 مانند نگاه عاقل از صورت درشت
 یک دل فغانه هست که و غش کرده
 بر دار و این فراق خدا از میان ترا
 فطمی محمد سیرک را غیب صحبت درویشان بود
 و از اصفهان بشیر از رفته هانجا آسوده
 که جوش حیالان نظاره نباشد
 در چشم بوس هر طرف دست دراز می
 خدنگ غمزه بطنی زدی و آه کشید
 زبان بریده مگر آفرین نید است
 فطمی تبریزی جوهر شمشاد زن جوهر شامی
 طبعش بشیر ملایم بود و دیوانه
 ترحیب داده از دست
 در این جفائی یار که بسینه من است
 و غش حوآن که مونس میرینه من است
 خط که برگل ز خسار یار پدید آید
 بنفشه ایت که از لاله زار پدید آید
 ز دل ربودن و یگانگی ظاهر شد
 که بهر بردن دل بود آشنائی تو
 رباعی
 شوخیکه بود لب بقرن آلوده
 اهل نظر انداز و چون آلوده
 بر لبه بستر چرخ مست اورا
 یار شسته جان است خون آلوده
 نعیما از موزون طبعان قزوين بود و دنیا علی امام قلیخان
 حاکم فارس اشتغال گزین
 یکپنده بقید تنگ و نام افتاد
 چند دی زبان خاص مقام افتاد

بدنامان و اهلش بیفتاد نام
 طبع جو بود خود و دایم افتاد
 نعیم ملائمت از خوش گفتار من سرگشته است
 و بیست از شداد و بشیرین تر از زبان و تن
 بر گل بشار خال بشارش حاصل است
 بهر کردن دانه را حسن زمین قابل است
 نعیم شیرازی برای ارباب ذوق از سخنان شیرین و نصیحت سازی است
 بکار و بکار او در کسب سرگشته است
 این حکایت همه در روز جزا نتوان کرد
 نعیم از شعرای شهر قوم و تنکیان است
 تنم است
 می ز مال جزمان کرد و دل من دود
 تنم است
 نقاش محمد طاهر کاشانی نقش و نگارش ثعلب افرازی شگ مانی است
 این کمان چون حلقه میگردد و کند حدت
 نقیب میرزا محمد بن واری از طبع روانش گلستان سخن را آبیاری است
 این رشته با چوبیت بر ابر بهم ستاب
 نگار است
 میرزا محمد بهانی نگار بشیر بخواهر خانه سخن در نگار بهانی است
 چه منتها که از نام تو بر کام و زبان ارم
 حکمت اردبیلی از خوش نفسان زیر چرخ تیلی است
 قطره آب خضر عمر ابدی بخش
 انفات که صاحب نظران بسیار است
 حکمت حافظ غلام احمد از قاطنین شاه جهان آباد بود و بروی نسیم دانهش دل و دماغ
 طیب النفسان مفرح و شاد است
 رخ زرد و آه سر و جگر داغ بهر طریقت
 حکمت بمن بگو که توشید ای کیستی
 نواب و دایم دام غله جان قلم است و اختیار این قلم پیش از اطلاع بخلص
 رامپور و بعد از آنکه در ذکر طبع و شوهر گشته بوده و در نگار بایش تبدیل داشت
 ترجمه شعر
 بانهی از اشعار آبدار و در ذکر شمع نیم جلوه گشت و احوال لطیفش در دیگر کتب معلوم
 من

هذه التي جلت مكارم ذكرها قد حام حرم جنابها الاقدار
 هل ترقي نداء الهام في عصرنا ما انت الا حق مبدع امر
 فيود وملك طابت بها بهو بال طيبا دونه الانهار
 هي بلدة قمت مقالة عزها هي جنة اصحابها اخيار
 لانزال حيا من بين تلك الرسل ما نصرت سوح الحى الامطار
 وچنانكه حضرت ايشان دام مجدهم توصيف ترنگه ذكوره رايات سطور پر وخت چچان
 مولوى سيد زلفقار احمد نقوى بهوپالى نيز درين باب اين ايات نظم نموده اند خالى از
 لطافت سباني و بلاغت معاني نرسيد

شده دار ما اجل بناءها اگر هم امن منزل معطرا
 تلك القناديل التي فيها ترائى شهب السماء تلوح للانظار
 فيها نقاب ما رأت عين ولا سمعت بها اذن مدى الاعصار

وله سله الله تعالى

سبع وماربع منازل عشرة ناد وماناد معاهد عزرة
 لانزال في عيش رغيد من بيتى ونباهة ونخاوة وكرامة
 وتاريخ بناء بستان سراى ذكوره از جمع الكمال شيخ زين العابدين انصاري عرفاني حال

عافاه الله تعالى اين است

داركشمس الضحى حسنا ومنزلة وطائر السعد عنى في اعاليها
 عناد الروض مع ورق الحمام غشت تشد وحبس شاد في نواحيها
 ارخت عام بناء الدار من تجلا من اخر القليل فافهم حكمتها
 تبارك الله ما بهى عجايبها يدوم عز و اقبال لبانيها
 نواب قلم فرما تر و اى خط رام پور عرف مصطفى آيا و زينت بخش مست صفات را به

اد

رياست على نثاره و الانما و نواب كسب على قان بهاد و نواب يوسف على خان
 خفت الصدق نواب محمد سعيد خان بهادرت آرايش درم نوب و جود و قيس نمودش درين الفت
 و نائين و احدى و نسين از بخت بشهر شام جهان آباد اتفاق افتاده و زمانيكه در شهابان عمر
 شش سالگى نوبت خراسان رسيد و اقبه و قات نواب محمد علي خان بهادروالى را پور رود اوده
 حكام فرنگ از نوبتون عقبى كه و ارث گاه و و هميشه باشد محمد سعيد خان بهادر بن العم اورا
 كه دران زمان متعهد دوشى ملكه مى خست بدايون از طرف سركار انگريزى لاديايت ام پور
 برداشتند و در شش ماهى زمان رياست آن مرز يوم بقبضه اقتدارش گذاشتند و است
 پانزده سال مكران بالا استقلال يافته بدش بهادر ملك اخوت رانده نواب يوسف علي خان
 بهادر بجاي پدر فرخنده و مير نشست و تا عرصه دو سال منطقه حكومت ميدادست برميان است
 يست و هر كس را از اركان دولت و اعيان حضرت بهادرت فرخنده نوبت و نظم و نسق
 ملك و دولت و هجوم شامى از باب ظننت و خبرت كوس نيكيامى بلند آواز و ساخت و در
 سنين الفت و نائين و احدى و نسين بجزيره دست انداخته تمام بهادرت ظهري و اكشيد و ملك
 جاودالى نهضت گزیده است و سوم و بقعه همان سال اراكين انگاشته نواب را بررسند
 خلافت آبايى زينت افزا ساختند و عالمى را بعدال كامل و احسان شادش نواب محمد نواب
 مدد و تحصيل علوم از مولوى محمد حيات و مولوى جلال الدين و مولوى فضل حق خيره ابدى
 و مولوى عبدالعلي و مولوى غياث الدين را پورى فرموده و در نظم و نشر ملكه كمال حاصل
 نموده و ترانه نظم و قنديل حرم و شكوفه خسروى انور نوبى از شامى اوست و در وى دو
 وفارسى نمونه موزونى و خوش گفتارى او در خفا بنمى از شامى براى نشاط خاطر
 ثبت افتاد و شنين را بهادرت و بهادرت

سخن باغ و دروى سوسى من اى سرنگ
 چنان بخود شدم از ذوق غم گانده شيرين

بحق عاشقان خفای لغت خوش بود مکن
 بهر طری ساسی آدم محشر هسته خواهر
 و سید هم صومر ایک محروم عشق کجای
 سوا الم نیست قاصدین جواب کجاست چادر
 گدای گوی تو کردید تا نواب می نازد
 سیفشان بر رخ خوار تو شیخ غلام را
 رعبی ساختم پیدای بجران از تو پنهانی
 خیانت را از تو بهتر شناسم کز سر لاری
 کجای شعله روانگنده و امان بر کد آمد
 چه میبری که تو نواب درویش چه میخوای
 نقشم ببرید از طرف رگد را و
 صد و سیسم گل رفت و رخ یار ندیدیم
 زوقی که نگاشت عدم با شتم از صنعت
 اگر بار کتا بنم کشد یال کجوتر
 رشکم نه در خست تنهایی قاصد
 از کمت گمان شود تازه دامنم
 تیر می بدلم گر بنشیند بنشیند
 اگر جز نشاند و بتو نواب چه سازد
 نور تخلص را قم این کلمات و محرر این صفات است نامش سید نور الحسن بن نواب والا جا
 امیر الملک سید محمد صدیق حسن خان بهادر بن سید اولاد حسن قنوجی بخاری بن نواب سید
 اولاد علیخان بهادر اولاد جنگ عفا الله عنه و آلهین است یکم زجب سند و اولاد حنیف

۱۳۱

هفتاد و هشت و نه چهارشنبه امداد ان مطلع فجر از کمن الاموت بخت سوت خرابیه بخیر
 نامه تاریخی است که علامه عصر و قضا و بهر مولوی علی عباس پرنیا کوئی دام محمد جمیل
 حیدر آباد کن بر آورده و وطن اصلی او یکه دکنه خراب کبا و قنوج است و خوش در جوبال تولد
 گشته و کزین هر ده بدیده و در جوبه زبیه منظر بر حرف شین عجم گشته از طرف بهر سینه
 بوده امداد از طرف مادر شیخ صدیقی جدا و در یکم دارالمقام محمد تقی الدین خان بهادر و بلوکی
 دام محمد جمیل نواب ریاست بهو مال اندویدر عاقل قدرم شوهر زبیه این در الاقبال و در شیشه
 والد ماجد هم بر تصرف نواب سکندر یکم حرمه زبیه منظر بهو مال بهو ابل علم و ارکان دولت
 رسم کتب نشینی مودتی فرمودند اول تعلیم کلام مجید و ثانی مبدیس کتب مت اول فارسی
 پرواقتد چون سواد حرف شناسی بهر سبب باعث تحصیل علم مایه از صرف و نحو و منطق و جز
 آن شد و اول کتب بخیر است مولوی محمد ایوب صاحب مفتی حال بهو مال خوانده و القیه شیخ
 بخیر است مولوی انور علی صاحب کمنوی عشقی کتب در سیه طبعه این زمان و مدرس اعلاهی حال
 مدارس سلطانین و الا الاقبال الکتاب نمود و الحال از قوی است بخیر است مولوی علی بخش صاحب
 مصنف تحفه شایعانی که کرده تحصیل بقیه فنون در سینه می برد و اندو و سبق بعض شکوه شریف در
 علم حدیث از جناب قاضی شیخ حسین بن محسن مینی گرفته و بعض قصاید عربی از او والد ماجد
 خوانده و اصلح سخن فارسی و اردوی ریخته از حافظ خان محمد خان شهید شاعر علی نظیر یار بخش
 ریاست شاگرد غالب و بلوکی ستاده حالا در صد و تکمیل علوم لایسما کتب تفسیر و حدیث و
 ما یحصل بکاک بوده است و فقه الله تعالی للمحب ویرشی و صباه عالایق بابل العدی شایین
 بیپای جناب علی القاب نواب شایعان بیک صاحب و الیه حوزة بهو مال نایت که اینک تذکره
 وی موصوفت که از الله ارث و ات وی اثنا راف اندیا و اول قبا لهما با صیام در شیشه بهر سه
 بگلشت بندر ممبئی و بر و ده و بهر پنج و احمد آباد گجرات جزیره و بهر یار است شایخ آن دیا
 فایز گشته و بدر بار نواب گور زجرزل ایراک لار و ناخبر بود که بهادر شریک گشته و پس رفت تا

بیعت ریشه منظر طالع حسرت را بر گهرا می خورند در لاله کلمه که برید و در جاس آید و شد شاهزاده
 پندس آفت ویز و بعد از آن انگشتان و قیصر هندوستان مشایده نموده و سیر صادق و متنازل
 قدریه و جریده بده مذکور چشم عبرت بین و دل حقیقت گزین کرده هنگام دعوت بر بلده
 بنارس و کانپور و آلبا و جلیپور و غیره گذر نموده درین نزدیکی که تالیف این نامه نامی و نظم
 وین جواب گرامی در معرض طبع است مقرر در با خطاب ملک معتمد بلده دلی با و آخره میقتصد
 شد که چندی در پیش است انشاء الله تعالی این گرامی باد ای سلسله و ناکام زاده ایستی نیز رفیق طریقه
 حضرت ریشه کمر سو و اندام خدایا بدو چون این نقطه و الموه شکست پائی و جگر خسته حضرت
 موی باقی با وجود داشت سن و عمر و می نامد بر سر و قش کی از اهل اطفال این زیادت است
 و انچه بدو شور بار بار و خرد و نو که کتر شود بهفت هزار و دو صد و پنجاه و پنج ساله بود و در وقت
 سیاحت بلاد و مشایده علماء و اصحاب و در هر دو خواهی و خواهمی در هر سیر و سفر و فناء و نمان رفاقت
 باید روا که در ریشه خایه در یکیند و عرصه وسیع گیتی را درین آمد و شد باید که اعتبار می گردد
 اگر چه از شهر و شاعری که درون شیوه فانی و آسانی اوست بهر اصل و دور است لیکن اعتقاد کاتب
 ماهی در ریشه حرف آموز و فی میزند و کلمه خاص میکند و در لای تقاض میبرد است اگر چه حضرت
 پدر ترجمه پس در شیخ و سخن زیبار شام فرموده اند اما بهیچ تالیف این تفسیر و روشن کرد که با کلمه
 از ان رنگین چمن خود هم با وجود کج چرخ زبانی دوسه گلبانک ترجمه خالی نرود و با را او چند شفا
 پریشان بصیافت طبع اخوان صدق و صفای پرداخته و گوشت و گوشت که در بر می گشت شارب
 و قاصدا ساخت امید از نظار گین خطای پذیر عیال پوش و حال طبعان خد ز پوش است که
 اگر درین جریده بر سومی آگاه کرد و من بر مثل سرخس خاص صفا و صفا که در نور دیده
 همان که آتش عشق بتان بجان افکند
 بشکوه صحنه کعبه بی بوسه
 سحر خانه برون آمدی و خور زلفی
 هر آنکه اهل نظر و دور گمان افتاد

زخرف حسن و جمالت که در گشت آید
 بهانه کرد مگر نور ضعف حالت را
 هر چه با قصد جانانه ماسه آید
 میشو بسا سلسله بنیان عالم را
 ای اجل باز هم جان کنش شایم
 هر کجا بوی گل و فحش پیر باشد
 هر چه که کنم فکر سخن روح قدس
 گر چه انداز سخن نور نداند لیکن
 باز چاک و در گریان میسزم
 دیده بخاله را خرگان نبود
 در خیال خنده و لبخنده او
 می شمارم هر راضع حشره
 هر نفس چون میلان اندر نفس
 کی نه بر طول محشر گشت نور
 و تا گشت زمان فراق چاکم
 هزار جور تو آسان ملی بود و خوار
 نوا می تخلص ای شیر وزیر سلطان حسین مرزا و جدت فیهن و سبای فکر و وجود و سخا و قدرا
 خلا و فضلا و شفا و شعر و استاده و زبان ترکی هم اشعار لطیف و از انکه درون نموده بوی کلام
 فارسی چهار دیوان ترکی دارد و فاش و شسته چری در بعضی نکات بی نگارند بهیچ آیه شکره
 تخلص فانی نوشته بنابران دین رساله هم ذکرش و حرف الفا که شسته اندوی سبب آید
 آتشین اعلی که تاج خضران راز یور است
 انگر بهر خیال خام بختی در دست

باز

نورالهدی مراد بخشایق و قایق شعری آگاه بود از تکلیک مصنفان است و نور ذکاوت از حدیث شریف
 با خیال گشتی است و کفن خود بسیم کرد تا قیامت عیش و سرور هر چه میسر آید
 قدر است ما را بمراد خود رساندن که هزار ناامیدی با امید ما تشسته است
 تا زمره پیرو که از گل سخن افستد چون آتش سوزان شود و در جگر افتد
 نورس رشت یا قزوینی ثرات نورش در کمال یکنی است از ولایت خود و کن وارد گشت
 و درین جوانی ازین برای فانی در گذشت

نه چون کلمه خوش جوش عند لیلیان است چو غنچه ام سر تسلیم در گریبان است
 آیم که طبع و برودش سپهر بودید از صفت این زمانه مفره چشم سوز است
 دل چون نشود خانه ز نور از آج چشم آینه فولاد زره شده زنگار گشت
 نورس محمد حسین دماوندی است و در عالم سخنان نورس مسلم بخداوند است
 آنکه حجاب دو عالم گوشه ابروی او است و در دل هر ذره پنهان آفتاب دمی است
 چو قناب موج دارم در جوانی گوهری آنکه در یار او هر گرد آب ای سویی است
 نوروز علی بیگ زگر تبریزی است و از طلا کامل حیار قلبی و زرد ریز است
 قنادگان بنگار سرفرونی آرند زمین بگر و منتر آسمان نمیگردد

نورسی قاضی از نواح اصفهان در علم و فضل فائق بر اقربان بود از شاگردان میرزا محمد
 سالک است و در پیش و قایق و نکات را در آن است

دور از دور سینه دل با چشم روشن است هر که با غم خلوتی دارد و بر وزن دشمن است
 چنان کرد در آید اهل مآتم را به معنی فغان از بیلان ریخاست چون بنی چمن
 حائل چون تو انم دید بر و شکیان هستی که بر دلهما زنده ناخن اگر در آستین باشد
 بنید چو کسی سوی تو گیرم سر را بهش تا ذوق تماشا می تو زدم زنگار گشت
 نورسی داندانی هر دیو نیر و مولانا حسن شاه و بارش در ظرافت کامل و شگاه و دانهش بیک

آبرو و براق بود و خود را بداندانی لقب نمود و در طایفه خود میگوید
 و صیتی است که بعد از وفات من در آن کنند لوح مزارم زمره و در اندام
 سخن چگونگی پیش خلق کین و بهم بگید که ز سدر گریب رسد چنانم
 نورسی از اکابر هنر مست و در بزم سخن منجان لطیف الطبع سوخته و معزز است
 نظم پیر و جوان ای گل چنان است پیر گردی که جوانی و نظر با با است
 نورسی ملا نورالدین محمد سفیدونی پیکر سفیدون از قولی سهند در جاگیر او بودیان
 مشوب گشت در علوم هند و ریاضی و نجوم و حکمت ممتاز بود و از جمله صاحبان جایون
 بادشاه و با بخت خطاب ترخانی یافت سلیقه شعر داشت و دیوانی ترتیب داد و نه رنده
 کرمان تا چنبد که و به نام سلطان سلیم ساخته است در آن در آنک بر دوازده است
 دلتنگ و در ازان لب خندان نشسته ام مانند غنچه سر بر گیان نشسته ام
 نوید نامش محمد حسین است و بطعراوش نخت جگر و نور العین است
 طریق مهر یاران خود یار امید لسن و اگر سیدانی از یاران خود یار امیدانی
 نویدی تربتی صاحب دیوان است و ترجیع او در هر کجک یک بخشی بیرخان شوران
 این چند بیت از دیوان نویدی است اما معلوم نیست که همین نویدی مذکور است یا غیر آن است
 خدنگت را که عمری جانی در دل آتم دارم نهال از روی کز تو حاصل داشتم دارم
 همان قیدی که در اول بن سگین سرگردان از آن بلی و شش شگین سلاسل داشتم دارم
 بگر ای شاد و ستم کز آب دیده عمری شد بوادی چون پای که در گل داشتم دارم
 آورم تاب جنایت بهم عمر و ایسکه با غیر نشینی نبود تاب مرا
 بقرار می سر زلفت تو یک چشم زدن بگذارد شب بچران تو در خواب مرا
 گشت تاج نویدی دل من با غم تو رفت از یاد پریشانی اسباب مرا
 گز از بریم ز غم و بسدم خویش با غیر شکایت کن از الم خویش

نورسی

نورسی

نورسی

نورسی

نورسی

نورسی

نورسی

نورسی

نورسی

نورسی

نورسی

نورسی

نورسی

نورسی

نورسی

نورسی

نیازی خوشتر می باشد و خود من و قادیان بسیار از این شکر می ست
گاه آتش گاه گل رخساره جانان من گل برای دیگران آتش برای جان من
نیکی زین الدین سو و زاد بوش نظرم و نشاط و اصفهان است از مصاحبان میرزا انوش
جهان بود و در شعری مشهوره به انسان و این صفت تاریخ وفات آن هم نیکی ز جهان گرفت
نیکی ز جهان و ولد در کلامه
ما را از دست بجز آن شوخ سه و وفات
و حق شمع صفت در گرفت ام شب
چاکلی است در گیان نازد امن قیامت
خوشم که زندگی از سر گرفت ام شب

حرف الواو

و ائق ملائجه می جنبی است و کلاش موقت بطائف علی وضعی است
 بیاد آن لب سیکون چو کرم حشر
 چو آب لعل شود در دهن سخن نگین +
 و احدهم رزاشاه قاضی صفا بانی است و ائق اش را اتحاد و بلاغت صحابه
 ای نور دیده رفیق و ست نور دیده و ماند
 مردگان چو آتش یازم پیش پریده و ماند
 خوش است سخا که با خاک و شود یکسان
 زیان بدیده هر سد چون غبار بر نیزه
 مست نازی و سر خانه خرابی داری
 از نو ده خانه ما سیکز ری خوش باشد
 نهاده ام چو گمان سر بر آستانه تو
 فرشته را نگذارم بگرد خانه تو
 و احدهم میرزا محمد باقر شیرازی است و در هندش ملازمت رکاب اسلام خان حاکم بنگال سرایه
 سر فرازی ربابه

عاشق تاجان نه در رو جانان خست
کی منزل اصل عشق را سکن یافت
تا بود درون عمر ما سه زنده
موجش از بحر کی بسا ملانه خست
و احد ما رجب علی تبریزی و حیدر صمد شیرازی و شکر ریزی ست از علم فضل بهر و وفای
داشت و چون سخن گفت و بهر یک گشت رباعی

واحد که چو آتش برت میگردد
گر باد شود گرد و سرت میگردد
گر آب شود روان کوفتی تر شود
و در خاک شود خاک درت میگردد
و ارسته نام قلی بیگ نازم و نازیبیصال بود و فائق بر اقران و امثال و ارسته از قید
این وان و گذرش چندی بماند و چندی بماند

آنکه پرستیم و کم دیدیم و بسیارست نیست
نیت جز انسان درین عالم که بسیارست
دور و دشت که نمی بینش میدانم
بخانه که قنار دست و دیگر این آتش
واصف سیر زاهد این ایرانی است و موصوف بخوش بیاض و شکر نشانی نه
بر روی آنکه عصار پرورش آوازه دارد
مگر خطا حرف ناگوید که روشی تازه دارد
من از خوان عاشق کش بگاری محض خاتم
که گر گاهی دهد بوسه من فی الحال بس گیز
واصلی مردی با کمالی درویشی بدوب و اصل حق بود در شرف مجری از نهان علت نمود
ز دل بیکان زنگ آلود آن منور و آن
بسان شعله سبزی که از آتش بدین آید
واقف محمد تقی ابن خواجه محمد از سبزه زین می شا بهمانی و عارف با هر علم تصوف و خدا و انی

در مجلس دست نه بر پای کیست
آه سحر و ناله ستان کیست
از سجود و ریختن پرستی غرضت
گر خانه و دواست جلافتان کیست
واقف انصاف غالی است و از هر وفون نظریه بخش بلند و طبع عالی است
آنگیزیت ایسانم خون جگری
توان کاسه بد روز و دریا بر پشت
یک صبی بر بعضی گشتان گذشته
ششم هنوز بر رخ گل آب میزند
واقفی شدی ماهر قاسم شعر و واقف نمون لایبی است

بیرون میاز خانه که ذوق امید وصل
بستر زد ویدے فرست کہ بیوشی آورد
والہ ملاو دیش از شعر آمد شاہجہانی بود در ملک جنگاوارین سرای قافی عالم جاودانی
انتقال نمود آدوست سے

فہرست

فقط

619

١٠٠

619

6104

آمیزه‌ری در کاسه او کردند و این واقعه در شهر روی نمود و از دست
و لفظ بیانه برده میرود و میر ترسم که مبادا بود و دل نگرانی از پله
نجمار من تو چنان تست خود بر آمل که کس بدست نمی‌خونی تو بر نمی‌آید
و قافی میرزا ابی‌اسم خلف الرشید میرزا سلیمان والی پادشاه از اخفاء امیر تیمور صاحب
قرآن بود و در انشاء اشعار فارسی و ترکی و دستگاهی کامل حاصل نمود و در سنه سلح و ستین
تساعت بکام جاودانی رحلت نمود

ای که چون مه بر زمان منزل بنزل آید
گریوی از چشم کی از خانه دل بیرون

کاش پیوسته بود آینه پیش نظرش
تا نظر جانباغیانقتد و گردش
وقاری میرزاغازی فرزند میرزا جانی والی تته بود و در عهد اکبری و جهانگیر
بحکومت شد و تته و قند بار سر فرادی یافته بکمال تخم زندگانی مینمود باز در قد شناسی
ارباب فضل و کمال در سر کارش گرمی داشت تا آنکه در شانزدهم جمادی اول و عشرين
الفتاین عالم را گذاشت

کجاست یک دوسه هدم که همچو موسیقار
نشسته پهلوی هم پرشیم آوازی
وقوفی هر دی بیرو اعظا مشهور بوده و در بد نشان توطن پشت مجلس و عطا او بسیار
گرم بزاز دست ه

چون سر زلف تو گردید پریشان دل من
یکسر مو نکشادی گره از شکل من
بگذشت ز حد قصه در دو عالم ما
عشق آمد و گرفت ز سر تا قدم ما
و کیلی تفرشت و در زیر اشعارش مضامین رنگین مفرشت

کسی لاف و فاداری ز تباہی و فانی خود که خود را بهر دو خا بدنه و اورا از برای خود
ولی قلی بیگ هر دی از شعرا ابرارگاه شاه عباس ماضی است و دیوان مشغوری را قاضی است

تقاصد میا کریش جانان بروئے ما
شرمی بدراز دل پند و سنا
و در کز نامه عباسی و دیگر ذوالفقار خان با حکم قند با گرفته است
سر ایمنی خیم و سر ایمنی وطن
نکست پست و کبند و خست
گرفت بداد و خرید و فروخت
ولی هندوی بود از زمره نشین شاهزاده دارا شکوه و بتا شیر صحبت ملا شاه خورشید
بلااق صوفی حق پزوه رباعی

در مجلس خود چنانچه پروانه توتی
در خانه مرا اگر صاحب خانه توتی

رباعی

مطلوب تو هست ای تو اوطال نبات
موجودی ای تو نبات و صفات
این چاه خودی را دوسه گز گر کنی
در خانه خودیایی آن آبجیات

حرف الهاء

پادشاه سید احمد صفهائی است و فیض رحمانی بهشت هوائت ضعیفی بر دلش از زانی است
 بیک کرشمه چشم فسونگر تو شود
 کی پاک و یکی زنده این چه بلوچی است
 تا بامن دوست آن گفتن نان کرد
 که با دشمن توان گفت و توان کرد
 تو بر من کردی از جور آنچه کردی
 من از شرم تو گفتم آسمان کرد
 بیگانه گفت اگر سختی در ختم چه پاک
 این میکشد مرا که از او آشنا شنیدم
 چون نالدم استخوان از جدائی
 فغان از جدائی فغان از جدائی

باقف قزوینی است و صدایشان ندای باقت غیبی در دل نشینی
جز فدیگی کو نشان از غرّه یارم و در هر که بر پهلوی من بنشیند آزارم و در
باقف میرزا محمد صفهانی از شعری باقی نماند و شکایتا چار محمد شاه ایرانی بود و صفهانی

مشهور و فدا صحت و دینش بر باد داد و کور است
 بر شو و بیکر و بر و من نظر از بدی و بدی کنی
 که اگر کنی بسوزد من یکی نظاره و کانی
 تو شوی در کشور جان تر از قوسی جان تر
 زرد و کرم به زبان ترک نظر محال گدا کنی
 تو گمان کشیده و دو کس که در می تیرم و چین
 بندان هم بود و زمین که خاک و خطا کنی
 ترک بافت از درش این زمان که کلاه است بیکر
 قدی زرقه ز کوی آن نظر از بدی و بدی کنی

با آغوشی ما شرف الدین علی پیش از بدی و بدی گدا کنی
 بنشیند و در میو پیش با کرم
 صاحب کرم کسی است که بنشیند گناه را
 با شرف استر آبا و منی فاضل است صاحب تر پس و آلی کاش خلق نفس است
 نم گوشت و غم و فراق یار نشسته
 قرار و داد و بجزان و بقرار نشسته
 بر گداز تو و دیگر کسی جلوه نشسته
 با طرقت گردانین در گداز غبار نشسته
 با دوی برادر میر زبان ایر قوی است و در خیزند و نفس فک و مضامین و اکثریت و انبوی
 می نمایند بهم تیغ ترا چون میر عبید
 خون تو میریزی و انگشت نا شمشیر است

رباعی

و نیا و ارا و اسلامی احسان ندیده
 جز حالت تیران بفقیران ندیده
 این طایفه سوختنی همچو تنور
 تو گرم نگردد و بگس نان ندیده
 با شمع ابر قوی شاعر نامی است و عین و اثرش در زمین و آسمان و قافیه کلام کرامی است
 شود و در خواب چون بیند مرا با آنکه میدانم
 که گرد خواب می بیند مرا با آنکه میدانم
 با شمع تفرشی سخن فرمان را ناله اش یکی و منشی است
 هر چند کلبه با جایی تو نوش لب نیست
 یا با شمع برو ز آری یک شب هزار شب نیست
 با شمع شاد و با کبیر از میان کرمان بود و الدش از احضار شاه قاسم انوار و باورش از اولاد
 شاه نعمت الدولی از مشاهیر باب عرفان است جمع الفضائل اسوة الافاضل بود و نظام

میرش بسند میر شاه حسن سلطان آنها مقدسش را نعمت خلقی شعله و تقسیم و تو قورش بر ربه
 قصوی نمود به زمانی از انجا و شسته هجری عازم بیت الله گردید و در و در کرمان کوچ از
 دست قطع طریق جام شهادت نوشید شوی نظاره الاسرار است منه
 سقده که زرد و گشت است
 هر در می ناخن گشت است
 بی تو نبود و پوس ساعری در سر
 اگر هم پیشه تو بر شید شو و ساعرا
 هجری انجالی است و سخن پرشته اش را نصیحت مل بر یانی است

میردی میر و از پی دل جیاصل من
 آفتابان روم من که تو خانه دل من
 هجری تفرشی نامش میرزا ابو القاسم است و فکر و سخن را به تیغ زبان و نیزه قلم است و نظم
 خوش آنکه چون از دست او نالم تو خورند
 من الله و دیگر کسم او خور و دیگر زنده است
 ناز و سستی که ایجاد کرد و گل تو
 که سر پای می تو نازک بود و اولاد تو
 هجری میرزا محمد شریف جد تو جهان بگیرد و ده است و وزارت خراسان و یزد و اصفهان
 را علی سبیل الهدیه نظم و نطق حسن نموده در شعر و سخن طبعی سلیم و ذهنی مستقیم داشت و در
 نین تسکین و از ربع و خمین کالبد غصری گذشت است

اگر تصور چین نقش آن جمال کشد
 عجب که بنیز و اگر غیر انفصال کشد
 به ایت الله مشرف طهرانی از مقربان شاه طاهر ایروانی است بر سخن نبی شیدا و مفتون
 بود و مگر شادان اشعارش عاری از لباس ضحون گوهر سخن را به تیغ نموده نظامی سفت
 و در لیلی بخون خود چنین گفته است

عاشق رنگ ریخته بود و بخون
 آوازه بلندش از بخون
 چون مکتب عشق جوش میزد
 دلال گس خروشش میزد
 لیلی ز در پیچ آبستم
 منیکر دینا و است نکم
 ما تو برادران موشیم
 حسا ئه اردک نموشیم

عاشق
 لیلی
 عجب
 به ایت الله

دل من بین دهر سوزان و دانی خنجر خون در
 بهشت و قتلش تهر و اس بند و شاه و شاه جهان باد شاه بهشت و سنان در حالت سجونی
 خودش بگر خازمان حاکم بگر غزنی حکیم رکناس کاشی نوشته این اشعار از ان است
 سلام من که رسالت حکیم رکناس را
 زور و من که خبر رسیده به سچارا
 ستم قناده به ام و بهرم سخن
 سخن بهر قفس کرد مرث گوید را
 شفاعت من کافر که رسیده کند
 که بر مسج تو لا بود نصار را
 دست ما گرفت دامن دوست
 و دیگر از استین ما بگر بخت
 پوشی شیرازی سر طالش در اندازد و داسه پوش پروازی است
 جز کوی قول را نبود منزل دیگر
 گیرم که بود یار در کوه دل دیگر

حرف الیاء

یارک حکیم عاد طیب زاد و قزوین است در هرات قیام داشت و بیاری و دیاری رای عالم
 هست باقامت عمارات حدائق سات میگاشت
 چو عنایب بروگ با شیان خویش
 بدست خویش زند آتش بخانه خویش
 یاس مولوی نور علی از علماء شهر آره بود و بگر و درندان از قنار یاس نشان پاره پاره
 بر سر یاس شنیدم که میجا میگفت
 عشق آن درد نباشد که دوائی دارد
 سحر گاهان ز شوقش دوست فی الیه توهم
 موزن بود در قزوین و دنا قوس برهنیم
 میبخی او زبک سواد داد اشعارش چشم عرایس افکار با کار آمد و میکش
 چو میرم همچنان در گوشه گلشن گذاریم
 که آتش را همان خاکستر او در کفن گیرم
 میبخی نامش بابی اسمیل است و رواج انقاس و ج بخش او با حیای رسوم نغمه گویان کشید
 پس از عمر یک یاس گفت از او و فاحری
 چنان گشتم ز خوشحالی که آن را هم نفهمیدم
 یزدانی سید مرتضی بمصدق قول الشعراء تلامیذ الرحمن است گویا شاعر خداوند است

دور از شعر و ادبی صاحبان کتاب نظم پیش کسی تراوی ادب تنموده و در عالم ستاوه
 فیض گیر ستفیدی نبود دنیا گانی در زمان سلطان مبارک شاه بعد انقضای خاندان لودی بر سر
 مملکت و بی پریش است بشور زنده افتاد و مبولش بلده انبال است و خودش ساکن میر خسته
 با طالع این غزل از کلام دوست است

آمد بهر ریحان نشسته	در بهر دوح امتحان نشسته
انگشته صد فضا دور کون	تا در صفت کن نیکان نشسته
بر مخزن گوهره حکم	زنگه بچو پاسبان نشسته
قوی بکلیب مشوه خورده	خلق به رفغان نشسته
در معرکه بهمان ستان	بر خسته جانسان نشسته
صد نادره سر به سر داده	وز عاوش بر کران نشسته
در خلوت صد کین رسیده	در گوشه صد کمان نشسته
در صحر شکر قنار رسیده	در قاهره و خوشنجان نشسته
ایران چو عجب خراب کرده	در خون عرب چو خان نشسته
دوران به ساز بردن او	فارغ ز سر جهان نشسته
جز زخم نیاید از نگاهش	عمریت که با سان نشسته
افراخت قامتی الف و ا	خوش خوش بجرم جان نشسته
شوی که بخویش تن نگنجد	عمره به کین چنان نشسته
میخاسته می نموده وانگه	با منچر سپهر گران نشسته
یزدانی پاک را چه افتاد	بر خاک رو به تن نشسته

یعنی میرزا ابوالحسن خان خندقی از اعیان محمد شاه قاجار و حرم و ملک ایران بود و خطاب
 ملک الشعراء از ان بازگاه رفیع الشان سرش آسمان عودن فکر قاهرش برگنجینه خطاب

پروانه بی ملا حظ و عشق کار ساخت
دل بهای گنج جان تو میداد هنوز

من حرف بهنشین بعثت گوش کرده ام
نماز بخوانسته که بر همه ز نادان بود ارا

رباعی

رندی شده است و ز کلاهی سخن
 بر دوخته کیسه بیخای سخن چه
 نتوان خود کرد و دل پیشانی شعر
 نتوان خود بست زنگ بر پای سخن
 یونس میر تب و اجاش جمالی انوار خوش مقالی است و حوت قلبش مقم تو نشانی
 نیستم گلچین بر ورم و سبزه ای جانان
 می نشینم گوشه کاوا از بلبل بشنوم
 یوسف محمد خان بن خان اعظم که خان از امر احمد بنایون پادشاه است این پاشا است
 و کروی مراد و پسندان و گردند
 در اوای عشق مستمندان و گردند
 آنها که بجز رضای جانان نخرند
 آنان و گردند و درمندان و گردند

لوسفت محمد یوسف مولدش کابل و متولدش هندوستان است در خط شاکر داشت خان
 بود و در عتقوان جوانی در ششم هنگام محاصره قلعه سورت در گجرات وفات یافت از ویست
 خوشوقت آنکه جای بیخانه ساخت
 در پای غم بساغر و پیانه ساخت
 آنکس که دادش یوسفی بخشم یار
 مستم از آن روز گسستانه ساخت
 آنکه که جا بدیده من کن بنا ز گفت
 در رگبزار سل کسی خانه ساخت

یوسف مولوی محمد یوسف علی ابو اکادمی الحاج مولوی محمد یعقوب علی منظرش از منظره
 بابو دیموره بود قصه گو یا سوا از توابع سرکار شیراز و صفات بدو به اینتر گزیده و موسیقی
 دارالاماره کهنه است قاضی محمد مبارک گو یا موسی شایخ سلم العلوم منطق از نیکان اوست ال
 جیش و الکامی در اس سعد رانقا و بعد الصدوسی را روق افزوده آخر العز غلبه زید
 در ترک فرموده بقیه انجیات اوقات عزیز صرف ملاعات و عبادات نمود و حضرت یوسف
 محمد بهمنشایت یعقوبی ملک در اس و لمبارا بهمن سر و سیاحت نموده بالآخر خشت ملکون کشد

دوران ریاست تمام و نشان بیمرسانید و بعد برقی سلطنت لکنو و بنگال و مدیه شوب مندل
 از وطن مالوت برکنده و پایتانی غرت نهاده و دوازده سال کبابیش ست که در و الاقبال بیو مال
 سنگ بیوزدایش افتاد و بکازست این ریاست دل نهاده و محمد باقی حیدر را حسن انصام داد
 الآن با تمام و استقام تمام کنده و جزو ولایت الهند این ریاست نامور و تعظیم و توقیرش و لایه و توان
 را دیده دل شغف بر چیده نامش خاتم شمع انجمن ست و ذکرش درین ساله بکس مهو و کار برین
 لکن بافضل قصیده فرید و اش که بیج جناب معنی القاب ملک قباب نواب شایه جان ملک صاحب
 میسه معطر و مختومه ملک بیو مال و امما الله و اجمال بالولایه و الاقبال و ستایش حضرت و ارث
 الانبیا و قدوة الامم جناب مستطاب نواب و الایاه امیر الملک سید محمد بیق حسن خان بهادر
 و ام ظلم علی رؤسا بفضل الله ذی الجود و الکرم در ملک نظم کشیده و ساند نوازم گردیده طبع
 لطافت پسند شایر گردیده خاصه ام مفتاحی روش ملک که ملک شمع انجمن طراز حضرت و الایاه
 اسوة الایاجد بر خود واجب لازم دید و در وصف الولد اعترفتی بی پایاه العود اعل کردید آن
 قصیده و لکن اینست قصیده

ای رہبر خود ساخت آلام و محن را
حیرت زده کار تو ام اسے متردد
فکر غزل و نشوئی و فرد و رباع
سوئی نہ بد وصف بتان تمھیں
تا کے شمری نشہ دار و می دل زار
اغراق بوصف خط و کا کل چہ بد بفع
ورنگ بہار یہ و عشقیہ موزون
یوئی نہ دراز گل مقصود و ماغت
کل غنچہ دل بشکفت از لاله و سوسن

یک جزع مقصود بکاست زسدگر
 جان و دل از افکار پرکنده بپرواز
 عاشاکر بجز آویزه گمشد خرو و بوش
 اگر مقصودت اطلاق ز تصدیق و یونست
 آن و الهی عالمی جان بخش که نامش
 در ادبی زمان شاه جهان بیگم خطی
 مد و مد و نوح بشری در صحت او را
 هر چند که باشد و طش بلده بپایال
 گزول کشت سوی سراسر پوده بارش
 برین بیزان خرد آن در منظم
 خود را برسان بر دور کرباس رفیعش
 زان مطلع تا بنده بخود ملتفتش ساز
 در غرور ویت که بود بدرد و جن را
 نظم و نسق از رای تو انصاف و عدل
 او گوهر اسکندری و تیغ جبالگیر
 از فیض تو افرایش عدل است بجهت
 در دور تو بادشمن خود نیز بصلحت
 بسنگ خفت در نظرت در هم و دیار
 طلی کرده حدیث که است قصه حاتم
 بر ساکن فیروز و گیتی وقت نشاپور
 تنها بشرا و ماندات ذل را نیست

ز آشوب تزلزل بر اندام زمین بود
 هر جا که زده لشکر انصاف تو شکبیر
 وادار لب و شش بیداد و دم آب
 بر موش و شش موزن تعزیب تو نباش
 در آتش و آینه بهر نه سحر شمع
 تا پیر فلک معرکه رزم ترا دید
 بهنگام یورش برسد اعدا از تصور
 بالعرض عدو تو بود و جان مجسم
 صد قاف پادشاه و قاف تو پیوسته
 تا پامی فشردی سپه ترویج شریعت
 ناموس شریعت ز حضوری مخطوش
 بر چیدنی نظم مهات خلافت
 بگزید بهای خود و بر صبر نشاند
 آن صاحب تاشیر که هر شعر شائیش
 در جمیع کلمات بنی نوع بشر فرد
 از باب تواضع زب فیض یا نش
 ای و او پیش تو ای که درین عهد
 با طبع رسالتی تو مصداق است کامل
 قاصد بود از رحمت و لطف تو ز باطنها
 چون صورت از ماده خلق شد خلق
 طیب انسان پیش و دم طیب خلقت
 به تشبیهی عدل تو آرام و سکین را
 گردید سقاوی فتن گرد و فتن را
 آتش بر نه عدالت بهر حسن را
 تحقیر کند سر تو یک تار کفن را
 بهر نه ساز و اگر از اشک کفن را
 باز بخور طفلان شمر و جنگ پیش را
 بر دوش تصور نمی باز چمن را
 از خوف تو خالی کند از روح بدن را
 هم پادشاهی کس بهر دامن را
 و شنی تیر پا از بیل افکند و دشمن را
 حاجب شده افراد بشر عامه را
 از آل سنی نمیده اولاد حسن را
 نواب فلک مرتبه صدیقی حسن را
 یک نشو و چون و کاست و کهن را
 سرایه فقر و شرف ایمان زمین را
 جز وقت نکاو و تشبیه کم و کثر را
 لطف تو فرج خانه کند بیت حزن را
 چون جودت و همت که تقیضت زمین را
 در عهد صبا کب خودی همه فن را
 زبان بر تو بجهت بود راه شکین را
 گیر خطا و دم ز سبب مشک فتن را

در دور صد سیزدهم مرکز اعدا
 آثار پنج موشده از صفی کسبستی
 بریند که منعم بودت عمری شوم
 گشتیم که کرم نظم بر شاست قاطر
 هر چند صد با از نوم مک و پیرب
 لکن توانم که از آشوب غریبان
 گزیده دست چنان منتظم کشکش بر
 مدون او اقم گشت فم ز ایا
 خاموش زافزایش قصدی و بخش
 ساقم زاجرام سموات بعیدست
 شادانی گلزار جهان باور فیضش

ذات تو بود و دانه منل حسن را
 تارای تو اشیا نبودت سن را
 افرو و دلی طبع تو تا قدر سخن را
 رای شوم از فیض تو اش دفع شدن را
 دل میطیدم نعره بیک زدن را
 آسید سرم هر خوشی ست وین را
 کز روح تنای بدایت بدن را
 تفصیل پرگندگی دل من وین را
 باید و معایش زدن مهر وین را
 در بار گمش جان بود نقص وین را
 تا آب روان ست تن لنگ وین را

تاریخ جشن از دواج نواب سلطان جهان بیگمنا ولیه احمد است بجهوپال

نوک گلین دارا بی شهر بجهوپال
 گشت تا جلوه فروز چمن جلوه طوس
 بلبل طبع تاریخ عروسی خوش خواند
 عالمی شاد شد از شادی سلطان جهان

ایضا
 از زمزمه شادی سلطان جهان
 سنجید سوز دل از غایت و چه
 زده چش سرت از قلوب ثقلین
 خوش نغمه احدا قران السعید

تاریخ تولد بلقین جهان بیگمنا طالع مرافقه العین نواب سلطان جهان بیگمنا

گشت خاهر ز باطن سلطان
 یعنی پیدا شد از ولید عهد
 چهره از نشانه نشاط افروخت
 بافت طبع سال میلادش

سرخ رخ را از پای نهفت
 دقت پاکیزه لطیف و شگفت
 هر که این مشرود بهر شگفت
 زینت پسند به است گشت

قطعه تاریخ نگارستان سخن

فرخنده دودمان نور انصافان
 ز تالیف نگارستان سخن
 سخن سخنی که نام آن شنیده
 طراز سال آن تالیف و کشف

فرز دامن خیر برج سعادت
 زنگار سخن افروزه دهن است
 زده چوش از دانش شوق محبت
 طراز بدیع نگارستان افست

تاریخ بنا هراتی حدیق گنج عرف چوکا واقع آستان راه پوشنگ آباد از بجهوپال
 نتیجه فکر رسا و خاطر تقوی پیرامو حدیق سنت رسول مختار بولوی محمد عبد الجبار
 ساکن ناگپور متوطن سابق بجهوپال زبیل حال مکة قطره را و شرفها سلمه اند آقا

محمد حق افست سید باران
 محمد حق افست سید باران
 محمد حق افست سید باران
 محمد حق افست سید باران

محمد حق افست سید باران
 محمد حق افست سید باران
 محمد حق افست سید باران
 محمد حق افست سید باران

بشت و دران کجایان مور
قصر سازند قصر و منصور

توضیح

مترقی است در شیب خیال
چو که هم از منازل بپوشد

بود چنانی بی و چشم طیور
گشت اعمال قرینه امور

بود اول محل خوف و چرس
گشت اکنون مقام تیناس

بود اول ملازم و شغال
گشت اعمال مرکز اشغال

بود اول طریق صفت مشی
گشت اکنون بین سلسله

اول بود و شست و شست نیز
گشت اکنون بسی بخت نیز

اول بود و شست و شست
گشت اعمال مجلسی تو است

اول بود و شست و شست
گشت اعمال مرجع تجارت

اول بود و شست و شست
گشت اعمال موضع بازار

اول بود و شست و شست
گشت اعمال بطن الفت

اول بود و شست و شست
گشت اعمال مرصع النعام

اول بود و شست و شست
گشت اعمال من برناس

توضیح

کنج صدیق شد دران صفت
شد بصدیق کنج انان معرفت

گشت همان سرائی تو تعمیر
باعث راحت امیر و فقیر

چاه شیرین و چشمهای پر آب
مردم و مرغ و مور از ان پیراب

است واقع سیر مرانام
فیض یابد از ان خواص و علوم

هر که آمد نمود منزل خویش
مطمن شد بسا فر و لریش

مطمن باو قلب باقی آن
همه اندیشه و وقت و دومان

شیر آبادیش رخا و مباد
آنکه آباد کرد باد آباد

توضیح

کرد آباد امیر و الاحباء
منصف خیر خواه و حق آگاه

عالم و غافل و حید و خصال
حاکم و عادل و بلند اقبال

صاحب شان و شوکت و اقبال
مهربان و دینارست و هوای

بر غلامان و خوش خدایت کرد
چاه و همانند اعمارست کرد

مسجدی خوب هم برای نماز
شدت و خفا و صفت و نیاز

آخر میان پس از رسیدن کنج
نکشته استای بخت و رنج

بلکه باشد راحت و آرام
سیاحا جانیان بیت حرام

و عا

بنا بر این باقیات باقی وار
مناجاشن نماید و قرار

بامیش را بجزای خیر بده
الهی انفضال خود بفرقش

و در ایام و بام و مظلومش
و از محرم و محرم و مظلومش

و در ایام و بام و مظلومش
و از محرم و محرم و مظلومش

کن ترقی پذیرا قبولش
و نقد و جاد و جادش

خیر و ایت و در ترقی باد
تا بود آب و خاک و آتش باد

چون مرتب شد این بنا میاید
سسال تا به خیر و محنت و غریب

و عا

الحمد لله الذي قد بنى هذا الزمان
انتم و الله الذي قد بنى هذا الزمان
انتم و الله الذي قد بنى هذا الزمان
انتم و الله الذي قد بنى هذا الزمان

فرمانی گرفت که در دنیا بر پیشانی از کاشانه دل بپایان یافت و من معانی
 پاک برنت درین کاشانه نام و کلمات و حروف و اکره که در شمع انجمن عرواق اندک را
 متعدد پیش نظر و نصب العین و مثل لب اللباب محمدی که بسیار مستعدانه نوشته و احوال
 شعرا و احوال مایه و ابعد از تنهائی زمان خود که احوال مایه تا سده است مسال قدره استیجاب
 نموده هیچ تذکره نویسان متاخر و تحریر احوال شعرا و تقدیم خیال او نموده که در سامی
 دولت شاه که از عهد سام میرزا صفوی تا مدو و نه سده و پنجاه و یکم است و جمیع
 خلاصه الاشعار تذکره میرزا که کاشی که تاریخ تا شمس است و بهجت تعلیم میرزا
 امین داندی که سال تالیفش از شصت و الف است و خلاصه منتخب التواریخ تالیف علامه
 عصر فنامه در هر موی زمانه حق پرست یگانه شیخ عبدالقادر بدایونی که تا احوال سده اربع و الف
 شعرا و حمد اکبری را با سبب شایسته و ایجاز بایسته تخفیف نموده و مجمع الفضل را تالیف
 ملا باقری که از زمان ظهور شریعت شعرا و کبریا و شاه شعرا زمانه را همان کاشانه خود
 و تذکره میرزا طاهر نصیر آبادی که سال تالیفش سنه ثلث و ثمانین و الف است و مرآت الخصال
 تالیف شیرخان که در سنه تالیفش پراخته و در کلکینه مطبوع گشته و کلمات الشعرا تالیف
 سرخوش که همین اسم تاریخ شروع کتاب است و اختصارش در عشره ثمانی بعد مایه و الف صورت
 گرفته و همیشه بهار تالیف خلاص شاه جهان آبادی که بکار از نام سال تالیفش در سنه ثمانی
 می شود و حیات الشعرا تالیف محمد علیخان تین کشمیری که شعرا و عهد بهاد شاه را تا زمان
 محمد شاه تحریر نموده و سفینه پنجه تالیف میر غلام الله بگرامی که در عهد و کلمات اشعار تالیف
 پیروز فقه در ریاض الشعرا تالیف علی قلیخان و الله و افغانی که در سنه تالیفش پراخته
 و مجمع النفایس سراج الدین علی قلیخان آرد که در سنه تالیفش با تمامش رسامیده و ناقدش
 در تحریر احوال خلف بیشتر تذکره میرزا طاهر نصیر آبادی و غرقات تذکره تقی اوجسیدی
 اصطفا نی است و تذکره شیخ محمد علی حوزین بناری مثل بر احوال معاصرین که در سنه تالیفش

و ادعای تبحر و خجستگی و اتقان داده و پیرایه حسن اختصارش پوشانیده و بی نظیر تالیف
 میرزا ابوبکر دولت آبادی که در سنه تالیفش در دهه و پنجاه و پنجم است تاریخ تالیف
 اوست و هر دو دیده تالیف شاه عبدالعظیم حاکم لاهوری که در سنه تالیفش در دهه و پنجاه و پنجم
 تالیفش بخیر و شعر که ایشان را دیده و بود و فراموش ساخته و این هم بشده و میرزا ابوبکر امینی
 ویدر ضیاء تالیف نام سخن طرازان و علامه تذکره نگاران میر غلام علی آزاد این سید نور
 بگرامی تالیفش در سیستان ملک سن اتفاق افتاده و در سنه تالیفش صورت گشته و
 میرزا آزاد تالیف میرزا ابوبکر امینی که تاریخ تالیفش پراخته است
 خوشا شاط کاک بزمند بر خوار ورق المید غازه
 شتو از قمریان غیب تاریخ نشانده آزاد و سوز و غم و غم
 و تاریخ مختصر تالیف
 حبذا انوشال مجذوبه کرم و ام سبزه در ریاض سخن
 سال تمام آن خود پرسید گفت آزاد ختم او حسن
 و خزانة فاعره که در سنه تالیفش بر خط قرطاس بنیته و مخصوص تذکره شعرا و بزرگان
 و ابیات قصاید ایشان ساخته و درین نزدیکی از قالب طبع برادر و مهمل مصبول گردیده و
 آتشکده و آفرینش علی اصطفا نی که در سنه تالیفش پراخته و در سنه تالیفش پراخته و در سنه تالیفش پراخته
 قدرت الله که پاسبی که در در اس موقوف مجمع آن در سنه تالیفش پراخته و در سنه تالیفش پراخته
 و صبح صادق و تذکره ناظم تبریزی و تذکره ملا قاسمی و بهارستان عبدالرزاق و
 گل عناد و شام غریبان شفیق اورنگ آبادی که در سنه تالیفش پراخته و در سنه تالیفش پراخته
 میرزا ابوبکر امینی که در سنه تالیفش پراخته و در سنه تالیفش پراخته و در سنه تالیفش پراخته
 شده و دیگر جمیع شاذ و فاقه که در سنه تالیفش پراخته و در سنه تالیفش پراخته و در سنه تالیفش پراخته
 که نسخ تمام و صحیح درست آمد با ناقص و غلط بقدر طراز و وقت و حسب مذاق خاطر محبت پرست

تراجم شعرا و نامدار و اشعار و لایزال و با اعراف و تقدیم و تاخیر و شوق و فراق و اشتیاق
 کشیده شد و جمعی از معاصرین که نتایج انکار خود را از بلاد دور و دست پدید آورده اند و گداز
 بهشت یافت طبع نیست بر خط نشانها و نهادن اشعار ایشان نیز در زیر صوف و ترتیب و رمان اما
 بر گداز و سریشی سفر و بی که بتقریب خطاب ملکه انگلستان و قیصر هندوستان پانزدهم و نهم
 شش بجای مطابق یکم جنوری هشتاد و شش منقش افتاد و گیر و فرصت نظریاتی و غرضی اشعار
 بر تذکره شمع انجمن چنانکه باید و شاید صورت زیست و حذف و تکرار و تهذیب اشعار چنانکه
 دل برنجیده میخوانست و خاطر شنیده هیچست دست بهم نداده و کثرت تذکری می مآخوشت و بجم
 نسخهای منقول عنه ازین اندیشه صواب پیشه بر گزیده اشعار و شش ع شد پریشان خواب من
 از کثرت تعبیر و یاد و این چیزی است که در یکی از مؤلفین تذکره بالامضاء المصطفی اوان
 نجات نیافته و از عدم تیسر و دو این همگان یا اعتماد بر نقل دیگران عاجز و ناچار مانده
 لاجرم اقبال این آرزو را بر هنگام دیگر و زمان آخر اگر فرصت وقت دست بهم دهد
 گذشته آمد و کیفیات فوق درین کفایتش برین حال که پادشاه است و خامه در تحریر
 کتاب و دل در گرو شتاب آنچه در بادی النظر مستحسن نمود و بوقایع جان خوش افتاد و بسبب
 ضعیف کشیده شد و برشته شد و برشته شد و دید و ملک شکین قلم بانی بسط را تا تالیفات
 رسانیده و بر ترتیب خانه پروا خسته از سر و سیاحت و شش صفحها که غرض بسیار سودمند
 از بیان نظرات تجسس به کار و ناظران اولی البصائر و الابصار است که اگر مقتضای
 وجه شناسی عظامی باشد این به چندان هیچ نشان و پیچیدگی و کس پس از آنکه
 متبول عیال کامل بخشند و قرن بنده نوازی است و این محتاج کلام و کالای فاسد
 را اگر بفرج زر گرفته میزان پذیرائی و پسندیدگی
 سنجند مقتضای انصاف طرازی
 و بالله التوفیق

خانه نگارستان سخن

خدای عزوجل را منت که بعد از خود دو چراغ و سوختن مغز و ماغ از نگارستان این محال فرایع حاصل آمد
 و شاید بعد از غایت شتابکاری بگری و بدین شش طبع شمع انجمن نزد یکتخم بود که نقش این
 نگارستان سخن بسته شد و چه در کفایتش از دست نهادن مشوش کشیده و اندک این نقد و وقت گوهری بها
 بدست افتاد و شش خاشاک بعد محنت فراهم کرده ایم اگر نقیصه در آرایش این چنین و پیرایش سدا
 این گشت و نظر نگار گیان در آید امید معذوری است که دل جای دیگر است و آب و گل از جای دیگر
 ع من خانه نشین و دل به بازار راست پس این نگارستان حکم بعضی دارد که در تالیفات و سیاحت و سیاحت
 معانی و بساطین بهانی کفایت کان گلی چند چیده بر سر قرطاس نهاده و هنوز فرصت قیدایش در جای مناسب است
 بهم نداده تا که اجمت تهذیبش نزد طبع ثانی بخشند و توفیق ترتیبش بخدش و اندازانی دارند مع ذلک
 این مجموعه به تازگی بسیاری و جامع انبانی زمان و شعرا و ادیان است چنانکه بر خرافات و عاید غمی نیست ع
 با صند جهان که در دست باز این خرابه جایست در خانه نایب نامه رنگین و نقش نو آئین قطعات قلاب
 عروج مناصب قصائد مدح و مناقب تهناتی اعیان و تنایط طبع و قفا و شعرا صاحب تعداد و داد و
 که در باره پدید و الا که برشته نظم و سبک وزن کشیده اند و به قالب طبع و در او اثر و کلمات آن قدر
 ندر آید احاطه کرده اند تا این چهار و ده بخشیده معنی دست برد و حوادث زمین نگر و دو نگار و بهر هفت آرا
 مستعد و در بانی سیارگان گلزار انشا و نظار گیان بهار املا شود و توقع از انصاف پرستان غرضها
 و نصف هزاران خطایش آنست که هر لقمه که ازین مانده نعمتهای آسمانی و خوان الوان معانی و بیبا
 بکام دل گوارا افتد و شمعان فرمایند و چه بسک مغز ان هنر و شمن بریزد و چینی بر خورده این خرد و بین
 و ندان سفید بکنند
 میباش در صند و بی شمار جنت دیدن + که صبح باخت نفس ورد و با خندیدن
 والسلام احسن الکلام

قطعه حصول تشریف معتمد الهامی از کلام شیو بر زبان زنجیر کمال سنگ بر سواد و خلوص
 سید صدیق حسن زنده ارباب علم
 در زمان طبع افزا و جنگام حبیب
 گشت چون نائب ثانی بجای یک بود
 خان بهادر لقب و معتمد از بهر بهام
 همگان را شده مدعو بر سر و فرست
 ثاقبا از بی تاریخ مبارکبا و شش
 مطرب طبع چندی نغمه فرخ سنجید

هست چون ماه با موج فلک علم و کمال
 از غنایات و کریمای خدای معال
 نام او شاه جهان ملک ملک بود پال
 یافت هم خلعت و جاگای از غار و کمال
 گشت از بزرگ طرب باغ جهان بالا مال
 خاطر خالص ماکر و دمی و فکر و خیال
 با ترقی بود اعزاز و شکوه و اقبال

ایضا تاریخ معتمد الهامی از محمد عباس رفعت

صدیق حسن اسب اعظم
 تاریخ لطیف گفت رفعت

شد معتمد الهام به پال
 فرخنده و طلوع و صبح اقبال

ایضا تاریخ نوابی از مفتی عبدالعزیز اعجاز

درین ایام صدیق حسن خان
 رقم کرم سپید تاریخ اعجاز

معزز ساخت بعد از جاه و ثروت
 مبارکباد یارب محمد شوکت

ایضا منته
 شهادت ترا فضل رب مبارکباد
 شمار سال شین از سر همین القاد

نخل عمر و دولت رطب مبارکباد
 خطاب و خلعت و غیر و طرب مبارکباد

ایضا منته

فلک قدر نواب برجیس رفعت
 با ثبات و حوس اقبال و دولت

بفضل خدا خلعتی یافت ساطع
 بود نام نایش بر بان قاطع

بذرفت در منت زلت ارتقا عی
 بگردید نوا بیش هر لامع

ز تقویم سالش بخوبی فکر م
 بقدر بود نواب خورشید طالع

ایضا منته

زهی نواب صدیق حسن خان ملک صوت
 سن فصل و چهار بطرف زوش رقم کرم

ملقب شد با طفت از دی بانیک القاد
 خطاب خوب نواب و خطاب خوب نواب

ایضا منته

جبهه اسر و راشدی نواب
 بهر تاریخ آسمان فرمود

ختم شد بر تونیک القابی
 اختراع جاه نوابی

قصیده جناب لوی محمد حسین صاحب ناطق علم التریاست و درام مجرم

چمن بچند و بگو نغمه بلند هزار
 جواد و داد و گرفت باذل عادل

که کرد و گل زدیج امیر خصه بهار
 ندیده چشم فلک مثل او شهر و دیار

علم بچرخ فراز و ولی سر طاعت
 کسی ز حاتم طائی چگونیا و کند

نهاده صبح و مساپیش و اور و اوار
 که هست از کفش همچو ابرو م بار

نظیر او که جو عقاست و عمار کون
 گوی خلوت آینه هم ندارد کار

مگر قناد و نظیر یکبار بارش
 که آب میشود از روی شرم و بهار

بیشتر من رخت افزون ز تجربه بود
 نصف تفاوت هر کار و ید و قیاد

تراست همچو زینا درین زمانه و نیا
 ز شامان بر پیچ و حبله یوسف زاده

نگر ز عشق تو سیراب گلشن است چرا
 چنار سید با کنون برون رسیده شاد

چنان خوش برون فت بجز از شوق	که ضبط او نتوان کرد و ساحلش بکنار
عرق فشان شده اسب پرده و گام	بهری سمندت که هست لب بر جوار
بیاغ کن نظر لطف این لقا حق چیست	بین کس و بر راه تو ایستاده نزار
زبان موسی و لبهای برگ گل با هم	ز حسن خلق تو دارم هر طرف تکرار
بود ز لطف عتاب تو در جهان پیدا	برای خصم و موخا و گلشن و گلزار
ز سجده امر و سدران با تکلیف	شده ست خاک در علی تو اعدیه
نسیم گلشن خلقت از آن زمان که وزید	ز رشک خون جگر خورده نافه تا تار
چمن نشاند بر است گل از نیاز فلک	ز خیمه خیمه چید و نهاده بر دستار
بر رگه تو بود پاکت ز سید نه صاف	فلک که بود ز کلفت بهیست بر غبار
مرا خنجر دل گوهر است لب شاداب	ز لطف تو زین نظر کن بسک این شاد
بر آب تاب سختمای نفس من بگر	که آبروی عدل زینت این قد شاد
دل من است محیط و کف من است سحاب	چرا بخوابش نگریم چو بر گوهر بار
دلی باین همه صریح است دانه	که غم چو دست چنار است خالی از دربار
ز بس نمائده تفاوت به پهلوی غزال	ز دست تیر جفای سپهر نادره کار
زورگر نفسی می کشم ز هر سوراخ	بگوش میشوم ناله هجوم و سیقار
بقبح جریح در آویختم زینج ایبر	چه ساد و ام که نه انجم بهیج و قبح
همین خوش است که بهر عابد رگ حق	کنون بر او رمای جگر دست بهیج
زمانه تا شود هر کسی یا و ر	بخدمت تو جهان نیک یا و دیار

قطعه از حافظ خان محمد خان متخلص شمس الدین القیصر

ایک یا معنی کریم ترا دولت عمر یادار و هست

ایک یا معنی کریم ترا	گرچه جوهر کل اختیار و جود
ایم ز حکم تو روی گلشن را	در خزان خار و بهار و بهار
ایک یا معنی کریم ترا	رنگاروی کارزار و بهار
ایم ز حکم تو روی گلشن را	همه شایان پوشش یار و بهار
ایک یا معنی کریم ترا	بندگان تو بعد هزار و بهار
ایم ز حکم تو روی گلشن را	که شهنشاه ترا افتاد و بهار
ایک یا معنی کریم ترا	ز رحمت تو در انتظار و بهار
ایم ز حکم تو روی گلشن را	ز و فرما که زینب یار و بهار
ایک یا معنی کریم ترا	متر تمام خاکسار و بهار
ایم ز حکم تو روی گلشن را	مرحم خاطر نگار و بهار
ایک یا معنی کریم ترا	که ازین پیش مرز کار و بهار

قصیده از حافظ خان محمد خان شمس الدین

نوا کیست که در خفا و خشن گوید	ز برق ناله ام آتش در آشیان گیرد
عیان شود که چو باد درون نفوس	دمی اگر دم بر آتش بهمان گیرد
کند مرا همه عالم نفس بهیجا	نفس چو راه پرشاری فغان گیرد
چو جان زمره بهیج بهیجا	بهر دو دست سیاحان و بان گیرد
مرا باغ جهان بهر آن فرستاد	که تا زگی زمین این گلشن بیان گیرد
سفینه غرقم کار نامه باشد	هر آن کس که بود کار نامه بخوان گیرد
ز بسکه کرد مرا بهیج من ضحاکانی	چنان خوشم که کسی ملک صفهان گیرد
باین زمین که ز غالب بود سرمه	که بعد مرگ هم از بنده نورمان گیرد

ولی چون نت باشد این چه کشاید
 زمانه پیش و پست نشان منور
 بسی گذشت که حاجت ایستدی بهم
 ولی کنون من زار میرسد ایام
 ز بسکه فکر تو هم اوج آسمان آمد
 اسیر ملک بهادر بود که دیده از تو
 فلک غلام جهان را مطلع کان وز
 چه زور بازوی عرش که در غفلت
 چسبم وز رافشان که یکسان چسبند
 تنی کجا که ز خد مت کس از صانع زد
 کسی گفت گیش چسب درین زمانه ندید
 بعد اول عاشق امانتی که در دست
 ز کردگار بخود از پی کسان برگرفت
 ای که چون بود غادر کشی ز قلبه است
 ای که نام ترا کیز بان دل و جانم
 ای که جز به تنای تو پروا گویشم
 بیوی سایه لطف تو آمد می وای
 دو ماه گشته شهیر و درین آید
 کنون تیر او برش آفتد بود وای
 اگر در گیشد ویران فکات نجات
 شهیر طول چرا چون بخت من فرست

اگر سخن ندین تا آسمان گیرد
 بجز دانه ز خاصان و انجان گیرد
 که کاسکار مرا هیچ کاهم نگیرد
 که برگ عیش بکام دل تیران گیرد
 خوش که هیچ وزیر فلک کان گیرد
 گرفته خود بهار آنکه بوستان گیرد
 ز دهر هر چه نمنا کند جهان گیرد
 از دست گوی چو در دست جان گیرد
 که ابر گذر شش گنج شایگان گیرد
 سری کجا که ز طاعت کس سران گیرد
 ولیکه خود ز ستارگان تیران گیرد
 بهر که خواست چو خواهد و گران گیرد
 قصد که برای غم شایگان گیرد
 میان تیغ که تیغ تو در میان گیرد
 همیشه فتنه نامت زان بستان گیرد
 نشید لغز دست گران گران گیرد
 که سباز من بهار تا توان گیرد
 که از آنکس خواست انعام بستان گیرد
 که هفت خورشید زان بهر تیران گیرد
 چنان از آنکه مرا ویران بستان گیرد
 میا و خرد کسی از سخنوران گیرد

بخواه از نور خالق که با او از مدوح
 مدام رفت و نیوار غایت یارب
 ایضا
 هر که ز جرم رحمت ساقی ما برگرفت
 وصف شرابش است بهت منم قلم
 دولت کوین را بر خرد هم بگو
 خصم طریقت بود آنکه پی کسیر
 گریه هستی بود قلقل بینای می
 متع می آشام چسبیت چه در پیش
 فصل همان در خیمه گلشن بسته
 جام زونما که خواست بطریقین
 ساعی می ناگرفت در چستان زند
 و چه خوش اقبال دوست کان برکت
 دوش سو یکده زنت در بر زدم
 دست من از لطف خان خوش برگرفت
 بر دلم و پیمان بست بساقی گرس
 تازه بهای گرفت ساقی جان داد
 که به سیم در دل شب غفلت
 پیر خرد مدح شاه گفت که باید سرود
 و او که یوان جناب حضرت نواب
 آنکه سعادت بسی از قدش گرفت
 سواد عمر که آن نقش جاودان گیرد
 درین زمانه ز لطف خدا یگان گیرد

بصره و بغداد را از خط ساعی گرفت
 نال قلم صورت بال صحت گرفت
 ساغر لبه یزی هر که مکر گرفت
 پیر معان را نخست بادی بر گرفت
 جام سفالینه را خنده از آن گرفت
 واعظ نادان چرا ترک خرد گرفت
 جام شرابی ز نیم کین دل مضطرب گرفت
 کز پی آن هر گلی صورت ساغر گرفت
 عرصه بستان بهادر گل احمد گرفت
 رخت و یوار و هم روزنه گرفت
 شعله قطره جنت ساقی و در گرفت
 شرم و حیا را از اشت پود زلف گرفت
 گر بکشیدم خمی او خشم دیگر گرفت
 وادی جان فرا خود غم خشم گرفت
 ساقی من گرزدم نیک کوزه گرفت
 وز نفم جان فرا دخت داور گرفت
 آنکه خود از عدل و داد خنده بخت گرفت
 آنکه هزاران مشت از زلفش گرفت

آنکه بوسه اش بودند سپیدی را روح
 آنکه در آتش یافت می صد شکوه
 آنکه بس جان از پی آواز یافت
 آنکه بر آفرین گفت ملک متصل
 آنکه چو ناله و مادر گیتی و گریه
 آنکه بر خواند تا خطبه جایش خطیب
 آنکه بر پرچم و پرچم روزگار
 آنکه یار است تا بسند اقبال را
 آنکه بوجوه صف سخاوت تا که افشان شده
 آنکه جهان داورش نکتیست گیت
 بر سلاطین و پادشاهان و داورش

آنکه از روفتی وین پیغمبر گرفت
 آنکه ز اسکندریش پادشاهی گرفت
 آنکه فراتر از هر انبی نظر گرفت
 آنکه ز بازه برو گنبد سیه گرفت
 آنکه جهانی از خوشی از سر گرفت
 پای جرج برین پای منبر گرفت
 نقش آفاق را عدل که یو گرفت
 مستد جایش ترا ز شوکت قیصر گرفت
 خامه من نامه یوز زو گوهر گرفت
 خود بهما گیر می خسرو غلام گرفت
 تاج بخت است یک دانه و دو گرفت

الحسن و عاتیه از شیر

تا خاری زنی وصل شکر فانی شکست
 تا نگاری دل پرداخ عزیزان شکست
 مده ز رشک رخ صدیق شایان شکست
 هر که در که عالیشان نشین کرد و بد
 آنکه گردش همه چرخ هم دشمن کرد و بد
 زنگار بر رخ او رنگ نشینان شکست
 دولتی سود کند هر که سر آورد و فرو
 قدرتی آنقدر دشمن است خلق بود
 قهر او رونق جنگانه امکان شکست

سرخاوی بدلی از غم بجران شکست
 در بهاری سرور باخته سلطان شکست

بر شجاعان جهان یافت لایزال شرف
 زور نیست بفرتاب خاوندان شکست
 کیست آنکه بقوی چنگیش شایان
 شهسواری که اگر گز بگیرد و گرفت

روز ناور دسیر رستم و ستان شکست
 وین پناهی که بدیاری با نازانند
 شاه چایبکه پیشش ابرو دارند
 کجکلا اسپیکه همان گونه رخ گردانند
 چون که گوشه بر گنبد گردان شکست

سرو او تا بهستان جهان را آرا
 بهار ابد از بهکام شادان شکست
 آن چنان گرمی بازار زستان شکست
 عهد فتنه که او راست کرد حاصل
 اندر می گویند زانکه دزدان شکست
 ناشتای الم تزلزل آسان شکست

بسکه نیز نیست ملولانه بهرگاه شهیر
 تا صید است برین بارگاه از راه شهیر
 داشتی صد الم و وق من کا به شهیر
 رفته ارشاد که آن بند دوگاه شهیر
 هم نه کا غنچه در و هم نه قلبان شکست

آنکه عالم همه منقاد خدا وانی تست
 آنکه این همه شرافت فروغی تست
 علم هر چیز تو ناخواند و همانی تست
 در س فرمای که عالم بیستی تست
 تا خاری ارشاد تو همان شکست

این شهید است که بر تو حق خدمت دارد
 این شهید است که از تو طلبه را خواند
 این شهید است که بر تو کس بر آورد
 این شهید است که خواهی که خواند اگر تواند
 که قدم در کف از باب صفایان شکست

تا بگردش چو دست سپهر باد
کامیاب گشت باد جهان سراسر باد
تا بیست نیکو نام علی اهل فضل
تو بگفتن بگوشتن دهشت شکریه
طلوعی به شکر در شکرستان گشته

قصیده قاضی ذوالفقار علی بلگرامی متخلص ذوالفقار

هر چه در عشق دل رنجور شد رنجور باد
چشم من خونبار باد و زخم دل ناسور باد
برسد کوه و میان و شربت و شر عاشقی
دست من قرا و دول مجنون زبان تصور باد
زان تجلی که در پیش میکند بهشتی را
سینه من وادی ایمن دل من طور باد
و سیدم سیرزم از اندیشه عین الکمال
فقر من بهمان ز چشم قصه و غم غور باد
خستگان شام که حسرتش بر سر گریه
از سر شوریده مانی توان باد و ر باد
سرمه ریخته دارد با من این چرخ کبود
انگلی دل و دل من حریف کافور باد
زان می صافی که در جام انار می سیج بود
شید و جامه و خرم و ایریق من محمود باد
این دل بجا میسم در مرزای عاشقی
چنگل شبنم از غم را صدوه و عشق غور باد
شاد و نظم دل آرا را نمان آراستم
حسن آل اودیه و المی و المی استور باد
صاحب انصاف و مقبول باد این بیرون
قد و امان سخن را حسن آن منظور باد
در شنای خالق و نعت رسول آل او
همیت من تا منم اندر جهان محصور باد
آنکه از آل حبیب افتخار محبت است
رایت او هر کجا و آرد و منصور باد
آفتاب دین امیر الملک فخر کائنات
دوستش در کامرانی و دشمنش غور باد
خان و خاقان سده او را چین فرسادم
فلک من استانش قصه و غم غور باد
جز بد را می جهان پرور نیاز و سباده
تا زانو تا ملک عالم هست بر محمود باد
آسمان را رفعتی از شان او باد و انصیب
ماه لاریش ایوانش ضیاء نور باد

کتابش مطارد زهره بر شام و صبح
نغمه سنج نرم گامش با وف و طهور باد
گنج او باد انجور در عالم بود نقد روان
کیا ساز فلک بر گنج او گنجور باد
با و گرد او سپایش همچو انجم به شمار
بهر سالایش ترک آسمان با مور باد
سعد اکبر او در ایوان او قاضی القضاات
در سعادت بیشتر از بیشتر مشهور باد
گرد بر گرد و شبت نشین به ناما محسوس
پاسان هست روی گردون باد و شور باد
تا که در فرماندهی در عالم از عدل و کرم
جوهر اول با هر ملک او دستور باد
جمداد و در امر دنیا شد سزای آفرین
سعی او در امر دین حق همشکور باد
با و بدش جوهر تیغ زبان ذوالفقار
همد عای دولت او بر دلش مسطور باد
دوستانش را شب و دیو و کور باد و بچر
و شمشیر روز و روشن چون شمشیر بچر باد
صروف جان دوستانش تا قیامت نوش باد
جان دشمن هر فنش عقرب و زنبور باد
دوستان او سزای آفرین سینه شمار
و شمن و لائق نفس دین نامحسور باد

قصیده از منشی محمد جعفر متخلص بزمر

سحر که خواب گران رفت و دست زخت شمار
بر و کشاد و در فیض دولت بیدار
وزید نواز آینه طرب فطالیه نیز
بنفشه جان فرح انگیز باد و گلزار
چو آن جمیل که خیمه شیشه از بر دست
نشست باغش با فروزین تاب غدار
شدند غرق بحر اخضرش مثال حباب
ستارگان فلک از ثوابت و ستار
گرفت زابرت با شمع صبح باریک
بفرق این زمین شمع شمع از انوار
بگوش گوشت شگفتن نمود و گلشن
زخیل خیل صبا و قهر چمن از ازار
برهمنان طاعت و بریده خوان گشتند
رجوع کرده بخت فتنه لب از گزار
نوی مرغ و هوا و چمن بود و فرو
طوافی بد باغ و زول شکیب قرار

صفا گری بنگانه صبح زدند
سجود بی عشرت لوزم چو شان
سجودین زرقه شوق چو کشتاف
قدم زدم بدو نشن شعر چو دیدم
در ویزه ای هر گلی بصد بر سک
ستاده بر لب چهره و دست قدم
بیان بکف الدانی گلگونان
لباس بود قدین در برگی از هر نوع
غریب چرخ فکر چو دست نه گفت
که چون چنین روش نه برده بود
به صفت گل چوین خوش فتنه
دلکشاده چوین که گویی باش
بر آمد از شفق چرخ آلمان چو رسید
نگه ز خط شعاعی و دیده تاریخ عور
هماندم از دلبستان تار چو رسید
خیال شد بقدم و دست به چو پال
سرور و طبع ساقیا سرست گروم
می کرد و صفت باز که چه بجانیت
می می که طلب کند ز بهر خراج
چه دانی که گم و بخت نه نسیم
چو لعل که ستانند روشنای فلکنا

ناله که قتل میا بخت شمار
که که دلی را نعام جمع با و کمار
شیم سبیل و چنان خیال کمال
که میکشند هم از دور و انتظار
هزار دیده برده داشتند نگار
تمام شوق و نای پای بوس نگار
هر یکام لب با و خوش و شکار
ز رنگ و بوی سر صفت چوین و نگار
ز بار که دیدن در آمد از نگار
بشان باغ سر اسر و انتظار انتظار
در صفت و نای نگار و ترانه نگار
بود که باز کشاید که ز غنچه کمار
چنانکه خوش طبعی ظهور نو را ز نگار
چنانکه از سر کعبه رسد به انتظار
ز تاب عکس رخ آفتاب آینه نگار
کز و شکسته شود رنگ بر رخ نگار
کدنی و رنگینی یکدو جام و مشکوار
بطع شرب نماید ز مرغ چوین و نگار
سج که باج ستانند ز قوی ابرار
ذوق درد کش او میکش نیر شمار
ز تاب جمع جهاش بوارق انوار

بنفشه گون قدیمی جز ز آتش رنگ
شدم ملک اغافل خدای را در یاب
که است گروم در سبزه آرزو بولیم
خجسته شاه جهان بیکساید و دلخواب
ز بس که نقش داشت چنان بر هام
کز رنگی بسداید و داش که در یاب
ز عطری باشی خالق عیم او مالد به
بیوی او گل و بلبل هم در آفرید
نظر معالمت خیاره خجسته و دخت
بجای خود دست مبارکش تسلیم
پاس او ز سر دخت گلی در چشم
نسیم لطف می آورد زمانه در گریه
بلند بر نیمه نواب قدردان سخن
معین شرح محمد بود عدا صدفی
خجسته خان بهادر که تیغ رانی او
مار کار و یا صحت ز حسن اقبالش

چنانکه شعله آفتاب شب تار
دل خراب من از لطف ساغر شکار
طریق مدحت تو شباهت ستوده شعار
که بجا کریش بسته است بی انکار
همه ریختنش رفت آبروی بخار
خیال را سر و دوشش هم است بی قرار
بهر خود کف افسوس خوشتر عطار
نسیم آتشش گرز و سوز گلزار
عروج پایش از دیده اولی الالباب
زمانه آنچه بخت داشت ز اندک بسیار
کند مردم اگر میل به مزار مزار
و ما دم از شجره و گل گشته از بار
گزیده سید فرخ بد و دمان سدار
حسن بخلق حسن کوه در جلال و قار
کند بچشم ز جان عدا و نصیب هزار
درای قدر شناسش نظم ملک دار

زهی خجسته خصال دستوده الطوار

سخا شعار و مروت دثار و عدل دار

نهال قدر تر از بر سایه فزین کند
چه دانی است که سر از دله کویشد
چو بزمه ز اطللس سیر سپهر لیل فزیند
نیجه که بود و در شیشه افکار به
گماشت چرخین خلد و دیده انکار

بسان نور و صبر و استقامت کجای گزشت
 حوسه از تو گریزان بگوش که خزید
 شمع غیبت ز روی تو هر ماه گرفت
 ز غیبت چه حدیست آورم که باکم سپهر
 بدشتی این تو باز نشناسند
 بدشتی آنکه ز غل حایثت برگرفت
 چه پیران و ستمگوست خادمت بدین
 غم از این جهان است شعاع تیغیت
 جمید کجایی در نهانیش از شوخی
 صبا خرام خود و یکد و خرامیدن
 جلوه گاه تماشا چشم هر بین
 بروز زدم که حشر صفت بر انگیزی
 با من و نظیر من شمع بنوازند
 ز شور صور دم گز نای و طرب کوس
 تو نشان طوطی خون گزنگان نکرند
 نهنگ گیسو شکر شکل آرد باخیزد
 و آن زخم غنک بلان به یک خصم
 زمین ز جای بجنبد فلک بجای ماند
 شکر کدب و دیای خون بهایشال
 نوین شمع سرالضری آیت و پیش
 ز مهری بید برای گهر شمس سخن

خود از گداز بگرفت پیش کشید
 لالی که بگفت داد لکیم است
 ز قیض روح قدس نادر و طیش
 صدای صیحت سخای تو شنید
 شمعان برای وزیران بر گزید
 جلال باد شمعارت و قمار باد و تار

ایضا

ز غلب لب نوا سنج بوستان سخن
 بر ج صحبت اغیار که در سخن است
 خفان خفان و طعن و طعن است
 مرز آب گهرین بید و ناس
 به این جهان که نیاید زنی شایسته
 کمال محبت را بجانم و تو کوئی
 جند و شوخی و سخن بگری دل
 ز روی لفظ نوا هم صورت سخن
 فروغ غایتش به و نور جان کنده
 کجا مایه اوراک و معیت است
 سلسلک سلسلک لالی به کرم
 کجا بدست تمام عدالت الوسیه
 بنوع نوع قماش بدست نوال
 کجا بدیده نقاد و نقاد خانه

بیدیده دیده و تعین نگه نگه حسین
 بی بی بزرگ ستم خون ناب بگر
 بصدور انجمنی من نیامد ستم کسی
 اکنون بشوید محسن و غمزه الفاظ
 بل فیض خرد و حسن و حسن بر با
 که برای تماشا می حسن و در چشم
 بدین حکمت الفاظ نادر و شیرین
 سیر زنگ یا حیر و نفوذ و لکش
 بدین لطافت ترکیب لذت مضمون
 غلط غلط هر نفییم بود قدر شناس
 سخن بزنده کسان زنده می توان کرد
 بهر زمانه کند گل برنگ تازه سخن
 نشان بحضرت نواب سید بطالع
 بهما جناب طاعت من گوی نمی رنج
 امیر ملک سیادت که فکرش گوی
 معنی خیر خلاق که بحر طبعش
 چه هم خطاب بود بلکه ز صداقت می
 بحسن خلق گرش تازیان حسن خوان
 ستوده خان بهادر و هم سلم جلال
 بطاعت ز کلمه ای و ن خطاب به برزش
 بطاعتی که بود آب و در کان سخن

این خط و کتابت
 از خط و کتابت
 است و در این خط
 و کتابت
 و در این خط
 و کتابت

که در این خط
 و کتابت

یک نگاه تو ای خوش خلقان سخن
 خدای انظر به بلبلان بر رخ گل
 کشاد چون گرد زلف شاه محبوب
 مرا چه باک ز گرگان حریف گیر توئی
 نوی گرفت از فیض طبع و نبوت
 طبع و نبوت مضمون بکافه و طبع
 عقیق و لعل از زرافه فتا بگرد
 کشنده شد ز حنظل خنجران سخن
 اگر بکشد تو سنجید و در تر از عقل
 مباد زان سخن خون دل بیاج و بند
 سخن نابل سخن گنج سینه لک زیند
 بهر معدن است خیره دیده حاسد
 فلک فلک بر زمین بار و آب جوانی
 چه بیم عدل تو در جلدش سرایت کرد
 در دگر سینه ششی چون قباب تنگ
 قران زهره و جریس مثل آرنده
 سخن بود در امان میا من است
 بزخم تیغ نگاهی بگر بخون نه شد
 پرویزش نشانده فلک بر زمین
 بمان زلف شکر حسن استعاره کنند
 مضرتی نه به عیب جوئی حاسد
 رفت تر ز فلک سنگ آستان سخن
 بهار گل مخاطب بود و شنیدن سخن
 فصاحت تو و صد صد لسان سخن
 شبان کله عالم نم شبان سخن
 چو ارض از رشحات فلک ان سخن
 کشی بچله اندیش چون کمان سخن
 بلاغت تو گرا شایه و کمان سخن
 کند چو لطف تو شیرین بهر دان سخن
 سبک بوزن جلد بلبلان سخن
 بهر کجا تو علم بر کنی سخنان سخن
 در انجمن چو نفی مستقل ضمان سخن
 بقدر چشم تو فریبتن توان سخن
 ز آتشین حرکت خیزد از روان سخن
 بخنده خون نکند شاخ و خیزان سخن
 فراخی کرم و امن گمان سخن
 طبیعت مصرایه چو بر قران سخن
 چنانکه اسم سخن سخن در امان سخن
 زنی چو خنجر اندیشه بر فسان سخن
 بود مدح تو با نیت چون کمان سخن
 کشی چو غار رخسار آرم ان سخن
 بقدر دیده تو باشی چو چرخان سخن

سخن بکوان نوالهت لعل حمانی است	شدی ببل غایت چو میران سخن
بفتح لعله مازندران حس بیان	شدی چو ستم و ستان بختوان سخن
ز شاوین نسون دخت مستوان برون	شدی و تیغ زبان گز تو گوهر کان سخن
زیاد و صفت بلبل نو بچان محاسن	نیز اگر نه اندیشه نره بان سخن
بجز تو کس کجی بچ دست بازو بگر	کنده میوز و دیای سبک ان سخن
رسد و فکر بشیخ و قار و ملکیت	ز بار چو شکستین رود بیان سخن
ز لطف باز نماند بان بجان رفتن	اگر با لطف غشی دم روان سخن
ز موی سیاهی جو و عطا نصیبی ده	که بند بند شکسته ست سخنان سخن
نماند گشتای خسرو سر بر کرم	بکاو کاو و جگر گشتان سخن
بر پیش دخت ای شهسوار عشق	تصور ناطقه و زرد و مرغان سخن
شست ز مهری از قدر و ایت صفتی	که بر جناب تو آمد نور بان سخن
در پنج چشم تو چو نیل بان کردن	رخون ناب خنجر بایر مان سخن
قصود ناطقه جوید و دعا کردن	کنون که قافیه یک سستان سخن
بست قدر تو باشی بخت است اقبال	بدر مان زبان و بدر مان سخن

ایضا از کلام زهری

سهر لبیل نغمه خوان گز	فدائی گلستان سخن
مثال چمن از نسیم بار	گرفته ستاد نق مکان سخن
دو دین با نصاب آقا ز کرد	ز چهر سینه دل بر فغان سخن
سبیل چو عهد قران با بهار	بسو آمد اینک زبان سخن
قدیم رسد بفرخنده شتر و به	نشان بقا و بهسان سخن
چو آب و صفت آتش نماند	بجان تاب برقی جهان سخن

دل خوبرویان نهان بپیرند	بهر غمزد ناول بسان سخن
چو جادو و چشم بستان تران	چه جادوی تو امان سخن
نهان غار دست چو شکر دان	چه گزیت سحر عیان سخن
بفرمان دل ز ادبیت شکن	پرستار روی بیت سخن
جنود معالی طبع اندرون	بو خواجه شمع نشان سخن
چو مریم بهر زکته زاید سیج	چو طبع هم رسد بپیان سخن
رسانم کجاست سخن آفرین	بگویم چو باز نمان سخن
بیدار جهان رشک ای کینه	مرا سر مه از سر مه ان سخن
سحر غمهاست گفد باز بان	ببادار شوم حکم ان سخن
ز غم و زشت از ذوق سخن چنان	که شد خانه دل او ان سخن
سبارک سر رم گوی با صند نیاز	سر پای سرو چان سخن
زافسون جادو و کرم خار بند	بپیران گلستان سخن
فروزم چه رشک و شید شمع	کنم که زرب او ان سخن
بالفاظ شیرین بیدار ایش	فرستم بهر نرم خوان سخن
زیران بگرفت بلفتن چه و دو	چو صفت منم نو جوان سخن
الای خیال سر ز صند	چه لای تو بر اخطیان سخن
گرفتم که از عرض چو عتسم	فرو دی بخود می و شان سخن
ولی بر حق آب روی اوب	باقش روی خان مان سخن
ندانی بکام که بس گرم گرم	برو عن نشاد و صفت نان سخن
بپندار میوهوش تو ان شدن	ز زدی که بر اخسان سخن
شنیدی که شاه صبر نوال	ترا نیز شد در میان سخن

چو سبیل
چو سبیل

طالب کرد شعرت بی تدبیر	که از تو بهانه نشان سخن
فرد سال طبع بیاورنای	گویه بی گستان سخن
قواش کن بشکر از دشمن	که بر نامه است نه دشمن سخن
موش و ماش بیا گاه هست	چنان کند تازه زبان سخن
مش و گیسو آن را و کجاست	مزن کن و در مان سخن
فصلی تصویر عیالش خیال	هر بار رنید سر و زبان سخن
و از شای و جنت شمشادش	زبان قسم در جهان سخن
روانی و نقش لوح قبول	که تازه بگلشن بیان سخن
و بر فلک و قف گل همیشه	کسی تیر از پوستان سخن
ایالت شبنم گل گشتش	دل تازه در شعور آن سخن
نواکت بقطره شبنم شنب	بسجد بگو که این سخن
همای بلاغت بام نرسال	سخن کند ز شایان سخن
نیمی جفا گاه هست یاد رس	باصاف و شیه و آن سخن
رخ از سر منی بهر طبع	و قیصر بن جیستان سخن
و درق بیز و روح سخن و شایان	شیر و دود و زبان سخن
رویت توانش چو بند تمام	ز جمل بسلدرستان سخن
از بی سخن هیچ شایان نشان	خدیو ترن پاسبان سخن
نشا اول غرقه خون تاب	بقدر سخن که مر آن سخن
نوی بخش باغ سخن با قسم	که گفتش توان باغبان سخن
و حیدر زانه با اصاف و زاد	بهت گرم قدم در آن سخن
الف بر زمین هر زمان بکشد	بخوش فکرش کاره آن سخن

بشاخ قلم از نسیم خیال	و مانع گل از روان سخن
و ضامت و سر مکتوب دل	فرخ رخ مخ زیر قان سخن
امیر جلالت زمین و وقار	طبع بلند آسمان سخن
لب جان تو از دشمن چو زبان	و کعبه بر دهر عطران سخن
اندک لای محش بازش قلم	نسج داور قلب باطن سخن
چشمه سخور که بر حرف او	سپاسنا بود در کمان سخن
هر دو چو کز رخت فکرش	ز گردون و نسیم آستان سخن
بمانا چو ذکر فصاحت کند	بندرت ترا آید زبان سخن
ادب بر جنابش با چراغ سخن	چین سوخته با نور آن سخن
مرا دل آرزو مند در	و مانع سر عطف آن سخن
یکانه خداوند و الاشکوه	باغیشت کشورستان سخن
رخه انجام فکرش بهر رود	بیان از دشمن چون بیان سخن
اولو العزم نصرت و چه سر	بیاد آوردش سنگان سخن
نیشید بخور بهر رعب	به پیشش نخل دستان سخن
مظفر بر م حالات سران	با نیش و رایه زبان سخن
لغون کشن عارض دلبری	بصدح حبس دستان سخن
کست سر مرده اند گوی هزار	ز گل گرزند و استان سخن
سر گزشت در زخمه حرف گیر	باصاف و بی شایان سخن
یکایک کند مرغ دلهامکار	بزه برکت چون کمان سخن
درود دگر قدره ای مستراح	جزا و رانه اندر کمان سخن
مگویت توان داد دل شای	چو طبعش کشاید و کمان سخن

بشاخ قلم از نسیم خیال
فرخ رخ مخ زیر قان سخن
طبع بلند آسمان سخن
و کعبه بر دهر عطران سخن
نسج داور قلب باطن سخن
سپاسنا بود در کمان سخن
ز گردون و نسیم آستان سخن
بندرت ترا آید زبان سخن
چین سوخته با نور آن سخن
و مانع سر عطف آن سخن
باغیشت کشورستان سخن
بیان از دشمن چون بیان سخن
بیاد آوردش سنگان سخن
به پیشش نخل دستان سخن
با نیش و رایه زبان سخن
بصدح حبس دستان سخن
ز گل گرزند و استان سخن
باصاف و بی شایان سخن
بزه برکت چون کمان سخن
جزا و رانه اندر کمان سخن
چو طبعش کشاید و کمان سخن

علامت فرید مذاق نیت	زبان گرو چو در دمان سخن
مادر دمام خرد و فکرتش	سبک بار گران سخن
ورود و جگر شد قسیم زخم	علم گرو هر جاستان سخن
صواب خرد بر لب جوی عدل	خوشش گفت سرو توان سخن
و باغ سودان بهر پرز	ز شمعش چو نیزه و دکان سخن
یک شب به غم سخن بر زبان	به خوش زبان بهر سخن
قله خط خطا فسون بر کشد	زبانش چو گیسو قران سخن
حریف زبان آشنا خالیش	چو مایه بحر روان سخن
سخن گوی و انا که نه انصاف دل	و به قدر من در امان سخن
نگار خون کند حرف و خوش زب	چو تیغ مسلم برسان سخن
خداوند سبک از راه سخن	ز تابد بهر دشت گمان سخن
اثاثه دوی نوایان فضل	جمال رخ آرمایان سخن
نیستی بهمان نوای شال	که شد کاکلی می زبان سخن
بر اخلاص کاوس حسن فکر	گرفت است مازندران سخن
هر آینه رستم نگویم سپهر	که کرد دست علی مفتخران سخن
امام سخن پوران در جهان	تیغ زبان گویگان سخن
و بهر مویایی بحکم گرم	اگر بشکند استخوان سخن
رسیده بشرح و قافیه خیال	که گیسو تار بیان سخن
دل آویز چون زلف نظیر او	به ام آرد زیر کان سخن
ار که نشین شکوه و گرم	بود رستم بهستان سخن
آب من و سطلاب جهان	باقبال شاه جهان سخن

د
ر
م
ا
م
خ
ر
د
ف
ک
ر
ش
و
ر
و
د
ا
ر
ج
گ
ر
ش
د
ق
س
ی
م
ز
خ
م
ص
و
ا
ب
خ
ر
د
ب
ر
ل
ب
ج
و
ی
ع
د
ل
و
ب
ا
غ
س
و
د
ا
ن
ب
ه
ر
پ
ر
ز
ی
ک
ش
ب
ه
غ
م
خ
ن
ب
ر
ز
ب
ا
ن
ق
ل
ه
خ
ط
خ
ط
ا
ف
س
و
ن
ب
ر
ک
ش
د
ح
ر
ی
ف
ز
ب
ا
ن
ا
ش
ن
ا
خ
ا
ل
ی
ش
خ
ن
گ
و
ی
و
ا
ن
ا
ک
ه
ن
ا
ن
ص
ا
ف
د
ل
ن
گ
ا
ر
خ
و
ن
ک
ن
د
ح
ر
ف
و
خ
و
ش
ز
ب
خ
د
ا
و
ن
د
س
ب
ک
ا
ز
ر
ا
ه
خ
ن
ا
ث
ا
ث
ه
د
و
ی
ن
و
ا
ی
ا
ن
ف
ض
ل
ن
ی
س
ت
ی
ب
ه
م
ا
ن
ن
و
ا
ی
ش
ا
ل
ب
ر
ا
خ
ل
ا
ص
ک
ا
و
س
ح
س
ن
ف
ک
ر
ه
ر
آ
ی
ن
ه
ر
س
ت
م
ن
گ
و
ی
م
س
پ
ه
ر
ا
م
ا
م
خ
ن
پ
و
ر
ا
ن
د
ر
ج
ه
ا
ن
و
ب
ه
ر
م
و
ی
ا
ی
ب
ح
ک
م
گ
ر
م
ر
س
ی
د
ه
ب
ش
ر
ح
و
ق
ا
ف
ی
ه
خ
ی
ا
ل
د
ل
آ
و
ی
ز
چ
و
ن
ز
ل
ف
ن
ظ
ی
ر
ا
و
ا
ر
ک
ه
ن
ش
ی
ن
ش
ک
و
ه
و
گ
ر
م
آ
ب
م
ن
و
س
ط
ل
ا
ب
ج
ه
ا
ن

امید مرا غازه از بهر شتر	فهی همت نکست دان سخن
قرینم لبان غلیبه	بجود قزل ارسلان سخن
بیهوشم بهر دشت	زوریای معنی و کان سخن
اگر نقد چشمش بر یک	نباشم من از لور یان سخن
لسان من آمد بهر چشم قصیر	و عاسیه هم از لسان سخن
همایون بطالع خدا و روش	باقبال تادیر مان سخن

قصیده از کلام محمد عباس رفعت ابن شیخ احمد بیضا

عجدهم چون مهر رخ بنمود و لدا شکیل	بردهوش و عقل را از غم نه چشم کبیل
در تنم زلفش بهر امان جان نشیند	وزادای تیغ چشمت صد دل مقنون قیل
بلبل طبعم کشد گر یک عقیق روح بخش	در زمان چون از دم عیسی شفا یاب علیل
یا در وی دلبر شیرین کلام و گلبدن	بچو مدح پور انور جنگ و طبعم نذیل
میر صدیق احسن خان آنکه بهر شاه و بخت	در بر قدر و فرشت آن وکیل و آن کفیل
شوق شود قلب حسودش بیکیان در چشمش	گر کشد خنکش بچو لا سگاه بیجا یک صیل
آب لطفش آبیار گلشن و لهای خلق	بچو آب آبر و اقزای شط سبیل
که شود وصف سخاوت از زبان شاهان	رو بروی بود عادت میشد و حاتم کبیل
صیت عدلت استخوان گرفت عالم را گرفت	از دیار هند تا اقصای شهر را وکیل
عظمت شان تو ظاهر در جهان چون آفتاب	روزر و دشمن را جزا می کس می خواهد دلیل
و دستانت همچنان احتشام و جاه و فر	دشمنانت در جهان خوار و پریشان دلیل
سور را رستم تماشیه افکار و یادلا	استانت اهل چوهر را بود ظل ظلیل
شخص بذل سکران تو ز عالی هست	سوی دولت از برای مخلصان آمد دلیل

در
م
ا
م
خ
ر
د
ف
ک
ر
ش
و
ر
و
د
ا
ر
ج
گ
ر
ش
د
ق
س
ی
م
ز
خ
م
ص
و
ا
ب
خ
ر
د
ب
ر
ل
ب
ج
و
ی
ع
د
ل
و
ب
ا
غ
س
و
د
ا
ن
ب
ه
ر
پ
ر
ز
ی
ک
ش
ب
ه
غ
م
خ
ن
ب
ر
ز
ب
ا
ن
ق
ل
ه
خ
ط
خ
ط
ا
ف
س
و
ن
ب
ر
ک
ش
د
ح
ر
ی
ف
ز
ب
ا
ن
ا
ش
ن
ا
خ
ا
ل
ی
ش
خ
ن
گ
و
ی
و
ا
ن
ا
ک
ه
ن
ا
ن
ص
ا
ف
د
ل
ن
گ
ا
ر
خ
و
ن
ک
ن
د
ح
ر
ف
و
خ
و
ش
ز
ب
خ
د
ا
و
ن
د
س
ب
ک
ا
ز
ر
ا
ه
خ
ن
ا
ث
ا
ث
ه
د
و
ی
ن
و
ا
ی
ا
ن
ف
ض
ل
ن
ی
س
ت
ی
ب
ه
م
ا
ن
ن
و
ا
ی
ش
ا
ل
ب
ر
ا
خ
ل
ا
ص
ک
ا
و
س
ح
س
ن
ف
ک
ر
ه
ر
آ
ی
ن
ه
ر
س
ت
م
ن
گ
و
ی
م
س
پ
ه
ر
ا
م
ا
م
خ
ن
پ
و
ر
ا
ن
د
ر
ج
ه
ا
ن
و
ب
ه
ر
م
و
ی
ا
ی
ب
ح
ک
م
گ
ر
م
ر
س
ی
د
ه
ب
ش
ر
ح
و
ق
ا
ف
ی
ه
خ
ی
ا
ل
د
ل
آ
و
ی
ز
چ
و
ن
ز
ل
ف
ن
ظ
ی
ر
ا
و
ا
ر
ک
ه
ن
ش
ی
ن
ش
ک
و
ه
و
گ
ر
م
آ
ب
م
ن
و
س
ط
ل
ا
ب
ج
ه
ا
ن

پیش درگاه جلالت شان کجوان بپوشد
جنبه پای نوالی قطره آسار و نعل

زیب فرق خادمانت باد تاج مختار
راس اعدایت بود مجروح از ضرب صیل

قطعه تنبیه عید از ثاقب

ایستمد الهام و پیل	جاست هر دم مزید باشد
سر رشته عمر و دولت تو	چون عمر قصر ندید باشد
هر شب باد اشوب برانت	هر روز تور و زعید باشد
هر آرزوی دل که داره	از فضل خدا پدید باشد
ثاقب خواند و عابیزمت	جشن عیدت سعید باشد

ایضامست

ای مایه افتخار و مدوح ز من	نامت نامی بد هر چند حق حسن
روز عیدت بود مبارک تا بود	باشد خوشی و قدرت دشمن

ایضامست

خورشید پر فضل و گردون گاه	نواب امیر یک و هم والاه
پیوست بود طبع ملک انبیا	بادت افزون بیست و نوا

تنبیه از تنگ طبع حافظ خان محمد خان شهر سلیمان

محمد ز عالم غیب این نوا بگو شمرود	که فردا بپای تو خدگان که عید آمد
یکی چهارچرخ روزگار شسته شد فوت	دو صد بهار چاشمش هر دم عید آمد
چشم صبح که جان کردش آرزو بدید	چه عید عید که می بستاند عید آمد

چه را و قی که از نوشها و مید رسید
ز بس که جان بی این روز و الی پدید
از آنچه بر رخ و الم در رسید جلوه نمود
کنون بجز و سعادت مران جهان عید
غریب جلوه فروشی حضور و الا جاه
امیر ملک بهار بود که از هر جا
فر از قصر جلالتش فرو و بدید نگاه
بعد اوست چو هر روز باشد عید
بود بسم شریعت ابو حنیفه وقت
چو اوست ز آل رسول من و بطیعتش
بلت بارگما هر امبار کبار
بدان ادا که بدور کسی نیامده بود
ز سر چه عید که اندر کنارشان شکوه
چگونگی که چه عید است بان که عید
چه عید ای چو تو چشم کسی ندید رسید
عظیم سستی بود که در بر تو بود
چه دولتیکه جهان بهر رو دیدند
ز گرد آمدن عالمی چه می پرسند
هزار عید بهر منی که هر شهید ترا
دام برورت از عیدها فوید آمد

سلامت دو خداوند را و گان با دا
کز ان یکیت سعید و دگر رشید آمد

عید عید عید
عید عید عید
عید عید عید

قطعه تنیث عیسی از شهر

سیدی حسن خان بسا در که گفت تست
دایم بسر عالم گمشد باش و ز افشان

در بزم که قمر نگاه تو منسان دار
باز وی علمای تو است کیم کشتی
البر و من کشتن او تاب نیاور
با تشجب لطف تو ما را امل افرا
ای بهر و در کشتن لطفش گل و صفتش
هم نقشش نشانش به کار و گرانیز
با برکشش گر چه مقابل توان شد
ز ادب به قیامت بودای طریقتش
عیدست که افشان ثنات کویتی
عید آمده ای آفرین طبعش به یالیز
در مدح تو و جایزه مدح تو خالق
تا عید که شهر بهر خشک هوای
در جایزه نظم بهر یغی و تحسین
و تنیث عید فشانم که مدح
هر نخل گلستان و عای تو و عکارت

نخل شری باش و لبش بود و غالب
چند اندک شریش بهر شری افشان

ذیل خاتمه نگارستان سخن

منفی میاد اول کسی که تضمین سپان در قطع غزل طرح انداخت میرزا محمد فیاضی مخلص است بهر کوی
سید عالم شب بیا و تربت حافظ قدس است
بعد و شعرای دیگر است خامه را وین وادی جولان دادند بلبل گوید
بلبل چون حرفت بزم زندان شد بخوان طلب
الایه ایها الساقی ادر کاسا و ناولها
و کمال خجندی گفت

بر روی دل عشاق کمال از سخن خوب
گرفته بقا چون خط از آب بقا یافت
تو میر نظام علی آزاد و مکرانی بهر مدارت بسیار از کلام ساخته تضمین نموده و گوئی بهر
از صاحبان این فن بر بوده ابیات چند و غیب ایراد کرده میشود میفرمایند
خوبان عمل فتنه زد و دیوان تو یابند
از مکران تو شد باز و گرفتاری دل
که ما و عاشق ز لای و کازاری است
پادشاه کامران تو از کدایان عار داشت
بلبل بر یک گل خوشش را که در منقار داشت
آن سیه چرده که شش بی عالم با داشت
قبول کرد و بجان بر سخن که جان با داشت
که از انقاس خوشش بودی کسی می آید
که از انقاس خوشش بودی کسی می آید
حافظ ازین بر اندک که خوشش بود

بند و طلعت آن باش که آبی دارد
 گفتم بر خیز که آن خشم و شیرین آمد
 بلال عید بد و رقیح اشارت کرد
 دست مشاطه چه بالطف خدا داد کند
 باین امید که آن شسوار سوار آید
 چرا که حافظ ازین راه رفت و غلغله شد
 که موسی طرب عیش و نای و نوش آید
 هر کس شنید گفت ایستاد و رفت اهل
 آنچه استاد ازل گفت همان میگویم
 ز هر چه رنگ تعلق پذیر و آزادم
 بنده عشقم و از هر دو جهان آزادم
 خاک میبوسم و حد قدش میخواهم
 اما بجان و دل زرقیان خسته دم
 بر منتهای همت خود کامران شدم
 صبا بیا ز شیمی ز خاک شیرازم
 خوشتر از قمری و جام چه خواهد بود
 کتان ماه بشب تاب می بافتند
 مار ازین گیاه ضعیف این گمان نبود
 یک آفتابی با مزه یک عالم شناسست
 آوازه بر گزید اینی باین سنده
 تنبیه ملاحظه و اوین شمشاد است که بسیار است که با هم شعری معاصرین دیگر
 متقدمین بعض مضامین بسیار یکدیگر واقع میشود و این داخل تواریست و سوره چنانکه علی

بند و طلعت آن باش که آبی دارد
 گفتم بر خیز که آن خشم و شیرین آمد
 بلال عید بد و رقیح اشارت کرد
 دست مشاطه چه بالطف خدا داد کند
 باین امید که آن شسوار سوار آید
 چرا که حافظ ازین راه رفت و غلغله شد
 که موسی طرب عیش و نای و نوش آید
 هر کس شنید گفت ایستاد و رفت اهل
 آنچه استاد ازل گفت همان میگویم
 ز هر چه رنگ تعلق پذیر و آزادم
 بنده عشقم و از هر دو جهان آزادم
 خاک میبوسم و حد قدش میخواهم
 اما بجان و دل زرقیان خسته دم
 بر منتهای همت خود کامران شدم
 صبا بیا ز شیمی ز خاک شیرازم
 خوشتر از قمری و جام چه خواهد بود
 کتان ماه بشب تاب می بافتند
 مار ازین گیاه ضعیف این گمان نبود
 یک آفتابی با مزه یک عالم شناسست
 آوازه بر گزید اینی باین سنده
 تنبیه ملاحظه و اوین شمشاد است که بسیار است که با هم شعری معاصرین دیگر
 متقدمین بعض مضامین بسیار یکدیگر واقع میشود و این داخل تواریست و سوره چنانکه علی

معانی و بیان بدان تصریح کرده اند اگر کسی بظن تفسیرش بنگرد و شاعر را از تواری و مضامین غالی یابد
 میرزا و از جمله جزوی از اشعار تواری و فرام آورده چند بیت از آن بر سبیل شهادت می نویسد و گفته
 بستم دل سیران بجاگزید از تواری
 بکمالی و چشمش حشم بلا نشسته
 صائب گوید
 بکمالی و چشمش حشم بلا نشسته
 چو قبیله گردایی همه جا بجا نشسته
 بنانی گوید
 قضا که بر لب او خط انگبین دارد
 برای کشتن بن نه در نگین دارد
 صائب گوید
 امید جان شیرین و شستم ز لعل سیرایش
 ندانم که از خطا قدم در نه در نگین دارد
 میر سبزه گوید
 دم و الپسین ز لیا بهین ترانه دم زد
 که بجز به محبت پیر از پیر گرفت
 نقی گوید
 چه غم ز قرب دشمن که محبت بلعنا
 بکشاکش نهانی پیر از پیر بر آرد
 سلیم گوید
 شوق رویش چه کس را بغری دارد
 سبب نیست جلای وطن آیین را
 کلیم گوید
 چند ده خانا ش آتش فتنه از پرتو تو
 زین ستم آمده در فکر جلای وطنست
 سلیم گوید
 چون کشم با گران غم دوری از ضعف
 تنگ خود توانم ز رخت بردارم
 کلیم گوید
 ز ناتوانی خود این نقد ز خبر دارم
 که از رخت توانم که دیده بردارم

سپید گفته
 نیست هر که بیارایم
 بهر که نوشته دارد
 سپید گفته
 نیست جوهر کربشیر و قشیر
 رقم نقل جهانی است که خورشید است
 سپید گفته
 کمر از چرخ مشرق و دین من روشنی داد
 کشت بهای سیاه بروی پوست نهاده
 سپید گفته
 و اعطای گوید
 چون در آبروی سیاه است که بهر چه نیست
 بیرونش بهای درازم همه بر هم بسته
 سفید گفته
 در آبر ساقه لویه های خونی خنده می آید
 که عاشق گشته و چشم و قاز از بار هم دارد
 سفید گفته
 در آبر ساقه لویه های قطرت خنده می آید
 که در چشم لطف از لیر نامش نماند
 سفید گفته
 آنکه بیغای برو از نابوی او دل است
 نامش طاقان بر بال مرغ بهل است
 سفید گفته
 می توان از دل طعیدن یافت حال مرا
 نامش طاقان بر بال مرغ بهل است
 صائب گفته
 سر چرخه میات لب میچکان اوست
 عمر دوباره سایه سر و روان اوست
 سفید گفته
 پیش آید بکام دل در دهنه است
 عمر دوباره سایه سر و روان اوست
 صائب گفته
 صائب گفته

صحبث تا جنس آتش را لب باید آورد
 آب چون در روغن افتد می کند شیون
 صلی گوید
 آب چون در روغن افتد ناله خیزد از چرخ
 صحبت تا جنس را باشد غم از ارضا
 مشرقی گفته
 برگ حنا نیم و با مید رنگ و بو
 در دست دیگری است بهار و خزان ما
 خالص گوید
 ما را خبر ز شادی و غم نیست چون حنا
 در دست دیگری است بهار و خزان ما
 سلیم گوید
 شاطره را جمال تو دیوانه می کند
 کاینه را خیال پریشان می کند
 صائب گفته
 دل را نگاه گرم تو دیوانه می کند
 آینه را رخ تو پریشان می کند
 غنی کشمیری نیز این مضمون را می بندد
 هر کس که دید روی تو دیوانه می شود
 آینه از رخ تو پریشان می شود
 سلیم گفته
 چشم تو ام ز هوش تنی دست می کند
 یک سر مه و آن شراب ملس می کند
 صائب گفته
 از چشم نیم مست تو با یک جهان شراب
 مصلح کرده ایم یک سر مه و آن شراب
 سلیم گوید
 صدا چگونه بر آید که این سیخ چنان
 بسنگ سر مه شکند شیشه ما را
 صائب گفته
 مانند ناله دل در دهنه است ما را
 بسنگ سر مه شکند شیشه ما را

و استغنی عن طرقة مقصود و مقصد و او
 هر فال که از شاه شمشاد گرفتیم
 صاحب گفت
 خواهد فاد و امن ز نقش دست من
 این فال را از شاه شمشاد دیده ایم
 سلیم گوید
 سلیم منند جلوه خوار خور خون مرا
 چه روز بود که با هم باین حد افتاد
 صاحب گفت
 صاحب از منند جلوه خوار خور خون می ایم
 دستگیرین از شاه نجف خواهد شد
 بجهل ازین وادی اشعار بسیار و در و این شعرای نامدار و اقدار و اقتضای حسن بن آنکه
 اشتراک الفاظ و مضامین و اتحاد مباحی و معانی حاصل می شود و خواص گفته و تا عمل حسن داشته
 باشد و بی عمل دیگر و نه جراحات جمیع معلومات خاص حضرت علامه ایست انسان که شوق از
 نیاست تا عاجزین مجلس طریق مصون می تواند ماند فایده شانی و خصوصیات که زبان
 هیچ زبان ندارد و از جمله خصوصیات اولین است که الفاظ در دیگر زبان میرود مثل فارسی و
 ترکی آثار و خلق سید به الفاظ زبان دیگر چون در عربی و در وای و ترکی و تون میکند و بیگانه معلوم شود
 برخی از خصوصیاتش نیز از او در سبب المرجان فی آثار منته و شان و والد ماجد او ام المذکر کاتدر
 غصن لیان المورق بحسنات البیان که در فکر علم و معنی سنسکرت است بیان فرموده اند فایده
 اهل هند به جوهر را در متن نام کرده اند متن و زبان هندی جوهر را گویند اسامی آن نیز نیست
 مثل یاقوت مرجان القاس قلم و در عین اله مر و آید که آن در جهان از نباتات است
 بسبب کمالی که دارد از جنس نباتات برآمده داخل جسم شده است آزاد بگرایی همه لک گوید
 کمال مرد و جنس خودش درون آمد
 که در شمار جوهر آمده مر جان
 فایده و سلاطین صغیر را در صفایان باقی است که بالای درختان از دیوار تا دیوار دیگر می رود

و اصناف و طایفه که در آن باغ منوراده اند هر طرف که میخواستند بر واز میکنند اما جانای آسمان از
 شکست بیرون نمی توانند رفت میر از او گوید
 سرگویی تو که از باغ صفایان نبوی و
 صید سر واد و غلبه نفسی هم دارد
 فایده میخوش ترش شیرین راست مزه را گویند و به تسبیحش آنکه میکش را شیرین ترش خوش
 می آید و اقوی را صفت شیرین نظیر بی شباهتی و است
 بیشتر صغری بیمار آن شکست
 بوسه میخوش از ترنج و قند است
 فایده مراد از خط ساغر خطوط با هم هم است و با هم در دست خط داشت اولی خط حرد و دوم
 بنفله و سوم خط لصد چهارم خط اندر بی نیم خط اخضر شش خط کاسه که هفت خط فرد و نه
 فایده و با سوختن یعنی باز سوختن یعنی دوباره سوختن است مثل سوختن زغال چه و بعضی باز
 آمده و حاصل معنی با سوختن تمام سوختن است چه در آتش اولی قوی و در زغال بیامد و در آتش
 تمام سوختن گستر میگوید بایستد خان گوید
 گویند و باغ سوز که و اسوزی از شمشاد
 خود را تمام سوختن و است
 فایده در فلک کشیدن نوعی از تعزیه الخفال است که معلیان گشتن فلک جوی را گویند
 که تخمینا بقدر یک و نیم گز باشد و در وسط آن بفاصله یک است و دو سه را گشتن در سنی را هر
 سوز گز را بنده محک سازند و طفل را بر پشت نهانند و هر دو پای او در میان چوب در سنی
 در آورد و بیچینه و دو کس هر دو هر چوب گرفته پای طفل را جانب شمال کنند و کف را جنوب
 در ویش محمد قصه خوان که او را شاه اسمعیل ثانی صفوی بطریق مطالبه در فلک است
 پای که دیده بود در هر واد
 چون بی ادبی کرد منبرایش واد
 از دولت تو رسید پایم فلک
 دیگر زمین نمی رسد از شاد
 فایده و بهترین ابیای شیراز اب کاریز کن الدوله ابن بابویه قی است که باب رکناباد کوئی
 است تا بر زبانه خواجیه حافظ علیه الرحمه فرماید

والله اعلم بحسب محروبه بهو بال وقرمانه وای الگه این دارالاقبال اعلی الله تعالی مدارجها علی مراتب
 حسب الامم وخصما بیزد التقی وایحود واکرم وایهم یعون حضرت باری در غایت شتابکاری
 بر دوستی و دستکاری صین انسان و انسان عین منشی احمد حسین صفی پوری را قدامین گفته است
 فضائل جنوی و مسوری و انهمام محج سکاره و اخلاق شایان منبع محامد و مزایای نمایان بولوی
 محمد عید المجید خان نعم طایع ریاست علیه بیده مایه و بهو بال محبیه صیدت عن کل رزیه و اصلاح
 سنگ از معدن دانش و فرزندک حافظ کرامت القدر علیه و عافاه بهر صفت آراسته
 و پیراسته جلوه گر کاشانه زین و نور افشان زوایای این خاکدان کهن گردید و محاسن جمایع
 پیشینیان و محامد مکره ای پسینیان را در گوشه خمول و اختفا نشانیید و از احتیاج ایست
 دیگر فراهم آمده بای بی نیاز گردانید کسی که پیش او این گل عباد با دو آتش فکر ریاست می
 امروز شاه جهان اقلیم ستفنا و سلطان کشور اعتدال است

بهرو و سه لعل به نشان چه روی انبهر گهر لب روی عیان چه روی
 زین نسخه بگیرد جهان لعل و گهر در جای دیگر برای سامان چه رو
 اللهم احفظها عن اعین افساد و ضلها عن جوانث الکون و الفساد و بارک فی مبادیها و معانیها
 و انعم علی مؤلفها و یانها

و دیگر خاتمه الطبع رختی کلک جواب کفر میدور و حید عصر آبروی منشور
 منطوق غره جبهه منطوق و مفهوم منشی محمد جعفر حنا زهری کان عن کل حصه بر

بریزان سخن آفرین سپاس که سخن بر زبان آفرین و زبان در دهن و رنگ بیل قری
 بیگل و او و گل بچین و آرد صدق دل درود بخیرت سخنها فصیح عرب که فصاحت یکی از هزار
 اعجاز زبان اوست و بلاغت معنی نقشی از ستوده نگارستان او صلی الله علیه و آله و صحابه

الطبع و شریف و شریفین که در شمع بچین شکر گشتان سخن و دستکاری خاتمه ای زرق
 و نقد نظریه که هر همانا صدق و صفا با کمال کشور و هنر رسانا از کمال آتش زبان روشن
 و مانع مشی و ایمان سخن بریدان بخوری بر میان چه مکتبه پوری جان بخش قالب سخن جناب
 سید نور الحسن صاحب سلمه الدلوا حسب فرودیش پس نهال نو آئین ممالک جاده و جلالت
 سرفراز بزم جلالت و اقبال فرود ایوان کارگاری سپیده و صبح خیمت و بختیاری آبشار
 چمنستان حدیث و تفصیل معلوم حقه گانه و در تاسیس بین محمدی بی نظیر جناب مستطاب
 امیر الممالک و الاجاه نواب سید محمد صید حق حسن خان بهادر و ام و لقمه و ملازل صولت
 ریاحین رنگین بسته آمد و شاعران گزیده با بچین بید که سرچ و ادسرخ و اجمیات بساغر شد
 همانا این تذکره ایست که قریان طرز تالیفش توان گشت و از گلهای سخن جنبی که آب تحقیق از
 قیابانش با قراط و تفریط نگزشت و این آغاز مده ذی قنده و فرجام شعله جری با ستار قمر
 افق عجم الاحسان بولوی محمد عید المجید خان و خوشنویسی جاد و رقم حیدر نین منشی احمد حسین
 و تصحیح معدن علم و فضل بولوی سید و القفا احمد صاحب که بر یکی کار خود یکتای روکار
 و ضرب النثل امضا است در مطبع دارالاقبال بهو پال از قالب طبع برآمد و چون شایدهی
 نقاب از رخ برگرفته جلوه فرمای احصیه دلبری گشت اگر با قضای بشریت نقطه از قال را بایانه
 یا حریفی از لب جانفرمایانه سجود دیده روشن نکرده و بثل کسب معنی دهند و بخته بهت آید
 انصاف نکرده اند که علی تمامه و الصلوٰه و السلام علی نبیه و علی آله و صحابه و احوابه

قطعه تاریخ طبع
 برآمد چو از قالب طبع خوش چو از صحن گلشن گل یاسمن
 طرب سنج تاریخ زهری بگفتا سبب طریق سخن

و دیگر خاتمه الطبع از استادی شاعر عینی نظیر نادر حایر عطاء محمد خان شریف سلمه القدر

تا چند طبع را خوش آنکه ای شهید
 راسب ترفته اند و بجای رسیده اند
 بنام این دوین نونمال گلشن چاد و تازه خرام عرصه سخن آردی دولت و اقبال سید نور الحسن
 که نگار بنیان نگارستان سخن و چرخ و دو و غفلت و شوکت صاحب شمع انجمن است چه بلا
 شور سخن و سرور که کن با سوزان زخم سخن اشعار و نگینش با نگینش بر داشتند و بر سر ولسای پیش
 شکست آنکه خدمت این فن فیور میکنند عری بر آستانه سخن نیازند انشی نشینند و هیچ فنی
 سر و کار ندارند و شوق این نهایت میرسانند چون چری شوند چنان را غنای قصصان بدول خوش بگویند
 و دیگران از چه کار آگاهان پوشید غیبت که اگر شود خواهد که این بارگران را بخوابش بسکای ازین بگویند
 که بسوی منافع افعلی و معنوی نرو و از بلند نیالی و تازه سرگلی وادبندی و ظهور و مدد وقت گزنی
 و معنی آفرینی و سخن گاری و نظر گفتاری و دیگر اسباب جمال این فن قطع نظر نماید و بسکای ازین بگویند
 گرایه لیکن استکمال این دشوار آسان نمائید بی که اگر نظر خضر نماید چه بوقوف علیه گفتار سلیمان چه بپیش
 صحت اعتقاد حسن معاشرت و ترکیب الفاظ چه بپایان لغات و معطلیات و مطالعات و ادب و اساتذ
 خوش صفات و معنی که اندک و از خوا به بود چاره این کار بفرماید و بیچاران افکار و محاورت را هیچ دوست
 میدانند اما ترکیب الفاظ آن دایره حدیث نیست که اندک راه است توان رفت تا سلیقه حدیث
 بر سر بی بر خیزد و اگر کسی در کوه و میابان راه که کند بستاند و راه یابد و بسکای ازین بگویند
 سخن و در آمد باید که سلیقه حدیث پیدا نماید همین بنم کی از اساتذ وقت را با ستادی و روشتم
 و بهت بدیافت نکات سخن که ششم و در هیچ حال از این شوق بازگشتن نمائند که هر قدر شوقیان
 نوشت و جوانی فراهم کردم قصائد و اوروم با اینهمه سخن نور حدیث و تازه نوای چمن سخن و هر یک
 بحال ادب و بنام و دوست بیشتر در حدیث سخن با ختم را بر بفرموده است یا به شوق سخن ازین تازه نوای
 که گاه گشت متون گاه گشت متون نظر دارد و جمیع سل و موی پر داند که در حق نوای فریده باشی که هر قدر
 که در شوقان گلشن است درین ترویجی نگارستان سخن تیره شمع انجمن را بدان شوقی نگارستان
 ادای آراست که اگر بصاحب شمع انجمن بنده است اگر چه بخواهد بهر تمام کند چون کمال الفاظ است

آمد که شهیر آراوه هم مختصری نگار و وفقرات چند در هم بافته بطور خلاصه پیش آرد و از آن است
 که آنچه شایسته شود و بر زبان قلم گزشت همه چه از آن شایسته باقی است بر زبان میگز رود که
 حق تعالی این پر عالیقدر و این لب بلند اختر را بکامرانی و جاودانی نگه دارد و آمین ثم آمین ثم آمین

تاریخ طبع نگارستان سخن از شیخ محمد عباس رفعت ابن شیخ احمد شریف و از انجمن اهل الامانی

عالم ازین حق و روشن فروغ یافت
 دل گشت از ملاحظه اش ساحت بشت
 طبع انور پس چرخ زافر اناخست
 تاریخ ختم طبع فروغ ابد نوشت
 ۱۲۹۳ هـ

تولیدین بر سر دفتر سروران	رقم ساز تفسیر فتح البیان
که اسش بود سبک بولحسن	فطین و زکی عاقل و نوجوان
چه نوشت رشک چمن تذکره	دل شاعران گشت زو بوشنا
که سرخ دانای روشن نظر	خجسته گهر گفت تاریخ آن

۱۲۹۳ هـ

قطعات تاریخ طبع تیره شمع انجمن موسر نگارستان سخن از تاریخ افکار و کلام
 تیره صدا خبر آه و حالیشان میان سید نور الحسن جلیل الدجیری کل علم و فن

مال و قال سخنوران جهان	بطر از لطیف شد انشا
گفت نور الحسن چه خوش تاریخ	باغ دل چپ مستی زیبا

۱۲۹۳ هـ

ایضا

جناب والد ماجد که باشد	سر بر آرای ملک نکته دانی
چو شمع انجمن بر کردار من	تیره یافت نقش جاودانی
چنان نور الحسن گفتم سالش	گل بچار گلزار معانی

۱۲۹۳ هـ

چون کلام خنویان غنیمت
دل نور احسن بجا بخشش

ایضا

فکر کردم سال این تالیف
گفت نور احسن من ال من

ایضا

چون تمه بهر شمع انجمن
عیسوی تاریخ گو نور احسن

ایضا

میسوی سال طبع سپیدم
گفت نور احسن بگو تاریخ

ایضا

مذکره تازه شعار چنان
خانه نور احسن سال نیت

وله تاریخ طبع

طبع تمه که در طبع شد
سال بگفتش دل نور احسن

قطعه تاریخ تالیف نگارستان سخن از حافظ علی حسین کاتر تقسیر فتح علیا سلمه النان

بفرستد نور احسن خوش بیان
بیاراست چون گلستان کلام

خرد و سحر می خواند تاریخ آن
بود جزایان بوستان کلام

وله تاریخ طبع

لمع شمع انجمن تالیف
فوز تاریخ طبع او کفتم

منزل حضرت ولایت که در مجمع انجمن امجدی هم که از تاریخ نگارستان سخن بریزد
تشریفش سوا باقی نماند در خیانت نماند شد گام ترش بی بجای شود مایه شو و انشاء الله

یا دم آمد بهر جسد و گری بهتر ازین
خود را مستحق و متاعی جانان
نگار نامه و نوادک و ولد و زبکان
قاسمش سر و اسیر علی پشت فلکست
لبیکان بخش تو هر چند بکام دل نماند
ناصحا طمعه مزین برین میل در عشق
خوش بود که شمع شمع یار شدند
همه و تیرنگ پیش بروی جانان
بعد عمری چه کنی رنج قدم بسته خوا
در رویاروشین دست فشان بر عالم
چه کنی عیب من عشق که جز آفت نیست
دست در و اسیرت زن امین یار
رفت نواب و جهان که تو حید لبیب

اعلام از جانب مستقیم طبع است

این هر دو تذکره که چون هر ماه و شکر شبتان کنی است بعد معاودت حضرت مولف نام طبع است
از مقام کلیت بهشت مجری و فصل عزیمت سفر و بی درشت مجری آغاز و انجام یافت نوبت
نظر ثانی در مسوده و رسیدن اجاره در ترتیبش اندکی تمهید باقی ماند و چنانکه ضمیر انور بپوش
انطباق گرفت بنام علی و کمال که اندکی قصد طبع تا پیش فرمایند بایک اول از حضرت مولف نام طبع
خواستگار تمهید پیش شود چه قصد جناب و صوفی است که در کتب دوم قصد شعری گذشته جدا و
بخش شعری معاصر صحنه معین گردد و در بعضی ترجمه و اشعار فی الجمله مواظبت بکار آید
تا نقش صحت و لطافت چنانکه باید و شاید بر قسط است این نشاند و گلزار سخن باین راه پیش
گل رنگارنگ و در نقاش نقش ثانی بهتر کشد ز اول و در هر چند این هر دو تذکره بوجوه مذکوره
پسندیده حضرت خوب عالیجناب نیست لیکن از آنکه از قالب طبع برآمد مشتاقان اقبال
پری مثال خود نمونظاره فرماید بوقی حق ناخمان محمد و از و شاعران مشهور ساز دست
مخبر در ایش کشاند و تقاضای طلب از یکی بهر از رسانیدند علمی ششم در راه ختم و گوش آواز
و جهانی از تاخیر در انجام کارش با وجود چنین مجتهد و دانش فراوانش با وجود وسایل جاری
انجام نداده که اینها اتفاق پیش و کوشش کار پروان طبع و عرق بیزی کاتب خوششید مطلع
تقصیر صحیح گماند و تقصیر حق فرزانة سیرت و تمهید جناب فادان سولوی ابوالکلام محمد
یونف علی صاحب کادار آستانه و لیه نقدش و نگار فهرست و صحت نام چنانکه باید و شاید
در اسرع اوقات و اقل ساعات صورت گرفت و از جمله طبع برآمده جلوه حسن و زوایای
مشتاقان گردید و قرب زمان سفر جناب مولف حضرت رئیس معظّم با تمام رسید مجموع شعر از تذکره
شمع انجمن شمع شستاد و در کمال در جلد شعری تذکره نگارستان سخن بعد از شش خط و یک کس که در
آنها کلام و ادب و تعالی علی الامام حسن ان ختم الله بفرانده و تکل مالا قینا سبلی

ستمه صحت نامه تذکره شمع انجمن

صفحه	سطر	خطا	صواب	صفحه	سطر	خطا	صواب
۳۸	۹	دیدت	دزدیدت	۵۳۳	۳	لوتیانی	لوتیانی
۲۱۳	۷	دو جهان	دو جهان	۷	۷	دو جهان	دو جهان
۳۴۷	۱۵	دو کوهی	دو کوهی	۵۵۲	۳	دو کوهی	دو کوهی
۳۵۵	۳	خاصیت	خاصیت	۵۶۰	۲	ولا	ولا
۳۷۷	۱۵	اشباح	اشباح	۶	۶	شسته	شسته
۳۸۱	۱۶	کنه	کنه				
۳۸۶	۲۰	نامشور	نامشور				
۳۸۳	۱۱	کسب	کسب				
۳۸۷	۲۱	دشت	دشت				
۳۹۳	۱۰	بشابه	بشابه				
۳۹۷	۲۰	با عدم داشت برده	با عدم داشت برده				
۳۹۹	۱۳	ولا	ولا				
۴۰۰	۱۳	سرداد	سرداد				
۴۰۱	۱۹	جربا	جربا				
۴۰۶	۴	شدم	شدم				
۴۰۷	۱۸	بدریس	بدریس				
۴۱۲	۲	نقشب	نقشب				
۴۱۳	۱۹	دو یار	دو یار				

انما سور و اسین و العاد و العاد و العاد و العاد
فی السین و قد تکت و لول الله و العاد و العاد
و العاد و العاد و العاد و العاد و العاد و العاد
ان سور و اسین و العاد و العاد و العاد و العاد
شاه و کاتب و العاد و العاد و العاد و العاد
تلفی فی السین و العاد و العاد و العاد و العاد

صوت نامه بزرگ در کجایستان خن					
صواب	خطا	مهر	خطا	صواب	مهر
بازار	بازار	۱۶	۱۶	مصدق	مصدق
نزد	نزد	۶	۶	شاه ادویه	شاه ادویه
گریه	گریه	۶	۶	وز	وز
کابین	کابین	۶	۶	دنان	دنان
خاموش	خاموش	۶	۶	سبکی	سبکی
ار	ار	۲	۲	گریه	گریه
حاليا	حاليا	۶	۶	دوکانی	دوکانی
که بویج	که بویج	۱۶	۱۶	اد	اد
از دل	از دل	۶	۶	از نقد	از نقد
کو	کو	۱۵	۱۵	نامزد امن	نامزد امن
پرده شرم	پرده شرم	۶	۶	که	که
کشد	کشد	۶	۶	اسلاس	اسلاس
بیار	بیار	۱۶	۱۶	مسیب	مسیب
لکهنود	لکهنود	۶	۶	وفا باریت	وفا باریت
عناصر	عناصر	۶	۶	اشهر	اشهر
انگریزی	انگریزی	۶	۶	صاحب	صاحب
اینگ	اینگ	۱۶	۱۶	رسوا	رسوا
دقیقه	دقیقه	۶	۶	ریاضین	ریاضین

صواب	خطا	مهر	خطا	صواب	مهر
ایرانی	ایرانی	۱۶	۱۶	قاضی قاضی	قاضی قاضی
رباعی	رباعی	۱۶	۱۶	برگزینت	برگزینت
مزانجی نامی	مزانجی نامی	۶	۶	دبی	دبی
فانی	فانی	۱۵	۱۵	خانزانی	خانزانی
مورثانی	مورثانی	۶	۶	ست باوجود	ست باوجود
س	س	۴	۴	میدین می	میدین می
جستش	جستش	۱۶	۱۶	کوکناش	کوکناش
گردیده	گردیده	۱۶	۱۶	استمال	استمال
رباعی	رباعی	۶	۶	وید	وید
وید اول	وید اول	۶	۶	رباعی	رباعی
بود	بود	۱	۱	مسیحا	مسیحا
است	است	۱	۱	دیده	دیده
مردمان	مردمان	۶	۶	شرافت	شرافت
بافزون	بافزون	۶	۶	غالبه	غالبه
باجگر	باجگر	۶	۶	عیان	عیان
گند	گند	۱۶	۱۶	بستان	بستان
ناراد	ناراد	۶	۶	ثواب	ثواب
قیامت	قیامت	۶	۶	لاهیجی	لاهیجی
رباعی	رباعی	۱۶	۱۶	سبکی	سبکی
آری	آری	۱۵	۱۵	ایرونی	ایرونی

صفحه	سطر	خطا	صواب	صفحه	سطر	خطا	صواب
۸۳	۱۷	توقع	تودخ	۱۱۸	۹	ای درد	ای گرد
۸۴	۱۸	بوده	بود	۱۲۲	۱۱	خون	چون
۸۸	۲۰	۹۹۵	۹۹۵	۱۲۴	۲۰	۵	رباعی
۹۰	۳	۳۶۰	۳۶۰	۱۳۳	۲۱	بک	بک
۹۱	۴	رسید	رسید	۱۳۱	۱۲	سلیمانیه	سلیمانیه
۹۲	۵	می طلبد	میخواهد	۱۳۵	۳	زسد	زسد
۹۶	۱	سپهانپور	سپهانپور	۱۳۹	۹	بس	پس
۱۰۱	۱۳	یش	باشد	۱۴۲	۵	نمود	فرمود
۱۰۲	۱۳	کام	کام	۱۴۵	۱۱	بوده است	بوده
۱۰۴	۱	یاران	باران	۱۴۸	۲۱	سید مرتضی	سید مرتضی
۱۰۵	۳	گان	کان			گوشت	گوشت
۱۰۶	۷	گشته	گشته	۱۴۹	۲	مستفیدی	مستفیدی
۱۰۹	۱۰					بعد	که بعد
۱۰۹	۱۷	بسر	بسر			اعوان	عوان
۱۱۰	۱۳	خیلی	خیلی			شاه	شاه که
۱۱۰	۱	گیر	گیر	۱۵۲	۴	شده است	شده است
۱۱۱	۷	بطی	بطی	۱۵۳	۳۰	بوسه	بوسه
۱۱۱	۷	کرده	کرده	۱۵۵	۷	جبه	جبه
۱۱۳	۲۱	افروخته	افروخته	۱۵۷	۱۲	ناگپور	ناگپور
۱۱۴	۱۱۴	سومین	علوی	۱۶۰	۱۹	قلیان	خان

صفحه	سطر	خطا	صواب	صفحه	سطر	خطا	صواب
۱۶۴	۱۳	دلی	دلی	۱۸۵	۱۲	فرش	فترش
۱۶۷	۹	کشیدم	مرشید	۱۸۷	۵	بلود	جلو با
۱۶۸	۱۴	مزدگان	مزدگان	۱۸۸	۷	نیارو	نیارو
۱۶۹	۷	بکشیدم	بکشیدم	۱۸۹	۴	یکدشت	بگردشت
۱۷۱	۴	بدیداری	بدیداری	۱۹۰	۱۷	کشان ماه	کشان ماه
۱۷۲	۱۳	سخن گاه	سخن گاه	۱۹۱	۲	اشتشهاد	استشهاد
۱۷۳	۱۴	آنگه	ایک	۲۰۰	۱۷	آفرین	آفرید
۱۷۴	۲	فران خم	مران خم	۲۰۲	۲	بنام ایزد	بنامیزد
۱۷۵	۱۱	گلزار	گلزار	۲۰۳	۸	داد بندی	ادابندی
۱۷۶	۲۱	روشنای	روشنان	۲۰۴	۹	زکی	زکی
۱۷۷	۴	قرار	قرار				
۱۷۸	۲۱	انکار	انکار				
۱۷۸	۱	افسان	افسان				
۱۷۹	۱۱	گنج	گنج				
۱۸۰	۲	بهفتخوان	بهفتخوان				
۱۸۱	۵	هو	هو				
۱۸۱	۲۰	کبرافشان	کبرافشان				
۱۸۲	۱۳	گاه	گاه				

۹۱

